

INVESTICIONO-RAZVOJNI
FOND CRNE GORE A.D.

Broj 05-02013-5383-00

Podgorica, 03.05. 2020 god.

"CROWE MNE" d.o.o.

Broj 86/20

Podgorica, 08.05. 2020 god.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND
CRNE GORE A.D., PODGORICA

POJEDINAČNI FINANSIJSKI ISKAZI
31. DECEMBAR 2019. GODINE
I IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

SADRŽAJ

	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1-5
POJEDINAČNI FINANSIJSKI ISKAZI	
Pojedinačni iskaz o ukupnom rezultatu	6
Pojedinačni iskaz o finansijskoj poziciji	7-8
Pojedinačni skaz o promjenama na kapitalu	9
Pojedinačni iskaz o tokovima gotovine	10
Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze	11-65
Prilog: Godišnji izvještaj menadžmenta	

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima i Odboru direktora Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD Podgorica

Mišljenje

Izvršili smo reviziju priloženih pojedinačnih finansijskih iskaza Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD Podgorica (u daljem tekstu: „IRFCG AD“), koji obuhvataju pojedinačni iskaz o finansijskoj poziciji na dan 31. decembra 2019. godine (bilans stanja), pojedinačni iskaz o ukupnom rezultatu (bilans uspjeha), pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu i pojedinačni iskaz o novčanim tokovima za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomene, koje sadrže pregled osnovnih računovodstvenih politika i ostala objelodanjivanja (u daljem tekstu: „finansijski iskazi“).

Prema našem mišljenju, priloženi pojedinačni finansijski iskazi istinito i objektivno prikazuju, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju IRFCG AD na dan 31. decembar 2019. godine, kao i rezultate njegovog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori, Zakonom o Investiciono razvojnog fondu Crne Gore i osnovama za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza objelodanjenim u napomeni 2.1.

Osnove za mišljenje

Obavili smo našu reviziju u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i međunarodnim standardima revizije (ISA) primjenjivim u Crnoj Gori. Naše odgovornosti prema tim standardima su detaljnije opisane u odeljku izvještaja koji je naslovljen *Odgovornost revizora za reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza*. Nezavisni smo od IRFCG AD u skladu sa Kodeksom etike za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe (IESBA Kodeksom) i etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih iskaza u Crnoj Gori, i ispunili smo naše druge etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtjevima i IESBA Kodeksom.

Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Ključna revizijska pitanja

Ključna revizijska pitanja su ona pitanja koja su bila, po našem profesionalnom rasuđivanju, od najveće važnosti za reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza tekućeg perioda. Tim pitanjima smo se bavili u kontekstu naše revizije pojedinačnih finansijskih iskaza kao cjeline i pri formiranju našeg mišljenja o njima, i mi ne dajemo zasebno mišljenje o tim pitanjima.

Ključno revizijsko pitanje	Odgovarajuća revizijska procedura
<i>Umanjenje vrijednosti datih kredita i potraživanja</i>	
Na dan 31. decembra 2019. godine, ukupna bruto vrijednost datih dugoročnih i kratkoročnih kredita kao i potraživanja po osnovu faktoringa i palih garancija iznosila je EUR 325.063.640 (31. decembra 2018.: EUR 273.058.454), dok je ukupan iznos ispravke vrijednosti iznosio EUR 12.739.529 na dan 31. decembra 2019. godine (31. decembra 2018.: EUR 11.905.516).	Na osnovu naše procjene rizika i poznavanja industrije, ispitali smo troškove obezvrjeđenja datih kredita i potraživanja i procijenili primjenjenu metodologiju, kao i korišćene pretpostavke, a u skladu sa opisom ključnog revizorskog pitanja.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)

Ključna revizijska pitanja (nastavak)

Ključno revizijsko pitanje	Odgovarajuća revizijska procedura
<p data-bbox="292 376 839 414"><i>Umanjenje vrijednosti datih kredita i potraživanja</i></p> <p data-bbox="292 436 839 683">Odmjeravanje troškova umanjenja vrijednosti datih kredita i potraživanja smatra se ključnim revizorskim pitanjem, s obzirom da određivanje iznosa rezervacija za umanjenje vrijednosti zahtjeva značajnu procjenu od strane rukovodstva koja se odnosi na određivanje trenutka priznavanja umanjenja vrijednosti kao i iznosa umanjenja vrijednosti.</p> <p data-bbox="292 705 839 743">Najznačajnija rasudjivanja se odnose na:</p> <ul data-bbox="331 743 839 1142" style="list-style-type: none"> • Pretpostavke koje se koriste u modelima očekivanog kreditnog gubitka za procjenu kreditnog rizika vezanog za izloženost i očekivane buduće novčane tokove klijenta. • Pravovremena identifikacija izloženosti sa značajnim povećanjem izloženosti kreditnom riziku i kreditnom obezvrjeđenju. • Vrednovanje kolaterala i pretpostavke budućih novčanih tokova na pojedinačno procjenjene izloženosti po kreditima. <p data-bbox="292 1176 839 1310">Rukovodstvo je objelodanilo dodatne informacije o troškovima umanjenja vrijednosti datih kredita i potraživanja u napomenama 3.13, 12, 18, 20, 21 i 35 uz finansijske iskaze.</p>	<p data-bbox="871 448 1442 486">Naše testiranje je obuhvatilo sljedeće elemente:</p> <ul data-bbox="911 486 1442 1805" style="list-style-type: none"> • Procjena ključnih kontrola nad pretpostavkama koje se koriste u modelima očekivanog kreditnog gubitka za procjenu kreditnog rizika vezanog za izloženost i očekivane buduće novčane tokove klijenta. • Prikupljanje i detaljno testiranje dokaza koji potkrepljuju pretpostavke korišćene u modelima očekivanog kreditnog gubitka koji su primjenjeni u alokaciji faza (eng. stage), pretpostavke koje se primjenjuju da bi se dobila dvanaestomjesečna i cjeloživotna vjerovatnoća neispunjavanja obaveza (PD) i metode primjenjene za dobijanje vjerovatnoće gubitaka po osnovu nemogućnosti naplate potraživanja. • Procjena ključnih kontrola nad pravovremenom identifikacijom izloženosti sa značajnim povećanjem kreditnog rizika i blagovremenom identifikacijom izloženosti umanjenih vrijednosti kredita. • Prikupljanje i detaljno testiranje dokaza o blagovremenoj identifikaciji izloženosti sa značajnim povećanjem kreditnog rizika i blagovremenom identifikacijom izloženosti po osnovu obezvrjeđenja kredita. • Procjena ključnih kretanja portfolija visokog rizika iz prethodnog perioda u odnosu na industrijske standarde i istorijske podatke. • Evaluacija primjenjenih metodologija korišćenjem našeg znanja i iskustva u industriji. • Uključili smo naše IT stručnjake i stručnjake za kreditni rizik u oblastima koje su zahtijevale specifičnu ekspertizu. • Procjenu tačnosti i potpunosti objelodanjivanja u finansijskim izvještajima.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)

Ostala pitanja

Pojedinačni finansijski iskazi IRFCG AD na dan i za godinu završenu 31. decembra 2018. godine su bili predmet revizije drugog revizora, koji je u svom izvještaju od 24. juna 2019. godine, izrazio pozitivno mišljenje na ove finansijske iskaze i skrenuo pažnju na primjenu odredbi Centralne banke Crne Gore i priznavanje promjena fer vrijednosti hartija od vrijednosti.

Odgovornost rukovodstva i lica ovlašćenih za upravljanje za pojedinačne finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih pojedinačnih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore i osnovama za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza objelodanjenim u napomeni 2.1., kao i za one interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za pripremu pojedinačnih finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usljed prevare ili greške.

Prilikom sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza, rukovodstvo je odgovorno za procjenu sposobnosti IRFCG AD da nastavi da posluje u skladu sa načelom stalnosti, objelodanjujući, ukoliko je potrebno, pitanja koja se odnose na stalnost poslovanja i primjenu načela stalnosti poslovanja kao računovodstvene osnove, osim ako rukovodstvo namjerava da likvidira IRFCG AD ili da obustavi poslovanje, ili nema drugu realnu mogućnost osim navedene. Lica odgovorna za upravljanje su odgovorna za nadgledanje procesa finansijskog izvještavanja kojeg je ustanovio IRFCG AD.

Odgovornost revizora za reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza

Naš cilj je sticanje uvjerenja u razumnoj mjeri o tome da pojedinačni finansijski iskazi, uzeti u cjelini, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usljed prevare ili greške, i izdavanje izvještaja revizora koji sadrži naše mišljenje.

Uvjeravanje u razumnoj mjeri označava visok nivo uvjerenja, ali ne predstavlja garanciju da će revizija sprovedena u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i međunarodnim standardima revizije primjenjivim u Crnoj Gori, uvijek otkriti materijalno pogrešne iskaze ako takvi iskazi postoje. Pogrešni iskazi mogu da nastanu usljed prevare ili greške i smatraju se materijalno značajnim ako je razumno očekivati da će oni, pojedinačno ili zbirno, uticati na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Tokom obavljanja revizije u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i međunarodnim standardima revizije primjenjivim u Crnoj Gori, mi primjenjujemo profesionalno prosuđivanje i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Takođe:

- Vršimo identifikaciju i procjenu rizika od materijalno značajnih pogrešnih iskaza u pojedinačnim finansijskim iskazima, nastalih usljed prevare ili greške; osmišljavanje i obavljanje revizijskih postupaka koji su prikladni za te rizike; i pribavljanje dovoljno adekvatnih revizijskih dokaza da obezbijede osnovu za mišljenje revizora. Rizik da neće biti identifikovani materijalno značajni pogrešni iskazi koji su rezultat prevare je veći nego za pogrešne iskaze nastale usljed greške, zato što prevara može da uključi udruživanje, falsifikovanje, namjerne propuste, lažno predstavljanje ili zaobilazanje internih kontrola.
- Stičemo razumijevanje o internim kontrolama koje su relevantne za reviziju radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su prikladni u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola IRFCG AD.
- Vršimo ocjenu primjenjenih računovodstvenih politika i u kojoj mjeri su razumne računovodstvene procjene i povezana objelodanjivanja koje je izvršilo rukovodstvo.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)

Odgovornost revizora za reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza (nastavak)

- Donosimo zaključak o prikladnosti primjene načela stalnosti poslovanja kao računovodstvene osnove od strane rukovodstva i, na osnovu prikupljenih revizijskih dokaza, da li postoji materijalna neizvjesnost u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu da izazovu značajnu sumnju u pogledu sposobnosti IRFCG AD da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti. Ako zaključimo da postoji materijalna neizvjesnost, dužni smo da u svom izvještaju skrenemo pažnju na povezana objelodanjivanja u pojedinačnim finansijskim iskazima ili, ako takva objelodanjivanja nisu adekvatna, da modifikujemo svoje mišljenje. Naši zaključci se zasnivaju na revizijskim dokazima prikupljenim do datuma izvještaja revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu za posledicu da imaju da IRFCG AD prestane da posluje u skladu sa načelom stalnosti.
- Vršimo procjenu ukupne prezentacije, strukture i sadržaja pojedinačnih finansijskih iskaza, uključujući objelodanjivanja, i da li su u finansijskim iskazima prikazane osnovne transakcije i događaji na takav način da se postigne fer prezentacija.

Mi komuniciramo sa licima ovlašćenim za upravljanje u vezi sa, između ostalog, planiranim obimom i vremenom revizije i značajnim nalazima revizije, uključujući i značajne nedostatke u internim kontrolama koje identifikujemo tokom naše revizije. Takođe, obezbeđujemo licima ovlašćenim za upravljanje izjavu da se pridržavamo relevantnih etičkih zahtjeva u vezi sa nezavisnošću i da ćemo im saopštiti sve odnose i ostala pitanja za koja se u razumnoj mjeri može očekivati da se odražavaju na našu nezavisnost, i gdje je to primjenjivo, odgovarajuće mjere zaštite.

Od pitanja saopštenih licima ovlašćenim za upravljanje, određujemo ona pitanja koja su bila od najvećeg značaja u reviziji pojedinačnih finansijskih iskaza tekućeg perioda i shodno tome, predstavljaju ključna pitanja revizije. Mi opisujemo ova pitanja u našem izvještaju revizora, osim ukoliko zakon ili regulativa isključuje javno objelodanjivanje o tom pitanju ili kada, u izuzetno rijetkim okolnostima, utvrdimo da pitanje ne treba da bude uključeno u izvještaj revizora, zato što je razumno očekivati da negativne posljedice budu veće nego koristi od takve komunikacije.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)

Izveštaj o drugim zakonskim i regulatornim zahtjevima

Rukovodstvo IRFCG AD je odgovorno za sastavljanje i objavljivanje godišnjeg izvještaja menadžmenta.

Naše mišljenje o pojedinačnim finansijskim iskazima ne obuhvata godišnji izvještaj menadžmenta i osim u onoj mjeri u kojoj je izričito navedeno u našem izvještaju, ne izražavamo bilo koji oblik zaključka s izražavanjem uvjerenja o njima.

U vezi sa revizijom pojedinačnih finansijskih iskaza naša odgovornost je da pročitamo godišnji izvještaj menadžmenta i tako razmotrimo da li je godišnji izvještaj menadžmenta materijalno nekonzistentan sa finansijskim iskazima ili sa našim znanjem stečenim tokom revizije ili se na drugačiji način čini da su materijalno pogrešno prikazani.

U skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu u Crnoj Gori razmotrili smo da li je godišnji izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa članom 11, 12, 13 i 14 ovog Zakona.

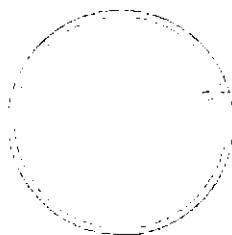
Isključivo na osnovu rada obavljenog tokom revizije pojedinačnih finansijskih iskaza i procedura navedenih gore, po našem mišljenju:

- Informacije prezentirane u godišnjem izvještaju menadžmenta za finansijsku godinu za koju su pripremljeni finansijski iskazi su konzistentne sa pojedinačnim finansijskim iskazima;
- Godišnji izvještaj menadžmenta je sastavljen u skladu sa članom 11, 12, 13, i 14. Zakona o računovodstvu u Crnoj Gori.

Dodatno, u svjetlu znanja i razumijevanja IRFCG AD i njegovog okruženja dobijenog tokom revizije, od nas se zahtijeva da izvjestimo da li su identifikovani materijalno značajno pogrešni prikazi u godišnjem izvještaju menadžmenta. U tom smislu nemamo ništa da izvjestimo.

Partner u angažovanju na reviziji na osnovu kog je sastavljen ovaj izveštaj nezavisnog revizora je Đorđe Dimić.

Crowe MNE d.o.o. Podgorica

07. maj 2020. godine

Đorđe Dimić, Ovlašćeni revizor

(Licenca broj 072 izdata 9. marta 2017. godine)

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

Matični broj: 02217937

Šifra djelatnosti: 6430

POJEDINAČNI ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU
Za godinu koja se završila 31. decembra 2019. godine
(Iznosi u EUR)

Red. broj propisano g obrasca	Kategorija / Pozicija	Napomene	Tekuća 2019. godina	Prethodna 2018. godina
I	POSLOVNI PRIHODI		9.550.672	7.786.648
1	Prihodi od prodaje	4	9.499.254	7.724.209
5	Ostali poslovni prihodi	5	51.418	62.439
	POSLOVNI RASHODI		(3.269.465)	(2.804.034)
2	Troškovi materijala		(53.332)	(56.126)
3	Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	6	(2.088.110)	(1.802.656)
4	Troškovi amortizacije i rezervisanja	7	(144.110)	(102.384)
5	Ostali poslovni rashodi	8	(983.913)	(842.868)
A	POSLOVNI REZULTAT		6.281.206	4.982.614
I	Finansijski prihodi	9	-	315.247
II	Finansijski rashodi	10	(2.865.713)	(2.136.714)
B	FINANSIJSKI REZULTAT		(2.865.713)	(1.821.467)
I	Ostali prihodi	11	144.246	641.944
II	Ostali rashodi	12	(1.558.334)	(3.079.891)
C	REZULTAT IZ OSTALIH AKTIVNOSTI		(1.414.088)	(2.437.947)
F	REZULTAT PRIJE OPOREZIVANJA		2.001.405	723.200
H	PORESKI RASHOD PERIODA	13 a)	(228.389)	(12.904)
1	Tekući porez na dobit		(223.906)	(6.497)
2	Odloženi poreski rashodi		(4.483)	(6.407)
I	NETO REZULTAT		1.773.016	710.296
J	ZARADA PO AKCIJI	14	0,01685	0,0067

Napomene čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Ovi pojedinačni finansijski iskazi su usvojeni od strane rukovodstva Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica 31. marta 2020. godine.

Potpisano u ime Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica:

Izvršni direktor

Rukovodilac službe za finansije i
računovodstvo

Zorana Vukčević

M.P. Jelena Strugar

POJEDINAČNI ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI

Na dan 31. decembar 2019. godine

(Iznosi u EUR)

		31. decembar	31. decembar
	<u>Napomene</u>	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
AKTIVA			
B	STALNA IMOVINA	<u>230.868.383</u>	<u>214.264.425</u>
II	Nematerijalna ulaganja	83.144	75.802
III	Nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva	<u>4.221.748</u>	<u>4.481.110</u>
1	Nekretnine i oprema	1.652.220	1.714.110
2	Investicione nekretnine	2.569.528	2.767.000
IV	Dugoročni finansijski plasmani	<u>226.563.491</u>	<u>209.707.513</u>
1	Učešća u kapitalu	14.232.462	17.937.619
3	Ostali dugoročni finansijski plasmani	212.331.029	191.769.894
D	Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje je obustavljeno	460.065	367.785
E	OBRтна SREDSTVA	<u>157.528.906</u>	<u>108.787.319</u>
I	Zalihe	2.012	3.191
II	Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina	<u>157.526.894</u>	<u>108.784.127</u>
1	Potraživanja	40.478.536	21.736.040
3	Kratkoročni finansijski plasmani	59.838.396	47.580.026
4	Gotovinski ekvivalenti i gotovina	57.068.293	39.219.562
5	Porez na dodatu vrijednost i aktivna vremenska razgraničenja	<u>141.669</u>	<u>248.502</u>
F	UKUPNA AKTIVA	<u>388.857.354</u>	<u>323.419.529</u>

Napomene čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

POJEDINAČNI ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI (nastavak)

31. decembra 2019. godine

(Iznosi u EUR)

	<u>Napomene</u>	<u>31. decembar 2019.</u>	<u>31. decembar 2018.</u>
PASIVA			
A	KAPITAL	96.995.919	98.345.180
I	Osnovni kapital	23 105.326.226	105.164.663
III	Rezerve	115.000	115.000
IV	Pozitivne revalorizacione rezerve i nerealizovani dobiti po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	604.259	1.010.518
V	Negativne revalorizacione rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih raspoloživih za prodaju	(19.079.578)	(16.201.997)
VI	Neraspoređena dobit	10.030.012	8.256.996
B	DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE	264.533.579	210.743.032
I	Dugoročna rezervisanja	24 71.680	37.178
II	Dugoročne obaveze	25 264.461.899	210.705.854
1.	Dugoročni krediti	264.461.899	210.705.854
C	ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE	41.157	36.674
D	KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE	27.286.699	14.294.643
I	KRATKOROČNE OBAVEZE	27.286.699	14.294.643
1	Kratkoročne finansijske obaveze	26 23.495.682	11.645.410
3	Obaveze iz poslovanja	27 2.061.151	1.401.427
4	Ostale kratkoročne obaveze i pasivna vremenska razgraničenja	28 1.500.361	1.232.697
5	Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	5.599	8.612
6	Obaveze po osnovu poreza na dobit	29 223.906	6.497
E	UKUPNA PASIVA	388.857.354	323.419.529

Napomene čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

POJEDINAČNI ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
 Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine
 (Iznosi u EUR)

Sadržaj / Opis	Osnovni kapital	Rezerve	Pozitivne revalorizacione rezerve i nerealizovani dobici po osnovu finansijskih sredstava koja se vode po fer vrijednosti	Negativne revalorizacione rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava koja se vode po fer vrijednosti	Neraspoređena dobit	Ukupno
Stanje, 1. januar 2018. godine	104.858.962	115.000	1.054.261	(15.070.406)	7.546.700	98.504.517
Dokapitalizacija	305.701	-	-	-	-	305.701
Dobit tekuće godine	-	-	-	-	710.296	710.296
Nerealizovani dobici po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	-	-	354.944	53.768	-	408.712
Nerealizovani gubici po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	-	-	(398.687)	(1.185.359)	-	(1.584.046)
Stanje, 31. decembar 2018. godine	105.164.663	115.000	1.010.518	(16.201.997)	8.256.996	98.345.180
Dokapitalizacija	161.563	-	-	-	-	161.563
Dobit tekuće godine	-	-	-	-	1.773.016	1.773.016
Nerealizovani dobici po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	-	-	112.863	-	-	112.863
Nerealizovani gubici po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	-	-	(519.122)	(2.877.581)	-	(3.396.703)
Stanje, 31. decembar 2019. godine	105.326.226	115.000	604.259	(19.079.578)	10.030.012	96.995.919

Napomene čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine
 (Iznosi u EUR)

Pozicija	Napomene	Tekuća 2019. godina	Prethodna 2018. godina
A. TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
I Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		240.218	98.869
1. Prodaja i primljeni avansi			24.607
2. Ostali prilivi iz redovnog poslovanja		240.218	74.262
II Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		(6.199.458)	(5.024.599)
1. Isplate dobavljačima i dati avansi		(1.104.072)	(958.230)
2. Zarade, naknade zarada i ostali lični rashodi		(2.209.145)	(1.935.905)
3. Plaćene kamate		(2.804.816)	(2.000.558)
4. Porez na dobitak		(6.912)	(77.683)
5. Plaćanja po osnovu ostalih javnih prihoda		(74.513)	(52.223)
III Neto tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti		(5.959.240)	(4.925.730)
B. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA			
I Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja		158.126.375	133.834.997
2. Ostali finansijski plasmani (neto prilivi)		149.180.451	126.377.859
3. Primljene kamate iz aktivnosti investiranja		8.945.924	7.141.891
4. Primljene dividende			315.247
II Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja		(200.086.284)	(198.985.039)
1. Kupovina akcija i udjela (neto odlivi)			(82.552)
2. Kupovina nematerijalnih ulaganja, nekretnina i opreme		(58.012)	(143.062)
3. Ostali finansijski plasmani (neto odlivi)		(200.028.271)	(198.759.425)
III Neto tok gotovine iz aktivnosti investiranja		(41.959.909)	(65.150.042)
C. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA			
I Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja		80.932.746	73.021.281
1. Uvećanje osnovnog kapitala		161.563	305.701
2. Dugoročni i kratkoročni krediti (neto prilivi)		80.771.183	72.715.580
II Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja		(15.164.866)	(8.405.762)
1. Dugoročni i kratkoročni krediti i ostale obaveze (neto odlivi)		(15.164.866)	(8.405.762)
III Neto tok gotovine iz aktivnosti finansiranja		65.767.880	64.615.519
D. NETO TOK GOTOVINE		17.848.731	(5.460.254)
E. GOTOVINA NA POČETKU IZVJEŠTAJNOG PERIODA		39.219.562	44.679.816
H. GOTOVINA NA KRAJU IZVJEŠTAJNOG PERIODA		57.068.293	39.219.562

Napomene čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

1. OSNIVANJE I DJELATNOST

Investiciono razvojni fond Crne Gore AD, Podgorica (u daljem tekstu „IRFCG AD“) osnovan je 23. aprila 2010. godine, u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 88/09, 40/10 i 80/17), i registrovan kod Privrednog suda u Podgorici pod brojem 4-0009175-001. Prava i dužnosti osnivača i jedinog vlasnika IRFCG AD vrši Vlada Crne Gore. Za obaveze IRFCG AD bezuslovno i neopozivo jamči država Crna Gora.

Zakonom je uređeno da se IRFCG AD osniva u cilju podsticanja i ubrzanja privrednog razvoja Crne Gore i to:

1. podrškom mikro, malim, srednjim i velikim preduzećima, i preduzetnicima;
2. podrškom infrastrukturnim projektima, projektima vodosnadbijevanja, i zaštite životne sredine;
3. finansiranjem projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja;
4. podsticanjem konkurentnosti crnogorskih proizvoda i usluga;
5. podsticajem zapošljavanja;
6. izdavanjem garancija za uredno izmirenje obaveza korisnika kredita, čije pokriće čine sredstva Garantnog fonda;
7. osiguranjem izvoza roba i usluga iz Crne Gore od netržišnih rizika;
8. kreditiranjem u funkciji podrške socijalnom preduzetništvu, samozapošljavanju, iniciranju novog investicionog ciklusa i razvoju i jačanju početnog biznisa;
9. obavljanjem poslova vezanih za prodaju kapitala u portfoliju IRFCG AD,
10. obavljanje ostalih poslova i aktivnosti kojim se obezbjeđuje podrška unaprijeđenju preduzetništva i ekonomskom razvoju, kao i
11. obavljanjem i drugih poslova utvrđenih zakonom.

Osnivački kapital IRFCG AD čini cjelokupni kapital Fonda za razvoj koji je umanjen za obaveze po osnovu Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju („Sl. list CG“, br. 21/04 i 49/07). Osnivački kapital IRFCG AD čine i sredstva koja su usmjerena Direkciji za razvoj malih i srednjih preduzeća.

IRFCG AD može biti član, osnivač i/ili akcionar, domaćih i međunarodnih finansijskih institucija, privrednih društava u Crnoj Gori i u inostranstvu, uz saglasnost osnivača, može koristiti međunarodne fondove, zaduživati se u Crnoj Gori i u inostranstvu na tržištu novca i kapitala, može da kupuje i prodaje hartije od vrijednosti, udjele, na domaćem i inostranom tržištu u svrhu obavljanja djelatnosti, u skladu sa zakonom i aktima poslovne politike IRFCG AD, uz saglasnost osnivača.

U skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore, sredstva za poslovanje IRFCG AD stiže:

1. iz prihoda ostvarenih poslovanjem;
2. prodajom akcija i udjela iz portfolija;
3. iz ostatka likvidacione ili stečajne mase, prodajom preostale imovine u slučaju likvidacije ili stečaja sprovedenog nad društvom u vlasništvu IRFCG AD;
4. iz dobiti društava u kojima IRFCG AD ima akcije ili udjele;
5. izdavanjem hartija od vrijednosti;
6. uzimanjem kredita i pozajmica u zemlji i inostranstvu, kao i primanjem donacija;
7. iz anuiteta (povraćaja glavnice) po osnovu investicione aktivnosti;
8. naplatom premija pri obavljanju poslova osiguranja izvoza, kao i
9. iz drugih izvora, u skladu sa Zakonom.

Kontrolu poslovanja IRFCG AD vrši Centralna banka Crne Gore. Dobit poslovne godine raspoređuje se u rezerve IRFCG AD.

Svoju djelatnost IRFCG AD obavlja u Podgorici, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog br. 126/1. Na dan 31. decembra 2019. godine IRFCG AD ima 78 zaposlenih (31. decembra 2018. godine: 73 zaposlenih).

Organi upravljanja IRFCG AD su Skupština akcionara, Odbor direktora i Izvršni direktor. Članove Odbora direktora bira Skupština akcionara. IRFCG AD ima i dva stalna Odbora: Odbor za upravljanje aktivom i pasivom i Kreditno-garantni odbor.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA I RAČUNOVODSTVENI METOD

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza

Društvo ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja pojedinačne finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore („Sl. list CG”, br. 52/16), propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje IRFCG AD, Zakonom o Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore („Sl. list CG”, br. 88/09, 40/10 i 80/17) i osnovama za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza objelodanjenim u nastavku ove napomene.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, MRS i MSFI objavljeni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, moraju biti prevedeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji posjeduje pravo prevoda i objavljivanja istih, odobreno od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC). Dakle, samo MRS i MSFI zvanično prevedeni, odobreni i objavljeni od strane Instituta sertifikovanih računovođa Crne Gore mogu biti u primjeni.

Savjet Centralne banke Crne Gore je, na sjednici održanoj 27. novembra 2018. godine, donio Odluku o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD i Odluku o načinu izračunavanja koeficijenta adekvatnosti kapitala Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD (Sl. list CG”, br. 79/18). Pomenute Odluke se primjenjuju počev od 01. aprila 2019. godine, za prvi izvještajni period, prvi kvartal 2019. godine.

Kreditni su iskazani u iskazu o finansijskoj poziciji u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćenu glavnica i ispravku vrijednosti, koja je obračunata na osnovu Pravilnika o primjeni metodologije u vezi MSFI 9 standarda, koji je usvojen na sjednici Odbora direktora, održanoj 28.03.2019. godine, a u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti koje se vode po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat iskazani su po pravičnoj vrijednosti na osnovu procjene izvršene od strane rukovodstva (napomena 3.14) u skladu sa Uputstvom o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti hartija od vrijednosti („Sl. list CG”, br.34/11).

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS imaju na prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza Društva, priloženi pojedinačni finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao pojedinačni finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Priloženi pojedinačni finansijski iskazi su pojedinačni u smislu da uključuju nekonsolidovane pozicije potraživanja, obaveza, rezultata poslovanja, promjena na kapitalu i novčanih tokova bez uključivanja zavisnog pravnog lica Turistički centar Durmitor – Žabljak, koje je u 100% vlasništvu IRFCG AD. IRFCG AD je ove nekonsolidovane finansijske iskaze sastavilo na osnovu i prema zahtjevima regulative Crne Gore gdje su ulaganja u zavisna društva u ovim nekonsolidovanim finansijskim iskazima iskazana po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za eventualno obezvrjeđenje. Do zakonskog roka IRFCG AD će sastaviti konsolidovane finansijske iskaze u skladu sa zahtjevima lokalne regulative.

Pojedinačni finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa konvencijom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama. Društvo je u sastavljanju ovih pojedinačnih finansijskih iskaza primjenjivalo računovodstvene politike obrazložene u Napomeni 3, koje su zasnovane na računovodstvenim i poreskim propisima Crne Gore.

Zvanična valuta u Crnoj Gori i izvještajna valuta Društva je Euro (EUR).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA I RAČUNOVODSTVENI METOD (nastavak)

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija pojedinačnih finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentirane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza, a budući stvarni rezultati mogu da se razlikuju od procijenjenih iznosa. Ove procjene se najvećim dijelom odnose na procjene korisnog vijeka upotrebe nekretnina, opreme i investicionih nekretnina, procjene obezvređenja dugoročnih i kratkoročnih finansijskih plasmana i potraživanja iz poslovnih odnosa i procjene rezervisanja za date garancije i sudske sporove.

2.3. Stalnost poslovanja

Priloženi pojedinačni finansijski iskazi za 2019. godinu sastavljeni su uz pretpostavku njegovog kontinuiranog nastavka poslovanja i ne sadrže korekcije, koje bi eventualno bile potrebne ukoliko IRFCG AD ne bude u mogućnosti da nastavi sa poslovanjem u skladu sa konceptom stalnosti poslovanja.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Prihodi/rashodi od kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, i drugi troškovi pozajmljivanja evidentiraju se u korist, odnosno na teret iskaza o ukupnom rezultatu, obračunskog perioda na koji se odnose. Prihodi i rashodi po osnovu kamata se priznaju u iskazu o ukupnom rezultatu za sve instrumente, prema cijeni amortizacije uz primjenu metode efektivne kamatne stope. Pri izračunavanju efektivne kamatne stope, procjenjuju se gotovinski tokovi razmatrajući sve ugovorene uslove finansijskih instrumenata ali ne razmatraju se budući gubici po osnovu kreditnog rizika. Kalkulacije uključuju sve naknade i provizije plaćene ili primljene između ugovorenih strana koje su integralni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije i svih drugih premija ili popusta. Prihodi i rashodi po osnovu naknada za odobravanje kredita i garancija obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda, primjenom metode efektivne kamatne stope.

3.2. Prihodi po osnovu učešća u dobiti - dividende

Primljene dividende evidentiraju se u iskazu o ukupnom rezultatu, u okviru finansijskih prihoda, u objavljenom iznosu, umanjene za porez po odbitku od 9%.

3.3. Prihodi po osnovu faktoring aranžmana

Prihodi po osnovu naknada i kamata po faktoring aranžmanima evidentiraju se u korist iskaza o ukupnom rezultatu obračunskog perioda na koji se odnose. Kod klasičnog faktoringa kamata i naknada se naplaćuju od klijenta na način da se umanjuje iznos koji se isplaćuje klijentu, dok se kod dobavljačkog faktoringa kamata i naknada naplaćuju od klijenta direktno.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4. Naknade zaposlenima

// Doprinosi kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, IRFCG AD je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca u iznosima obračunatim po stopama propisanim relevantnim zakonskim propisima. IRFCG AD je obavezan da od bruto plata zaposlenih obustavi doprinose i da ih, u ime zaposlenih, uplati ovim fondovima. Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

/ii/ Obaveze po osnovu otpremnina

Dugoročne obaveze po osnovu otpremnina za odlazak u penziju, nakon ispunjavanja uslova, IRFCG AD iskazuje u poslovnim knjigama po sadašnjoj vrijednosti očekivanih budućih isplata zaposlenima kako je to predviđeno Pravilnikom o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u IRFCG AD, a na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

3.5. Prihodi i troškovi zakupa

Operativni zakup predstavlja zakup u kojem su značajan dio rizika i koristi povezani sa vlasništvom zadržani od strane zakupodavca. Prihodi i troškovi zakupa iskazani su u izveštaju o ukupnom rezultatu u stvarno nastalim iznosima, odnosno primjenom proporcionalne metode, tokom trajanja ugovora o zakupu.

3.6. Pozitivne i negativne kursne razlike

Sva sredstva i obaveze u stranim sredstvima plaćanja su preračunati u EUR primjenom zvaničnih deviznih kurseva važećih na dan iskaza o finansijskoj poziciji objavljenih od strane Centralne banke Crne Gore. Poslovne promjene u stranim sredstvima plaćanja tokom godine preračunavaju se u EUR po zvaničnim deviznim kursovima važećim na dan poslovne promjene.

Pozitivne i negativne kursne razlike koje nastaju preračunom sredstava i obaveza iskazanih u stranim sredstvima plaćanja i preračunom transakcija u toku godine knjiže se u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

3.7. Porezi i doprinosi

Porez na dobit

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG“, br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG“, br.40/08, 86/09, 40/11, 14/12, 61/13 i 55/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice.

Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti IRFCG AD iskazane u iskazu o ukupnom rezultatu uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni gubitak, poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina. Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.7. Porezi i doprinosi (nastavak)

Odloženi porez

Odloženi porez se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema iskazu o finansijskoj poziciji za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnove sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum iskaza o finansijskoj poziciji se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koji ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3.8. Nematerijalna ulaganja

Nematerijalna ulaganja se sastoje od softvera i licenci. Nakon početnog priznavanja, nematerijalna ulaganja se iskazuju u visini nabavne vrijednosti umanjene za ukupnu akumuliranu amortizaciju i eventualne ukupne akumulirane gubitke zbog umanjenja vrijednosti.

Troškovi koji se direktno mogu povezati sa određenim softverom i koji će generisati ekonomsku korist u periodu dužem od jedne godine, evidentiraju se kao nematerijalna ulaganja. Troškovi održavanja i razvoj kompjuterskih softvera se evidentiraju kao trošak u trenutku njihovog nastanka.

Nematerijalna ulaganja amortizuju se putem proporcionalne metode u roku od pet godina, uz korišćenje amortizacione stope od 20%.

IRFCG AD ne posjeduje nematerijalna ulaganja sa neograničenim vijekom upotrebe.

3.9. Nekretnine i oprema

Nekretnine i oprema su materijalna sredstva koja IRFCG AD koristi u redovnom poslovanju, a čiji je očekivani korisni vijek upotrebe duži od jedne godine. Nekretnine i oprema su iskazani po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za ukupnu akumuliranu amortizaciju i eventualne ukupne akumulirane gubitke zbog obezvređenja vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za sve troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Godišnje prilikom zaključenja poslovne godine, IRFCG AD procjenjuje se da li postoje indikatori obezvređenja nekretnina i opreme. Kod procjenjivanja, da li postoji indikator obezvređenja, uzima se u obzir sljedeće:

- tržišna vrijednost sredstva zbog protoka vremena smanjila se mnogo više od očekivane;
- javile su se značajne promjene u tehnološkom, tržišnom, privrednom ili pravnom okruženju;
- povećale su se tržišne kamatne stope, a ta povećanja će vjerovatno uticati na diskontnu stopu korišćenu kod obračuna upotrebne vrijednosti i suštinski smanjiti nadoknadivu vrijednost sredstva;
- ostali nagovještaji (dokazi o zastarjelosti ili fizičkoj oštećenosti sredstva, očekivane promjene korišćenja sredstava sa negativnim uticajem i drugi indikatori).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Nekretnine i oprema (nastavak)

Ako postoje takvi indikatori, IRFCG AD procjenjuje nadoknadivu vrijednost sredstava. Kao nadoknadiva vrijednost uzima se veća od fer vrijednosti umanjene za troškove prodaje i upotrebne vrijednosti. Ukoliko je nadoknadiva vrijednost sredstava manja od njegove knjigovodstvene vrijednosti, knjigovodstvenu vrijednost sredstva bi trebalo smanjiti na njegovu nadoknadivu vrijednost. Takvo smanjenje je gubitak zbog obezvređenja, koji se priznaje u iskazu o ukupnom rezultatu.

Naknadni troškovi: troškovi zamjene djelova opreme (ugradnja novih rezervnih djelova), troškovi značajnijih adaptacija i generalnih popravki priznaju se kao povećanje sadašnje vrijednosti nekretnina i opreme ako je vjerovatno da će po tom osnovu doći do priliva budućih ekonomskih koristi i ako se ti troškovi mogu pouzdano izmjeriti. Troškovi nastali po osnovu tekućeg održavanja nekretnina i opreme: zamjena i ugradnja rezervnih djelova i potrošnog materijala, kao i troškovi svakodnevnih popravki opreme, smatraju se rashodom perioda u kom su nastali.

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom rashodovanja ili prodaje nekretnina i opreme, iskazuju se u iskazu o ukupnom rezultatu kao dio ostalih poslovnih prihoda ili ostalih poslovnih rashoda.

3.10. Amortizacija

Obračun amortizacije za građevinske objekate, opremu i nematerijalna ulaganja se vrši primjenom odgovarajuće stope, uz upotrebu proporcionalne metode, kojom se vrijednost sredstava u potpunosti otpisuje tokom procijenjenog korisnog vijeka upotrebe.

Otpisivanje se vrši po stopama koje su zasnovane na preostalom korisnom vijeku upotrebe sredstava, procijenjenom od strane rukovodstva IRFCG AD i usvojenog od strane Odbora direktora IRFCG AD. Obračun amortizacije građevinskih objekata, opreme i nematerijalnih ulaganja počinje u trenutku kada sredstva postanu raspoloživa za korišćenje. Amortizacija prestaje da se obračunava na dan kada se sredstva klasifikuju kao raspoloživa za prodaju, ili na dan kada se isknjiže.

Osnovne godišnje stope amortizacije u primjeni tokom 2019. i 2018. godine su:

Glavne grupe opreme	Stopa amortizacije (%)	Stopa amortizacije koja se priznaje u poreskom bilansu (%)
<i>Građevinski objekti</i>	1,30	5,00
<i>Oprema</i>		
Računarska i ostala IT oprema	20,00	30,00
Vozila	15,50	15,00
Kancelarijska oprema	12,00	15,00
Ostala oprema	20,00	20,00

U skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG“, br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG“, br.40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 61/13 i 55/16) amortizacija licenci, ostalih nematerijalnih ulaganja i građevinskih objekata za poreske svrhe obračunava se primjenom proporcionalnog metoda, odnosno opreme i aplikativnih softvera primjenom degresivnog metoda za cijeli period, bez obzira na datum aktivacije.

Oprema čija je pojedinačna nabavna vrijednost u vrijeme nabavke veća od EUR 300 a koristi se duže od jednog obračunskog perioda, svrstava se u opremu u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije („Sl. list RCG“, br. 28/02).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.11. Investicione nekretnine

Ulaganje u nekretnine namijenjene sticanju prihoda (investicione nekretnine) predstavlja ulaganje u imovinu koja se drži u cilju sticanja prihoda putem izdavanja u zakup ili od povećanja tržišne vrijednosti, ili i jedno i drugo, a ne za korišćenje ili prodaju u okviru redovnog poslovanja.

Investicione nekretnine se priznaju kao sredstva, kada su ispunjeni sljedeći kriterijumi:

- investicione nekretnine moraju ostvarivati ekonomske koristi;
- investicione nekretnine se koriste za izdavanje u zakup i donose zakupninu ili se prodaju i ostvaruju dobit;
- investicione nekretnine nijesu namijenjene za prodaju u bliskoj budućnosti u redovnom poslovanju;
- nabavnu vrijednost je moguće pouzdano izmjeriti.

Početno priznavanje investicionih nekretnina je po nabavnoj vrijednosti. Nabavna vrijednost predstavlja nabavnu cijenu i neposredno pripadajuće troškove nabavke.

Investicione nekretnine se naknadno vrednuju po njihovoj fer vrijednosti procijenjenoj od strane nezavisnog procjenjivača, a dobit ili gubitak proistekao iz promjene fer vrijednosti priznaje se u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom prodaje investicionih nekretnina, iskazuju se u iskazu o ukupnom rezultatu.

3.12. Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje je obustavljeno (Stečena aktiva)

Nekretnine i zemljište koji su konstituisani kao sredstvo obezbjeđenja po odobrenim plasmanima i koje IRFCG AD stiče u postupku naplate spornih potraživanja priznaju se u poslovnim knjigama po nižoj od ukupne vrijednosti navedenih potraživanja i njihove procijenjene vrijednosti. Ove nekretnine i zemljište IRFCG AD iskazuje u okviru grupe "stalna sredstva namijenjena prodaji". Razlika između knjigovodstvene i prodajne vrijednosti se računovodstveno evidentira u momentu prodaje na teret ili u korist iskaza o ukupnom rezultatu.

3.13. Finansijski instrumenti

Finansijska sredstva i obaveze IRFCG AD evidentira u pojedinačnom iskazu o finansijskoj poziciji od momenta kada je ugovornim odredbama vezan za instrument.

Metod efektivne kamatne stope

Metod efektivne kamatne stope je metod izračunavanja amortizovane vrijednosti finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza i alokacije prihoda po osnovu kamate ili rashoda po osnovu kamate na odgovarajuće vremenske periode. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća gotovinska plaćanja ili prilive (uključujući sve plaćene ili primljene naknade koja čini sastavni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije ili ostale premije ili popuste) tokom očekivanog vijeka trajanja finansijskog instrumenta ili, tamo gdje je to izvodljivo, kraćeg perioda na sadašnju vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza.

Finansijska sredstva

IRFCG AD je finansijska sredstva klasifikovao u sljedeće kategorije: amortizovana vrijednost, fer vrijednost kroz ostali ukupni rezultat (FVOCI) i fer vrijednost kroz iskaz o ukupnom rezultatu (FVTPL). Finansijska sredstva se odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti ako se drže u okviru poslovnog modela čiji je cilj da se finansijska sredstva drže radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova i njihovi ugovoreni novčani tokovi predstavljaju isključivo plaćanje glavnice i kamate. Finansijska sredstva se odmjeravaju po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat ako se drže u okviru poslovnog modela čiji cilj se ostvaruje kako kroz prikupljanje ugovorenih novčanih tokova tako i kroz prodaju finansijskih sredstava, gdje njihovi ugovoreni novčani tokovi predstavljaju isključivo plaćanja glavnice i kamate. Sva ostala finansijska sredstva se klasifikuju po fer vrijednosti kroz iskaz o ukupnom rezultatu.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijska sredstva (nastavak)

Finansijska sredstva prestaju da se priznaju kada IRFCG AD izgubi kontrolu nad ugovorenim pravima nad tim instrumentima, što se dešava kada su prava korišćenja instrumenata realizovana, istekla, napuštena ili ustupljena. Finansijska obaveza prestaje da se priznaje kada IRFCG AD ispuni obavezu ili kada je obaveza plaćanja predviđena ugovorom ukinuta ili istekla.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti

Dugoročni finansijski plasmani obuhvataju hartije od vrijednosti i sastoje se od ulaganja u kapital (akcije) privrednih društava koja su registrovana kod Centralnog klirinško depozitarnog društva (CKDD) i ulaganja u kapital privrednih društava koja nisu registrovana kod CKDD. IRFCG AD navedena ulaganja drži određeni vremenski period do momenta privatizacije. Postupak promjene vlasništva se sprovodi u skladu sa odgovarajućim Planom privatizacije koji usvaja Vlada Crne Gore.

U skladu sa Zakonom o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji privrede Crne Gore („Sl. list CG“, br. 2/92, 17/92, 27/94, 30/94, 23/96, 73/10 i 40/11), pravni prethodnik IRFCG AD, Fond za razvoj Crne Gore, je učešća u kapitalu stekao bez naknade. Fond za razvoj je inicijalno vrednovao u svojim poslovnim knjigama navedena učešća u kapitalu kao dugoročne finansijske plasmane - finansijska sredstva raspoloživa za prodaju po procijenjenoj nominalnoj vrijednosti koja je bila izražena u DEM do 31. decembra 2001. godine, odnosno u EUR od 1. januara 2002. godine, u korist kapitala Fonda za razvoj koji je u cjelosti u državnom vlasništvu.

Osnivanjem Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore ove hartije od vrijednosti su po procijenjenoj vrijednosti sa stanjem na dan 31. januara 2010. godine postale dio osnivačkog kapitala IRFCG AD, osim učešća u kapitalu privrednih društava koja nisu registrovana kod CKDD i društava koja nemaju finansijske iskaze, za koje procjena fer vrijednosti nije vršena zbog nedostatka podataka.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine iskazani su po pravičnoj vrijednosti na osnovu procjene izvršene od strane rukovodstva u skladu sa Uputstvom o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti hartija od vrijednosti („Sl. list CG“, br. 34/11). Procjena je izvršena korišćenjem 4 kriterijuma i to:

1. Kriterijum kontrole
2. Kriterijum utrživosti
3. Kriterijum strukture kapitala - % neto imovine
4. Kriterijum finansijskog rezultata - % neto marže.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti (nastavak)

Nakon analize četiri navedena kriterijuma, vrši se obračun finalnog multiplikatora u zavisnosti od procentualnog učešća državnog kapitala u ukupnom kapitalu društva:

1. ukoliko državni paket akcija iznosi manje od 25% ukupnih emitovanih akcija nekog privrednog društva, onda se za taj „manjinski paket“ obračunava finalni multiplikator isključivo po kriterijumu utrživosti akcija na berzama kapitala;
2. ukoliko državni paket akcija iznosi preko 25% od ukupno emitovanih akcija nekog privrednog društva, onda se za taj „većinski paket“ obračunava finalni multiplikator zbrajajući pojedinačne multiplikatore po kriterijumima kontrole, strukture kapitala i finansijskog rezultata.

Osnovica za primjenu finalnog multiplikatora je prosječna ponderisana vrijednost između:

1. Tržišne cijene akcija na dan 31. decembra i
2. Prosječne cijene akcija u periodu 1. januara do 31. decembra.

Kao ponder je uzet kriterijum odstupanja tržišne cijene na dan 31. decembra od prosječne godišnje cijene.

Procijenjena fer vrijednost jedne akcije se dobija množenjem prosječne ponderisane cijene akcija i obračunatog finalnog multiplikatora.

Promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti IRFCG AD evidentira kroz ukupan ostali rezultat na kapitalu, u okviru revalorizacionih rezervi - Nerealizovani gubici i dobici po osnovu svođenja finansijskih sredstava, sve do trenutka prodaje kada se dobit ili gubitak po osnovu prodaje priznaje u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu, bez obzira da li fer vrijednost hartija od vrijednosti bilježe dugotrajan odnosno materijalno značajan pad vrijednosti. Navedeni računovodstveni tretman je usaglašen sa članom 17. Zakona o Investiciono-razvojnem fondu Crne Gore.

Otpis ulaganja u hartije od vrijednosti vrši se u cjelosti za akcije privrednih društava koja su trajno prestala sa poslovanjem ili za koja je okončan postupak stečaja. Djelimičan otpis dugoročnih finansijskih plasmana vrši se za akcije privrednih društava kod kojih je došlo do smanjenja akcijskog kapitala po osnovu pokrića gubitaka iz poslovanja u skladu sa Odlukom Skupštine akcionara navedenih privrednih društava.

Prihodi od prodaje stečajne mase privrednih društava koja su prestala sa poslovanjem, odnosno privrednih društava kod kojih je obezvređenje vrijednosti plasmana izvršeno u cjelosti, priznaju se u trenutku naplate u korist iskaza o ukupnom rezultatu.

Ulaganja u kapital drugih pravnih lica

Ulaganja u kapital drugih pravnih lica se odnosi na učešće u JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva. Investicije u instrumente kapitala koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano odmjeriti i derivati koji su povezani sa njima, IRFCG AD odmjerava po nabavnoj vrijednosti.

Ulaganja u kapital pridruženih i zavisnih pravnih lica

Pridružena i zavisna pravna lica predstavljaju ona društva u kojima IRFCG AD ima udio u vlasništvu između 20% i 50%, odnosno veće od 50%, respektivno, ili u kojima ima značajan uticaj. Učešća u kapitalu pridruženih i zavisnih pravnih lica iskazana su po istorijskoj nabavnoj vrijednosti.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Ukoliko postoji indikacija da za navedena ulaganja postoji obezvređenje, nadoknadivi iznos te imovine se procjenjuje kako bi se utvrdio iznos obezvređenja. Ukoliko je nadoknadivi iznos procijenjen kao niži od vrijednosti prikazane u finansijskim iskazima, vrijednost ulaganja se smanjuje do svoje nadoknadive vrijednosti i priznaje na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

IRFCG AD je na dan 31. decembar 2019. godine utvrdio da postoji obezvređenje ulaganja u zavisno društvo TC Durmitor d.o.o. Žabljak, odnosno da je nadoknadivi iznos ulaganja u kapital zavisnog pravnog lica manji od knjigovodstvene vrijednosti. Smanjenje vrijednosti uloga je prikazano u okviru iskaza o ukupnom rezultatu (napomena 12).

Kredit

Zakonom o Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG”, br. 88/09, 40/10 i 80/17) regulisana je obaveza IRFCG AD da se prilikom upravljanja rizicima pridržava minimalnih standarda za upravljanje rizicima (Sl. list CG”, br. 79/18), a koje je za IRFCG AD propisala Centralna banka Crne Gore, i čija primjena je počela 2019. godine.

Kredit odobreni od strane IRFCG AD evidentiraju se u poslovnim knjigama u momentu prenosa sredstava korisniku kredita. Kredit su iskazani u iskazu o finansijskoj poziciji u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćenu glavnica i ispravku vrijednosti, koja je obračunata na osnovu Pravilnika o primjeni metodologije u vezi MSFI 9 standarda, koji je usvojen na sjednici Odbora direktora, održanoj 28.03.2019. godine.

IRFCG AD takođe jednom mjesečno vrši klasifikaciju stavki aktive, po osnovu kojih je izložen riziku neispunjavanja obaveza dužnika, i stavki vanbilansa, na klasifikacione grupe i podgrupe (A, B1, B2, C1, C2, D, E kategorije) i vrši obračun rezervacija za potencijalne gubitke, na način definisan u Odluci o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju IRFCG AD.

U zavisnosti od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka IRFCG AD stavke aktive i vanbilansa klasifikuje u klasifikacione grupe A-E.

- kategorija A (dobra aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene;
- kategorija B (aktiva sa posebnom napomenom) – sa podkategorijama B1 i B2 u koje se klasifikuju stavke za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka ali koje zahtijevaju posebnu pažnju, jer bi potencijalni rizik ukoliko ne bi bio adekvatno praćen mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate;
- kategorija C (substandardna aktiva) – sa podkategorijama C1 i C2 i za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu;
- kategorija D (sumnjiva aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost zajmoprimca i vrijednost i mogućnost realizacije sredstava obezbjeđenja, malo vjerovatna;
- kategorija E (gubitak) – u koju se klasifikuju stavke koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Kreditni (nastavak)

IRFCG AD primjenjuje sljedeće procenat rezervacija po danima kašnjenja i kategorijama rizičnosti:

	2019.		2018.	
	Procenat rezervacija	Dani kašnjenja	Procenat rezervacija	Dani kašnjenja
A	0%	<30	0%	<30
B1	2%	31-60	2%	31-60
B2	7%	61-90	7%	61-90
C1	20%	91-150	20%	91-150
C2	40%	151-270	40%	151-270
D	70%	271-365	70%	271-365
E	100%	>365	100%	>365

IRFCG AD je dužan da utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatih primjenom MSFI.

Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti sa stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavku od kapitala IRFCG AD, u skladu sa Odlukom o načinu izračunavanja koeficijenta adekvatnosti kapitala IRFCG AD.

Obračun ispravke vrijednosti stavki bilansne aktive

Savjet Centralne banke Crne Gore je, na sjednici održanoj 27. novembra 2018. godine, donio Odluku o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju IRFCG AD (Sl. list CG, br. 79/18). Odluka se primjenjuje počev od 01. aprila 2019. godine, za prvi izvještajni period, prvi kvartal 2019. godine.

Odlukom je predviđeno da IRFCG AD vrednuje i objelodanjuje stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI).

Odlukom je takođe predviđena obaveza IRFCG je da utvrdi metodologiju za klasifikaciju, mjerenje i umanjenje vrijednosti finansijske aktive u skladu sa MSFI 9-Finansijski instrumenti.

Pravilnikom o primjeni metodologije u vezi MSFI 9 standarda, IRFCG AD je definisao način obračuna ispravke vrijednosti za stavke finansijske aktive, zasnovane na obračunu očekivanih gubitaka za pojedine grupe proizvoda.

Pravilnikom je definisano da se na početku obračuna očekivanog gubitka definišu indikatori defaulta, tj. kriterijumi prema kojima izloženost prelazi u default i plasman se smatra nekvalitetnim. Uzima se u obzir isključivo trenutni rejting koji se utvrđuje na mjesečnom nivou u skladu sa Procedurom o upravljanju kreditnim rizikom.

Za portfolijo direktnih kredita i faktoringa uzima se u obzir efekat maksimalnih dana kašnjenja po klijentu kao i efekat najslabijeg rejtinga dok se za portfolijo kreditnih plasmana preko komercijalnih banaka koriste podaci dobijeni iz sistema CBCG.

Nakon analize portfolija pristupa se određivanju faza obračuna očekivanog gubitka (ECL). Algoritam definisanja faza obračuna očekivanog gubitka je sledeći:

Ukoliko klijent ima vrijednost defaulta jednak jedinici (rejting klijenta C1 i lošiji) tada pripada fazi 3 (stage III)

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

Ukoliko klijent ima vrijednost default indikatora jednak nuli (rejting klijenta B2 i bolji) i maksimalne dane kašnjenja (za sve plasmane klijenta uzima se broj dana kašnjenja po plasmanu po kojem klijent ostvaruje najviše kašnjenja) duže od 30 dana ili trenutni rejting B2, a da je inicijalni rejting bio bolji od B2, tada klijent pripada fazi 2 (stage II)

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Obračun ispravke vrijednosti stavki bilansne aktive (nastavak)

Ukoliko klijent ima vrijednost default indikatora jednak nuli i maksimalne dane kašnjenja do 30 dana, a da je inicijalni rejting A, B1 ili B2, tada klijent pripada fazi 1 (Stage I)

Periodi oporavka za faze 2 i 3 su definisani na nivou 3 odnosno 12 mjeseci. Ukoliko klijent uđe u fazu 3, narednih 12 mjeseci biće zadržan u istoj fazi bez obzira na dane kašnjenja i rejting. Ukoliko klijent uđe u fazu 2 naredna 3 mjeseca će biti zadržan u istoj fazi, bez obzira na dane kašnjenja i rejting.

Izuzeci od ovog pravila važe u slučaju ekspertske procjene na nivou partije ili klijenta prije svega za segmente portfolija kod kojih su uslovima kreditiranja za dati segment predviđeni posebni uslovi obezbjeđenja plasmana, kojima se ublažava kreditni rizik.

Formula za obračun očekivanog gubitka glasi:

$$ECL = EAD * (1 - (1 - PD)^d) * LR$$

ECL –očekivani gubitak

EAD –izloženost na na datum obračuna ECL-a

PDd – dnevna vjerovatnoća defaulta

d - broj dana za koji se obračunava ECL u odnosu na ročnost i fazu kojoj klijent pripada

LR - stopa gubitka data minimalnom stopom rezervacija pri ulasku u default 20%

Kalibracija vjerovatnoće defaulta (PD) je definisana u u odnosu na interno dostupne grupe proizvoda: direktni krediti, faktoring, krediti plasirani preko banaka, i odgovarajuće podgrupe. Za potrebe kalibracije korišćeni su podaci po navedenim grupama i podgrupama proizvoda, za period 2014-2018.godina. Ponovno kalibriranje vjerovatnoća defaulta će se vršiti na kraju 2019. godine. Od makroekonomskih, nezavisnih, indikatora, prilikom kalibracije vjerovatnoće koriste se: kretanje BDP-a, indeksa potrošačkih cijena, stope zaposlenosti odnosno stope nezaposlenosti, kretanje zarada u zemlji i drugi zvanični pokazatelji koje objavljuju Centralna banka, Ministarstvo finansija, Uprava za statistiku.

Obračunati iznos obezvređenja stavki bilansne aktive IRFCG AD knjigovodstveno evidentira na teret rashoda, a u korist ispravke vrijednosti tih stavki aktive.

Obračunati iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki IRFCG AD knjigovodstveno evidentira na teret rashoda, a u korist rezervisanja za gubitke po vanbilansnim stavkama.

Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervacija za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavku od kapitala IRFCG AD u skladu sa propisom CBCG kojim se uređuje način izračunavanja koeficijenta adekvatnostikapitala IRFCG AD.

Dugoročni krediti dati zaposlenima

Dugoročni krediti dati zaposlenima inicijalno se vrednuju po nabavnoj vrijednosti koja predstavlja poštnu fer vrijednost date naknade za sticanje sredstva. IRFCG AD naknadno utvrđuje ispravku vrijednosti na osnovu diskontovanja očekivanih budućih novčanih tokova primjenom efektivnog prinosa u trenutku odobravanja finansijskog instrumenta.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Potraživanja po osnovu faktoringa

Potraživanja po osnovu faktoringa inicijalno se vrednuju po nabavnoj vrijednosti koja predstavlja poštenu fer vrijednost date naknade za sticanje sredstva - ustupljenog potraživanja.

IRFCG AD ima pravo da otkupljuje potraživanja sa i bez prava regresa. IRFCG AD pretežno otkupljuje potraživanja sa pravom regresa. Pravo regresa, obezbjeđuje pravo IRFCG AD da, u slučaju postojanja objektivnih dokaza da IRFCG AD neće biti u stanju da naplati sve iznose koje potražuje od dužnika, naplatu potraživanja zahtijeva od ustupioca potraživanja. Ukoliko je ustupljeno potraživanje bez prava regresa IRFCG AD preuzima odgovornost za naplatu potraživanja od dužnika.

Nakon inicijalnog priznavanja, ulaganja u otkupljena potraživanja se vrednuju po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za izvršene naplate do datuma iskaza o finansijskoj poziciji i za ispravku vrijednosti, po osnovu umanjenja vrijednosti.

IRFCG AD u poslovnim knjigama iskazuje i potraživanja od klijenata po osnovu dobavljačkog faktoringa, u vrijednosti izmirenih obaveza prema klijentovim dobavljačima. Ova potraživanja se naplaćuju u skladu sa unaprijed pripremljenim planovima dospjeća. U cilju obezbjeđenja ovih potraživanja IRFCG AD ugovara sredstva obezbjeđenja, u skladu sa politikom kolaterala, hipoteke, zaloge, mjenice, bankarske garancije i drugo.

U skladu sa Zakonom o porezu na dodatu vrijednost („Sl. list CG”, br. 65/01, 12/02, 38/02, 72/02, 21/03, 76/05, 04/06, 16/07, 73/10, 40/11, 29/13, 09/15, 53/16, 1/17 i 50/17), IRFCG AD je obveznik PDV po osnovu prihoda od naknada po ugovoru o faktoringu. U skladu sa navedenim, IRFCG AD je stekao pravo na odbitak srazmjernog dijela ulaznog PDV-a (saglasnost dala Poreska uprava na osnovu člana 38. Zakona o PDV-u). Odbitni dio PDV-a izračunava se na osnovu procentualnog učešća oporezivog prometa u ukupnom prometu. Utvrđuje se iskustveno, na osnovu prethodnog perioda, i primjenjuje tokom godine.

Gotovinski ekvivalenti i gotovina

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčana sredstva u blagajni, na računima kod poslovnih banaka koja se mogu brzo konvertovati u poznate iznose gotovine uz beznačajan rizik od promjene vrijednosti. Gotovinski ekvivalenti su kratkoročna, visoko likvidna ulaganja koja se brzo pretvaraju u poznate iznose gotovine i nisu pod značajnim uticajem rizika promjena vrijednosti. Gotovinske ekvivalente predstavljaju i kratkoročno oročeni depoziti kod poslovnih banaka. U iskazu o tokovima gotovine IRFCG AD iskazuje prilive i odlive po osnovu finansijskih plasmana i pripadajućih kamata (osnovne djelatnosti) u okviru „tokova gotovine iz aktivnosti investiranja“.

Finansijske obaveze

Finansijske obaveze inicijalno se mjere po fer vrijednosti umanjenoj za sve troškove transakcija. Finansijske obaveze se naknadno odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope.

IRFCG AD isknižava finansijske obaveze, kada i samo kada su obaveze IRFCG AD izmirene, otpisane ili su istekle.

Obaveze po osnovu faktoringa

Obaveze po osnovu faktoringa predstavljaju iznose obaveza prema ustupiocima potraživanja za otkupljena potraživanja. Prilikom inicijalnog priznavanja priznaju se po ugovorenoj vrijednosti otkupljenih potraživanja i umanjuju za izvršene uplate. Po naplati pripadajućeg faktoring potraživanja od dužnika, preostali iznos (10% do 20%) plativ je ustupiocu potraživanja.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Primjena novih MSFI

U julu 2014. godine Odbor za MRS je objavio novi MSFI 9 – Finansijski instrumenti, koji zamjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje. MSFI 9 zagovara novi pristup klasifikaciji i mjerenju finansijskih sredstava, novi model očekivanih kreditnih gubitaka i dopunjuje zahtjeve obračunavanja zaštite od rizika. Na osnovu Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD, Centralna banka Crne Gore je propisala primjenu ovog standarda počev od 2019. godine.

Sa stanovišta klasifikacije i mjerenja, novi standard zahtijeva da se sva dužnička finansijska sredstva klasifikuju sa stanovišta poslovnog modela upravljanja i karakteristika njihovih ugovorenih novčanih tokova u jednu od sledećih kategorija odmjeravanja: amortizovana vrijednost, fer vrijednost kroz ostali ukupni rezultat (FVOCI) ili fer vrijednost kroz iskaz o ukupnom rezultatu (FVTPL). Finansijska sredstva se odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti ako se drže u okviru poslovnog modela čiji je cilj da se finansijska sredstva drže radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova i njihovi ugovoreni novčani tokovi predstavljaju isključivo plaćanje glavnice i kamate. Finansijska sredstva se odmjeravaju po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat ako se drže u okviru poslovnog modela čiji cilj se ostvaruje kako kroz prikupljanje ugovorenih novčanih tokova tako i kroz prodaju finansijskih sredstava, gdje njihovi ugovoreni novčani tokovi predstavljaju isključivo plaćanja glavnice i kamate. Sva ostala finansijska sredstva se klasifikuju po fer vrijednosti kroz iskaz o ukupnom rezultatu.

Za vlasničke finansijske instrumente koji nisu namijenjeni trgovanju postoji mogućnost klasifikacije i mjerenja po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat bez mogućnosti kasnije reklasifikacije kroz iskaz o ukupnom rezultatu.

U dijelu klasifikacije i mjerenja finansijskih obaveza standard ne zahtijeva promjenu u odnosu na MRS 39, sa izuzetkom priznavanja efekata vlastitog kreditnog rizika u ukupnom ostalom rezultatu za obaveze, koje su priznate po fer vrijednosti kroz iskaz o ukupnom rezultatu.

MSFI 9 zahtijeva prelazak sa modela priznavanja nastalih kreditnih gubitaka, za koje postoje dokazi, na model očekivanih kreditnih gubitaka.

Na osnovu analize poslovnog modela i analize karakteristika novčanih tokova IRFCG AD procjenjuje sljedeće:

- najveći dio kredita i potraživanja, kao i dužničkih hartija od vrijednosti, će se i dalje mjeriti po amortizovanoj vrijednosti;
- vlasničke hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju i dalje će se mjeriti po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat;

IRFCG AD je, na sjednici Odbora direktora, održanoj 28.03.2019. godine, usvojio Pravilnik o primjeni metodologije u vezi MSFI 9 standarda.

Metodologija definiše: indikatore default-a, određivanje faza (stage-ing) portfolija, segmentaciju portfolija, kalibraciju vjerovatnoće default-a (PD), obračun očekivanih gubitaka (ECL).

Na dan 31. januar 2019. godine IRFCG AD je obračunao i proknjižio prve efekte primjene Metodologije. Efekat smanjenja ispravke vrijednosti u odnosu na rezervacije za potencijalne gubitke, obračunate i knjižene na 31.12.2018. godine, u iznosu EUR 584.033, je evidentiran u Iskazu o ukupnom rezultatu.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.14. Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva

Rezervisanja se priznaju i vrše kada IRFCG AD ima zakonsku ili ugovorenu obavezu kao rezultat prošlih događaja i kada je vjerovatno da će doći do odliva resursa kako bi se izmirila obaveza i kada se može pouzdano procijeniti iznos obaveze. Rezervisanja za sudske sporove formiraju se u iznosu koji odgovara najboljoj procjeni rukovodstva IRFCG AD u pogledu izdataka koji će nastati da se takve obaveze izmire.

IRFCG AD procjenjuje mogući nepovoljni razvoj događaja kao rezultat zbivanja u prošlosti i ukoliko je vjerovatnoća preko 50% da će sudski spor biti izgubljen, IRFCG AD vrši rezervisanje kojim se u cjelini obezbjeđuje iznos potencijalne obaveze po osnovu negativnog razrješenja sudskog spora.

Potencijalne obaveze se ne priznaju u finansijskim iskazima. Potencijalne obaveze se objelodanjuju u napomenama uz finansijske iskaze, osim ako je vjerovatnoća odliva resursa koji sadrže ekonomske koristi veoma mala.

IRFCG AD ne priznaje potencijalna sredstva u finansijskim iskazima. Potencijalna sredstva se objelodanjuju u napomenama uz finansijske iskaze, ukoliko je priliv ekonomskih koristi vjerovatan.

3.15. Adekvatnost kapitala

U skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 88/09, 40/10 i 80/17) na osnivanje, poslovanje i kontrolu rada IRFCG AD se ne primjenjuju odredbe zakona kojima se uređuje osnivanje, poslovanje i kontrola rada banaka.

Savjet Centralne banke Crne Gore je donio, na sjednici održanoj 27.11.2018. godine, Odluku o načinu izračunavanja koeficijenta adekvatnosti kapitala Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD. Odluka se primjenjuje počev od 01. aprila 2019. godine, za prvi izvještajni period, prvi kvartal 2019. godine. Koeficijent solventnosti na 31.12.2019. godine iznosi 30,25%, što je značajno iznad propisanog minimuma od 8%.

	<i>u 000 eur</i>
Osnovni kapital IRFCG AD	92.931
Ponderisana bilansna aktiva	297.542
Potrebni kapital za operativni rizik	777
Koeficijent solventnosti (min 8%)	30,25%

Kontrolu usklađenosti poslovanja sa propisima i odlukama koje su definisane za IRFCG AD, vršiće Centralna banka Crne Gore u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 88/09, 40/10 i 80/17).

3.16. Pravična (fer) vrijednost

Poslovna politika IRFCG AD je da objelodani informacije o pravičnoj vrijednosti aktive i pasive za koju postoje zvanične tržišne informacije i kada se pravična vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti.

Pravičnu vrijednost nije uvijek moguće pouzdano utvrditi u odsustvu aktivnog tržišta i u uslovima postojanja problema nedovoljnog tržišnog iskustva, nedovoljne stabilnosti i likvidnosti kod kupovine i prodaje potraživanja i ostale finansijske aktive i pasive, i u situaciji kada zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive.

Rukovodstvo IRFCG AD vrši procjenu rizika, i u slučajevima kada ocijeni da vrijednost po kojoj se imovina vodi u poslovnim knjigama ne može biti i realizovana, vrši obezvređenje. Po mišljenju rukovodstva IRFCG AD, iznosi objelodanjeni u ovim finansijskim iskazima odražavaju vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja u skladu sa računovodstvenim i drugim propisima u Crnoj Gori.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

4. PRIHODI OD PRODAJE

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2019.	2018.
Prihodi od kamata po osnovu:		
- oročenih depozita	378.963	302.452
- odobrenih kredita	7.607.075	5.804.405
- odobrenih kredita zaposlenima	53.121	54.933
- obveznica za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata	-	4.912
- depozita po viđenju	928	2.394
- zatezne kamate	293.023	653.044
- faktoringa	769.981	511.489
	<u>9.103.091</u>	<u>7.333.629</u>
Prihodi od naknada po osnovu:		
- faktoringa	159.650	215.568
- direktno odobrenih kredita	236.513	175.012
	<u>396.163</u>	<u>390.580</u>
	<u>9.499.254</u>	<u>7.724.209</u>

5. OSTALI POSLOVNI PRIHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2019.	2018.
Prihodi od zakupa	11.157	19.800
Prihodi po osnovu povraćaja poreskih dažbina	13.186	31.325
Ostali prihodi	27.075	11.314
	<u>51.418</u>	<u>62.439</u>

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

6. TROŠKOVI ZARADA NAKNADA ZARADA I OSTALI LIČNI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2019.	2018.
Troškovi neto zarada	1.139.674	991.551
Troškovi poreza na zarade i naknade zarada	205.412	176.332
Troškovi doprinosa na zarade na teret zaposlenog	416.074	361.122
Troškovi doprinosa na zarade na teret poslodavca	184.603	180.148
Bruto naknade Odbora direktora	66.598	28.601
Bruto naknade ugovora o djelu	14.629	8.312
Ostali lični rashodi	61.120	56.590
	2.088.110	1.802.656

7. TROŠKOVI AMORTIZACIJE I REZERVISANJA

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2019.	2018.
Troškovi amortizacije (napomena 15):		
- nematerijalne imovine	22.656	10.376
- nekretnina i opreme	86.536	89.110
	109.192	99.486
Troškovi rezervisanja za beneficije zaposlenih (napomena 24)	6.918	2.898
Troškovi rezervisanja za sudske sporove (napomena 24)	28.000	-
	144.110	102.384

8. OSTALI POSLOVNI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2019.	2018.
Troškovi sponzorstava i pomoći koje odobrava Odbor direktora	246.233	192.460
Troškovi održavanja	58.057	40.623
Troškovi telefona i ostalih PTT usluga	26.625	24.965
Troškovi reprezentacije	50.245	35.976
Troškovi platnog prometa	85.408	50.354
Troškovi stručnih usluga	203.202	151.536
Troškovi oglasa, stručne literature i usavršavanja	7.239	7.703
Troškovi reklame i propagande	90.754	121.891
Troškovi taksi, sudskih naknada i članarina	44.686	43.854
Troškovi poreza	37.156	-
Troškovi zakupa poslovnog prostora	24.467	24.215
Troškovi službenih putovanja	48.727	38.927
Drugi poslovni rashodi	61.114	110.365
	983.913	842.868

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

9. FINANSIJSKI PRIHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2019.	2018.
Prihodi od dividende – AD „13. Jul Plantaže“	-	315.247
	-	315.247

10. FINANSIJSKI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2019.	2018.
Rashodi kamata i naknada po osnovu primljenih kredita EIB	2.557.904	2.064.987
Trošak kamata po kreditu Razvojne banke Savjeta Evrope	22.049	4.728
Trošak kamate po kreditu Kineske razvojne banke	215.761	-
Trošak naknada po primljenim kreditima	69.999	66.999
	2.865.713	2.136.714

11. OSTALI PRIHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2019.	2018.
Prihodi od ukidanja rezervisanja za sudske sporove	-	587.670
Prihodi od ukidanja rezervisanja za otpremnine (napomena 24)	-	30.383
Prihodi od ukidanja rezervisanja za jubilarne nagrade (napomena 24)	416	-
Prihodi od naplate otpisanog potraživanja iz stečajne mase	27.767	13.383
Prihodi od procjene investicionih nekretnina (napomena 16)	93.454	-
Prihodi od naplate sudskih troškova po raskinutim ugovorima	22.029	-
	143.666	631.436
Drugi prihodi	580	10.508
	144.246	641.944

Dana, 29. januara 2018. godine, Tužilac- SIA Multikapitals Letonija, u sporu protiv Vlade Crne Gore, Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, Fonda penzijsko invalidskog osiguranja Crne Gore i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, povukao je tužbu čime je sudski spor okončan. Ovim su se stekli uslovi za ukidanje rezervacije po ovom sudskom sporu, u iznosu EUR 337.670.

Vrhovni sud Crne Gore je dana 14.02.2018. godine potvrdio presudu Privrednog suda Crne Gore, čime je odbijen tužbeni zahtjev tužioca „Ljetopis“ Doo Podgorica (ranije „General comerce“ doo Podgorica), u sporu protiv Vlade Crne Gore, Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, Fonda penzijsko invalidskog osiguranja Crne Gore i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore. Ovim su se stekli uslovi za ukidanje rezervacije po ovom sudskom sporu, u iznosu EUR 250.000.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

12. OSTALI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2019.	2018.
Troškovi rezervacije na glavnici direktnih kredita (napomena 18a)	509.224	1.514.085
Troškovi rezervacije na glavnici posredničkih kredita (napomena 18a)	455.645	468.022
Troškovi rezervacije na glavnici faktoring aranžmana (napomena 20)	(130.656)	735.185
Troškovi rezervacije na kamatu –direktni krediti (napomena 20)	(12.091)	43.413
Troškovi rezervacije na kamatu –posrednički krediti (napomena 20)	395	-
Troškovi rezervacije na kamatu –faktoring aranžmani (napomena 20)	(70.663)	201.797
Troškovi rezervacije na glavnici-depoziti po viđenju (napomena 22)	35.991	64.491
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti stečene aktive (napomena 19)	46.242	-
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti investicionih nekretnina (napomena 16)	290.926	-
Rashodi po osnovu smanjenja vrijednosti uloga (napomena 17c)	421.318	-
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti stambenih kredita zaposlenima sa prosječnom stopom plasiranja	-	13.603
Gubici od prodaje investicione nekretnine (napomena 16)	-	31.100
Drugi rashodi	12.003	8.195
	1.558.334	3.079.891

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

13. POREZ NA DOBIT

a) Komponente poreza na dobit

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2019.	2018.
Tekući porez	223.906	6.497
Odloženi porez	4.483	6.407
	228.389	12.904

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit i proizvoda rezultata poslovanja prije oporezivanja i propisane poreske stope

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar	31. decembar
	2019.	2018.
Dobitak u iskazu o ukupnom rezultatu prije oporezivanja	2.001.405	723.200
Poreska stopa 9%	180.126	65.088
Rashodovanja i obezvređenja vrijednosti koja se ne priznaju u poreske svrhe	73.476	8.592
Prihodi koji se ne priznaju	19	(28.372)
Oprema do EUR 300 koja se ne priznaje u poreske svrhe	455	306
	254.076	45.614
Efektivna poreska stopa	12,60%	6,30%
Poresko konsolidovanje	(25.687)	(32.710)
	228.389	12.904

c) Odložene poreske obaveze

	(Iznosi u EUR)		
	Stanje na dan	Uticaj na	Stanje na dan
	1. januara	iskaz o	31. decembra
		ukupnom	
		rezultatu	
2018. godina			
Odožene poreske obaveze koje se odnose na:			
Privremene razlike na:			
nematerijalnim ulaganjima, nekretninama i opremi	30.267	6.407	36.674
	30.267	6.407	36.674
2019. godina			
Odožene poreske obaveze koje se odnose na:			
Privremene razlike na:			
nematerijalnim ulaganjima, nekretninama i opremi	36.674	4.483	41.157
	36.674	4.483	41.157

Odložene poreske obaveze se odnose na privremene razlike između osnovice po kojoj se nematerijalna ulaganja, nekretnine i oprema priznaju u poreskom bilansu i iznosa po kojima su ta sredstva iskazana u finansijskim iskazima IRFCG AD.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
 Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

14. ZARADA PO AKCIJI

	<u>31. decembar 2019.</u>	<u>(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.</u>
Neto dobit iz redovnog poslovanja	1.773.016	710.296
Ponderisan broj izdatih običnih akcija	105.212.025	104.987.105
Osnovna zarada po akciji		
- iz redovnog poslovanja	<u>0,01685</u>	<u>0,0067</u>
 Neto iznos osnovne zarade po akciji	<u><u>0,01685</u></u>	<u><u>0,0067</u></u>

IRFCG AD ne posjeduje potencijalno razrijeđene akcije.

15. NEMATERIJALNA ULAGANJA, NEKRETNINE I OPREMA

	<u>Građevinski objekti</u>	<u>Oprema</u>	<u>Investicije u toku</u>	<u>Ukupno</u>	<u>(Iznosi u EUR) Nematerijalna ulaganja</u>
<i>Nabavna vrijednost</i>					
Stanje 1. januara 2018. godine	1.600.729	493.169	15.800	2.109.698	207.517
Povećanja	-	78.962	-	78.962	59.053
Otuđenja i rashodovanja	-	(17.301)	-	(17.301)	-
Stanje 31. decembra 2018. godine	<u>1.600.729</u>	<u>554.830</u>	<u>15.800</u>	<u>2.171.359</u>	<u>266.570</u>
 Stanje 1. januara 2019. godine	1.600.729	554.830	15.800	2.171.359	266.570
Povećanja	-	28.013	-	28.013	29.998
Otuđenja i rashodovanja	-	(23.952)	-	(23.952)	-
Stanje 31. decembra 2019. godine	<u>1.600.729</u>	<u>558.891</u>	<u>15.800</u>	<u>2.175.420</u>	<u>296.568</u>
<i>Ispravka vrijednosti</i>					
Stanje 1. januara 2018. godine	87.144	297.990	-	385.134	180.392
Amortizacija (napomena 7)	20.809	68.301	-	89.110	10.376
Otuđenja i rashodovanja	-	(16.995)	-	(16.995)	-
Stanje 31. decembra 2018. godine	<u>107.953</u>	<u>349.296</u>	<u>-</u>	<u>457.249</u>	<u>190.768</u>
 Stanje 1. januara 2019. godine	107.953	349.296	-	457.249	190.768
Amortizacija (napomena 7)	20.809	65.727	-	86.536	22.656
Otuđenja i rashodovanja	-	(20.585)	-	(20.585)	-
Stanje 31. decembra 2019. godine	<u>128.762</u>	<u>394.438</u>	<u>-</u>	<u>523.200</u>	<u>213.424</u>
<i>Sadašnja vrijednost</i>					
31. decembra 2019. godine	<u>1.471.967</u>	<u>164.453</u>	<u>15.800</u>	<u>1.652.220</u>	<u>83.144</u>
31. decembra 2018. godine	<u>1.492.776</u>	<u>205.534</u>	<u>15.800</u>	<u>1.714.110</u>	<u>75.802</u>

IRFCG AD nema nekretnine date pod hipoteku, kao sredstvo obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

16. INVESTICIONE NEKRETNINE

Kretanje na investicionim nekretninama u vlasništvu IRFCG AD, sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine, u iznosu od EUR 2.569.528 (31. decembra 2018. godine: EUR 2.767.000) prikazano je u pregledu koji slijedi:

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2019.	31. decembar
	2019.	2018.
Početno stanje godine	2.767.000	3.093.000
Prodaja u toku godine	-	(326.000)
Pozitivan efekat procjene (napomena 11)	93.454	-
Negativan efekat procjene (napomena 12)	(290.926)	-
	2.569.528	2.767.000

Odbor direktora IRFCG AD je dana 22.03.2018. godine donio Odluku o prodaji investicione nekretnine u vlasništvu, LN 504 KO Topla, Herceg Novi, čije je vrijednost u poslovnim knjigama EUR 311.000. Prilikom prodaje ostvaren je kapitalni gubitak u iznosu EUR 31.100 (napomena 12).

Odbor direktora IRFCG AD je dana 06.09.2018. godine donio Odluku o prodaji investicione nekretnine upisane u LN 909 KO Nedakuse, Bijelo Polje. Zemljište je prodato po cijeni koja odgovara vrijednosti u poslovnim knjigama, EUR 15.000.

Na nepokretnostima u Herceg Novom, u ulici Njegoševoj (vrijednost nepokretnosti EUR 156.000) evidentirana je zabilježba restitucije.

Investicione nekretnine sa stanjem na dan 31. decembra 2019. i 2018. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2019.	31. decembar
	2019.	2018.
1. Bijelo Polje – Nedakusko polje	364.000	455.000
2. Bijelo Polje – Nedakusi i Ul. Slobodana Penezića	43.000	42.000
3. Podgorica – Novaka Miloševa	496.138	475.000
4. Podgorica – Bulevar Revolucije	899.316	828.000
5. Nikšić – Mokra njiva	316.000	364.000
6. Herceg Novi – Topla Hotel Metalurg	-	-
7. Herceg Novi – Ulica Njegoševa 269	156.000	304.000
8. Kupljena nepokretnost od Saveza civilnih invalida rata	98.074	99.000
9. Žabljak-Motički gaj- imovina stečena eksproprijacijom	197.000	200.000
10. Bijelo Polje – Nedakusi-zemljište	-	-
	2.569.528	2.767.000

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

17. UČEŠĆA U KAPITALU

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2019.	31. decembar
	<u>2018.</u>	<u>2018.</u>
Ulaganja u hartije od vrijednosti – akcije (napomena 17a)	4.110.814	7.394.654
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica (napomena 17b)	7.243.278	7.243.278
Ulaganja u kapital zavisnih privrednih društava (napomena 17c)	<u>2.878.370</u>	<u>3.299.687</u>
	<u>14.232.462</u>	<u>17.937.619</u>

17(a) Dugoročni finansijski plasmani

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2019.	31. decembar
	<u>2018.</u>	<u>2018.</u>
Dugoročni finansijski plasmani – privredna društva koja su registrovana kod CKDD	81.677.431	81.677.431
Prodaja učešća u kapitalu Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	<u>(77.566.617)</u>	<u>(74.282.777)</u>
	<u>4.110.814</u>	<u>7.394.654</u>
Dugoročni finansijski plasmani - privredna društva koja nisu registrovana kod CKDD	295.671	295.671
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	<u>(295.671)</u>	<u>(295.671)</u>
	<u>4.110.814</u>	<u>7.394.654</u>

Privredna društva koja su registrovana kod CKDD

Fer vrijednosti dugoročnih finansijskih plasmana, procenat učešća IRFCG AD, u ukupnom kapitalu akcionarskih društava koja su registrovana kod CKDD i ukupan broj akcija u vlasništvu IRFCG AD prikazan je u pregledu koji slijedi:

	Broj akcija	Učešće	31. decembra	31. decembra
	u vlasništvu	IRFCG	2019. godine	2018. godine
	Fonda	AD %	2019. godine	2018. godine
13. jul Plantaže AD, Podgorica	39.844.589	22,23	1.942.084	4.067.260
Institut Simo Milošević AD, Igalo	90.411	23,65	1.235.464	2.342.076
HTP Ulcinjska rivijera AD, Ulcinj	116.567	7,65	328.751	492.854
Barska plovidba AD, Bar	371.465	16,16	-	-
Marina AD, Bar	258.283	16,99	604.259	491.396
Društvo za izvođenje građevinskih radova	1.227	14,47	-	-
Ostala privredna društva			<u>256</u>	<u>1.068</u>
			<u>4.110.814</u>	<u>7.394.654</u>

Značajan pad fer vrijednosti fer vrijednosti dugoročnih finansijskih plasmana u 13. jul. Plantaže AD, Podgorica i Institut Simo Milošević AD, Igalo uslovljen je negativnim finansijskim rezultatom ovih kompanija u poslednjim dostupnim finansijskim iskazima koji su bili raspoloživi na datum vrednovanja.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

17. UČEŠĆA U KAPITALU (nastavak)

17 (a) Dugoročni finansijski plasmani (nastavak)

Privredna društva koja su registrovana kod CKDD (nastavak)

Promjene obezvređenja vrijednosti dugoročnih finansijskih plasmana – privrednih društava koja su registrovana kod CKDD prikazane su u sljedećoj tabeli:

	31. decembra 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembra 2018.
Stanje na početku godine	74.282.777	73.797.121
Svođenje na tržišnu fer vrijednost	3.283.840	485.656
Stanje na kraju godine	77.566.617	74.282.777

Privredna društva koja nisu registrovana kod CKDD

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
„Biteks“ DD, Biševo	264.598	264.598
Ostala društva	31.073	31.073
Minus: Obezvređenje vrijednosti	295.671 (295.671)	295.671 (295.671)
	-	-

17 (b) Ulaganja u kapital drugih pravnih lica

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Javno preduzeće „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva	7.932.957	7.932.957
Ostala društva	31.078	31.078
Minus: Obezvređenje vrijednosti	7.964.035 (720.757)	7.964.035 (720.757)
	7.243.278	7.243.278

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore od 14. februara 2008. godine i Protokola o finansiranju i upravljanju projektom održivog razvoja turizma u Crnoj Gori, Upravni odbor Fonda za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) je 17. marta 2008. godine donio Odluku o ulaganju u kapital Javnog preduzeća „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“, Budva u iznosu od EUR 5.400.000.

Upravni odbor JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva je 3. novembra 2010. godine donio odluku o raspodjeli dobiti iz 2008. i 2009. godine srazmjerno učešćima u kapitalu, u skladu sa kojim je novčani ulog IRFCG AD srazmjerno povećan za EUR 532.957. U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore od 2. decembra 2010. godine Odbor direktora IRFCG AD je 14. decembra 2010. godine donio Odluku o povećanju udjela u JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva u iznosu EUR 2.000.000.

Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj dana 10. novembra 2017. godine, donijela Odluku o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni Vodovod Crnogorsko primorje“ („Sl. list CG“ br. 79/17). Pitanje statusa uloga IRFCG AD, u novoosnovanom Društvu, biće regulisano u skladu sa zakonom.

Odbor direktora IRFCG AD je dana 22. juna 2019. godine donio Odluku, o ispravci vrijednosti uloga u društvu JP Regionalni Vodovod Crnogorsko primorje Budva, u iznosu od EUR 689.679, na osnovu dostupnih informacija o potencijalnim negativnim efektima koje na kapital Društva, mogu imati prvenstveno spor sa preduzećem Štrabag AG Austrija, kao i druga sporna pitanja.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

17. UČEŠĆA U KAPITALU (nastavak)

17 (c) Ulaganja u kapital zavisnih pravnih lica

	Učešće	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Turistički centar Durmitor doo, Žabljak	100%	3.299.688	3.299.687
Minus: Obezvređenje vrijednosti (napomena 12)		(421.318)	-
		2.878.370	3.299.687

IRFCG AD je na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore od 24. oktobra 2013. godine i Odluke Skupštine akcionara od 29. oktobra 2013. godine, osnovao društvo sa ograničenom odgovornošću 100% u vlasništvu IRFCG AD „Turistički Centar Durmitor“ - Žabljak uplatom osnivačkog kapitala u iznosu EUR 200.000. IRFCG AD je u toku 2014. godine a u skladu sa odlukom Odbora direktora od 13. decembra 2013. godine izvršio prenos imovine kao nenovčani ulog u iznosu od EUR 1.823.867. U skladu sa odlukom odbora direktora od 31. jula 2014. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 54.496. Na osnovu zaključaka Vlade Crne Gore na sjednici od 4. decembra 2014. godine Odbor direktora IRFCG AD je 19. decembra 2014. godine donio odluku o dodatnom povećanju kapitala za iznos od EUR 115.000. Sredstva za ovo povećanje obezbijedila je Vlada Crne Gore i ova sredstva su prenešena IRFCG AD.

U skladu sa odlukama Odbora direktora IRFCG AD, od 02. aprila 2015. i 02. jula 2015. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 59.000, odnosno EUR 414.653 (ukupno EUR 473.653).

U skladu sa odlukom Odbora direktora IRFCG AD, od 12. jula 2016. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 298.000.

U skladu sa odlukama Odbora direktora IRFCG AD, od 31. avgusta 2017. godine i 21. decembra 2017. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 206.070 EUR i EUR 46.050.

U skladu sa odlukama Odbora direktora IRFCG AD, od 28. juna 2018 godine i 17. decembra 2018. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 51.752 EUR i EUR 30.800.

U toku 2019. godine nije bilo dodatne dokapitalizacije zavisnog društva.

Na osnovu procjene fer vrijednosti neto imovine društva, od strane ovlaštenog procjenjivača, izvršeno je umanjeње vrijednosti uloga.

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Dugoročni krediti (napomena 18a)	211.356.271	190.739.792
Dugoročni krediti odobreni zaposlenima (napomena 18b)	974.758	1.007.615
Dugoročni zakup stečene aktive	-	22.487
	212.331.029	191.769.894

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(a) Dugoročni krediti

Dugoročni krediti sa stanjem na dan 31. decembra 2019. i 2018. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Plasirani krediti preko poslovnih banaka	69.560.094	82.531.627
Direktno plasirani krediti privrednim društvima, institucijama i fizičkim licima preduzetnicima	<u>192.532.912</u>	<u>151.075.082</u>
	<u>262.093.006</u>	<u>233.606.709</u>
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 21)	<u>(50.736.736)</u>	<u>(42.866.917)</u>
	<u>211.356.271</u>	<u>190.739.792</u>

Dugoročni krediti koje IRFCG AD odobrava preko poslovnih banaka sa stanjem na dan 31. decembra 2019. i 2018. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	31. decembra 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembra 2018.
Prva banka Crne Gore AD, Podgorica	720.670	5.179.670
NLB Montenegro banka AD, Podgorica	2.050.428	3.110.348
Atlas banka AD, Podgorica	580.879	2.965.351
Addiko bank AD, Podgorica	15.861.886	14.461.905
Hipotekarna banka AD, Podgorica	16.188.243	17.206.688
Komercijalna banka AD, Budva	5.305.026	3.204.755
Jugobanka AD, Kotor	433.962	433.962
Erste Bank AD, Podgorica	9.018.674	10.985.477
Universal Capital banka AD, Podgorica	3.600.726	4.571.284
Invest banka Montenegro AD, Podgorica	498.376	668.603
Lovćen banka	13.851.100	17.522.029
Nova banka	478.975	58.166
Zapad banka	<u>2.328.779</u>	<u>3.065.372</u>
	<u>70.917.724</u>	<u>83.433.611</u>
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	<u>(1.357.630)</u>	<u>(901.984)</u>
	<u>69.560.094</u>	<u>82.531.627</u>

Kreditne linije posredstvom i uz garancije poslovnih banaka se realizuju po šemama saradnje sa poslovnim bankama. Rok otplate ovih kredita se kreće do 15 godina (uključujući odobreni „grace“ period), uz godišnju kamatnu stopu do 5%, od čega 3% pripada banci preko koje se plasiraju sredstva. Sredstva obezbjeđenja po ovim kreditima su mjenice i mjenična ovlašćenja banaka. Kreditni rizik po osnovu navedenih plasmana u cjelosti snose poslovne banke.

Potraživanja po kreditima, koje je državni Fond za razvoj (pravni prethodnik IRFCG AD) realizovao posredstvom Jugobanke AD, obezvrijeđena su u cjelosti prije osnivanja IRFCG AD i ulaze u sumu ukupno prikazane ispravke.

Dana 4. januara 2019. godine Savjet Centralne banke Crne Gore donio je Rješenje o otvaranju stečajnog postupka nad Invest bankom Montenegro AD, Podgorica.

IRFCG AD je izvršio ispravku vrijednosti potraživanja prema Invest banci Montenegro AD, Podgorica na 31.12.2018. godine.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(a) Dugoročni krediti (nastavak)

Potraživanja IRFCG AD od Invest banke Montenegro AD, Podgorica su prihvaćena Rješenjem Stečajnog upravnika i svrstana u prvi redosljed prioriteta - "obezbijeđena potraživanja", za potraživanja po kreditnim aranžmanima, odnosno peti redosljed prioriteta, za potraživanje po depozitima po viđenju.

Dana 4. aprila 2019. godine Savjet Centralne banke Crne Gore donio je Rješenje o otvaranju stečajnog postupka nad Atlas bankom AD, Podgorica.

U toku 2019. godine do uvođenja stečajnog postupka dana Atlas banka AD, Podgorica je isplatila dospelje obaveze po kreditima u iznosu od EUR 197.114 kao i nedospelje obaveze po kreditima u ukupnom iznosu od EUR 1.415.463 prema IRFCG AD, dok su uplate direktno odobrenih kredita iznosile EUR 1.336.739 od čega se na UTIP AD, Podgorica odnosi EUR 735.886, a ostatak od EUR 600.853 na ostale klijente.

Potraživanja IRFCG AD od Atlas banke AD, Podgorica su prihvaćena Rješenjem Stečajnog upravnika i svrstana u prvi redosljed prioriteta za "obezbijeđena potraživanja", odnosno šesti isplatni red, za potraživanja po ostalim kreditnim aranžmanima, i peti isplatni red, za potraživanje po depozitima po viđenju.

Direktno plasirani krediti privrednim društvima, institucijama i fizičkim licima - preduzetnicima sa stanjem na dan 31. decembra 2019. i 2018. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Privredna društva	192.461.391	150.303.310
Opštine (napomena 32)	3.808.311	4.304.752
Fizička lica – preduzetnici i poljoprivredni proizvođači	5.106.202	4.800.789
Devizne pozajmice i krediti koje je direktno odobravao Fond za razvoj	434.376	434.576
	201.810.280	159.843.427
Minus: Obezbjeđenje vrijednosti	(9.277.368)	(8.768.345)
	192.532.912	151.075.082

Investicione direktne kredite IRFCG AD plasira na maksimalni rok otplate do 12 godina (uključujući odobreni „grace“ period) uz godišnju kamatnu stopu do 4,5%. IRFCG AD kreditne linije klasifikuje prema vrsti dominantne djelatnosti korisnika kredita što je prikazano u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Proizvodne djelatnosti	37.320.488	32.731.698
Poljoprivreda i proizvodnja hrane	28.529.976	21.504.314
Turizam i ugostiteljstvo	59.999.814	43.027.279
Uslužne djelatnosti	39.100.102	30.208.891
Opštine – infrastruktura	2.642.785	3.407.695
Ostale djelatnosti	34.217.116	28.963.550
	201.810.281	159.843.427

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(a) Dugoročni krediti (nastavak)

IRFCG AD ima posebne kreditne linije za poljoprivredne proizvođače, koje se realizuju u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, zatim liniju za visokoškolce, za tehnološke viškove, kao i žene i mlade u biznisu, gdje je rok otplate do 12 godina (uključuje grejs period 4 godine) i godišnja kamatna stopa od 0% do 3%. Pored navedenog, IRFCG AD je formirao i posebnu kreditnu liniju za finansiranje infrastrukturnih, ekoloških projekata i projekata obnovljivih izvora energije, gdje je maksimalni rok otplate 15 godina (uključuje grejs period 5 godina) i godišnja kamatna stopa 4%, za direktne kreditne aranžmane. Posebnu kreditnu liniju predstavlja finansiranje trajnih obrtnih sredstava gdje je godišnja kamatna stopa do 4,5% i maksimalni rok otplate 6 godine, za direktne kreditne aranžmane. U ponudi IRFCG AD ima i kreditnu liniju za start up preduzeća, liniju za podršku izgradnji hotelskih kapaciteta, ugostiteljstvu, proizvodnji za refinansiranje postojećih kreditnih zaduženja itd.

Kamatna stopa se, za kredite koji ispunjavaju uslove za finansiranje iz sredstava Evropske Investicione Banke, umanjuje za 0,5% do 0,7%. Naplata ovih kredita je obezbijedena hipotekama na nepokretnostima korisnika kredita, mjenicama, ovlašćenjima za naplatu i drugim sredstvima obezbjeđenja u skladu sa politikom kolaterala IRFCG AD.

Dospijeće potraživanja po osnovu dugoročnih kredita prikazano je u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
- dospjelo	1.702.013	1.990.961
- do jedne godine	49.034.723	41.999.304
- od jedne do dvije godine	47.170.013	43.755.089
- od dvije do tri godine	47.596.055	37.734.525
- od tri do četiri godine	44.219.839	33.934.036
- preko četiri godine	72.370.363	74.192.794
	262.093.006	233.606.709

Promjene obezvređenja vrijednosti potraživanja po osnovu datih dugoročnih kredita prikazane su u sljedećoj tabeli:

	2019.	(Iznosi u EUR) 2018.
Stanje na početku godine	9.670.329	7.703.406
Obezvređenje u toku godine-direktni krediti(napomena 12)	509.024	1.514.084
Obezvređenje u toku godine-posrednički krediti(napomena 12)	455.645	468.022
Sticanje obezvrijeđene imovine	-	-
Naplata otpisanog potraživanja	-	(15.183)
Stanje na kraju godine	10.634.998	9.670.329

18(b) Dugoročni krediti odobreni zaposlenima

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Dugoročni krediti dati zaposlenima	1.525.456	1.589.308
Minus: Obezvređenje vrijednosti	(478.995)	(516.881)
	1.046.461	1.072.427
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 21)	(71.703)	(64.812)
	974.758	1.007.615

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(b) Dugoročni krediti odobreni zaposlenima (nastavak)

Dospijeće potraživanja za kredite datih zaposlenima prikazano je u sljedećoj tabeli:

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
- dospjelo	762	501
- do jedne godine	70.941	64.311
- od jedne do dvije godine	71.565	70.941
- od dvije do tri godine	72.063	71.565
- od tri do četiri godine	72.603	72.063
- preko četiri godine	758.527	793.046
	1.046.461	1.072.427

Upravni Odbor Fonda za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) je, na sjednici od 8. decembra 2006. godine, usvojio Pravilnik o rješavanju stambenih potreba zaposlenih (broj 0202-8/108). Shodno pomenutom Pravilniku definisani su sljedeći uslovi za odobravanje stambenih kredita zaposlenima: krediti se dodjeljuju sa rokom otplate od 20 do 30 godina, kamatna stopa je 1% i zaposleni ima pravo korišćenja grejs perioda do 24 mjeseca. Pomenutim Pravilnikom nije definisano pravo na umanjeње kredita. Odbor direktora IRFCG AD je 7. septembra 2017. godine usvojio novi Pravilnik o rješavanju stambenih potreba zaposlenih. Obezbjedenje kredita predstavlja upis hipoteke na nepokretnostima u srazmjeri ne manjoj od 1:1 u odnosu na plasirana sredstva. Izuzetno, za kredite do EUR 15.000, mogu se uzeti druga sredstva obezbjeđenja.

19. STALNA SREDSTVA NAMJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO

Stečena aktiva IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine u iznosu EUR 460.065 predstavlja imovinu stečenu u postupku naplate spornih potraživanja.

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Stanje. 1. januara	367.785	330.930
Otuđenja	-	-
Sticanje	138.522	36.855
Smanjenje vrijednosti po procjeni (napomena 12)	(46.242)	-
Stanje. 31. decembra	460.065	367.785

IRFCG AD je, u toku 2018. godine, na osnovu odluka Odbora direktora, od 22.06.2018. godine i 26.10.2018. godine stekao nepokretnosti, po osnovu spornih direktnih kreditnih aranžmana, u vrijednosti EUR 7.735 i EUR 29.120.

IRFCG AD je, u toku 2019. godine, na osnovu odluka Odbora direktora, od 30.05.2019. godine i 07.03.2019. godine, stekao nepokretnosti, po osnovu spornih direktnih kreditnih aranžmana, u vrijednosti EUR 70.106 i EUR 38.016. Takođe, na 31.12.2019. godine, je u okviru stečene aktive proknjižena imovina koja je prethodno evidentirana kroz finansijski plasman-dugoročni zakup, nakon raskida ugovora o zakupu, u vrijednosti EUR 30.400.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

20. POTRAŽIVANJA

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2019.	31. decembar
	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Potraživanja po osnovu prodatih hartija od vrijednosti preuzeta od Fonda za razvoj	47.879	47.879
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	<u>(47.879)</u>	<u>(47.879)</u>
Potraživanja po osnovu faktoring aranžmana	40.390.972	22.043.811
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	<u>(604.529)</u>	<u>(735.185)</u>
	39.786.443	21.308.626
Potraživanja po garancijama koje su pale na teret IRFCG AD	1.500.000	1.500.000
Potraživanja po osnovu kamata za garancije koje su pale na teret IRFCG AD	<u>108.712</u>	<u>108.712</u>
	1.608.712	1.608.712
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	<u>(1.608.712)</u>	<u>(1.608.712)</u>
Potraživanja za kamate po osnovu:		
- dugoročnih i kratkoročnih kredita	375.002	259.809
- faktoringa	162.270	123.451
- kratkoročnih oročenih depozita	20.805	17.929
- zatezних kamata	421.655	455.944
- dugoročnih deviznih kredita koje je direktno odobravao Fond za razvoj	106.345	106.346
- naknade za kredite, faktoring i garancije	<u>28.159</u>	<u>47.250</u>
	1.114.236	1.010.729
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	<u>(551.052)</u>	<u>(635.038)</u>
	563.184	375.691
Ostala potraživanja	<u>128.909</u>	<u>51.723</u>
	<u>40.478.536</u>	<u>21.736.040</u>

Faktoring aranžmani su u 2019. godini odobravani pod sljedećim uslovima: kamatna stopa se kretala u intervalu od 3% do 4%, avansna isplata klijentu je iznosila 80% ili 90% iznosa otkupljenih potraživanja, u slučaju klasičnog faktoringa. Za izvoznike je odobravana stimulatívna mjera smanjenja kamatne stope za 0,5%.

IRFCG AD je u aprilu 2011. godine otpočeo sa obavljanjem poslova faktoringa i po tom osnovu ostvaruje prihode :

- od naknade, koja se utvrđuje kao procenat od nominalne vrijednosti otkupljenog potraživanja;
- od kamate koji se obračunavaju od dana otkupa potraživanja do dana naplate potraživanja od dužnika;
- od zatezne kamate, koja se obračunava za dane prekoračenja datuma valute, odnosno datuma dospjeća fakture za naplatu.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

20. POTRAŽIVANJA (nastavak)

IRFCG AD je 2013. godine, u skladu sa zaključkom Vlade Crne Gore, izdao u korist Erste banke AD, Podgorica garanciju za urednu otplatu kredita za privredno društvo Montavar Metalac d.o.o. Nikšić u iznosu EUR 1.500.000. Potraživanja po osnovu kamata za garancije koje su pale na teret IRFCG AD u cjelosti se odnose na privredno društvo Montavar Metalac d.o.o. Nikšić, u iznosu od EUR 108.712.

Promjene obezvređenja vrijednosti potraživanja prikazane su u sljedećoj tabeli:

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Stanje na početku godine	3.026.814	2.046.419
Obezvređenje u toku godine (napomena 12)	(213.015)	980.395
Naplata u toku godine	(1.627)	-
Stanje 31. decembra	2.812.172	3.026.814

21. KRATKOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Kratkoročni direktno odobreni krediti	8.547.971	4.648.297
Kratkoročni krediti preko banaka	371.236	-
Kratkoročna pozajmica zavisnom društvu	110.750	-
	9.029.957	4.648.297
Tekuća dospijeca po osnovu:		
Dugoročnih investicionih kredita (napomena 18a)	50.736.736	42.866.917
Kredita odobrenih zaposlenima (napomena 18b)	71.703	64.812
	50.808.439	42.931.729
	59.838.396	47.580.026

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

22. GOTOVINSKI EKVIVALENTI I GOTOVINA

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Žiro računi kod poslovnih banaka	38.163.537	18.780.137
Blagajna	17	261
Ostali novčani ekvivalenti	5.222	3.655
Gotovinski ekvivalenti - kratkoročni finansijski plasmani	19.000.000	20.500.000
Obezvredjenje (napomena 12)	<u>(100.483)</u>	<u>(64.491)</u>
	<u>57.068.293</u>	<u>39.219.562</u>

Gotovinski ekvivalenti - kratkoročni finansijski plasmani sa stanjem na dan 31. decembra 2019. i 2018. godine plasirani su sljedećim poslovnim bankama:

	31. decembar 2019	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018
Prva banka Crne Gore AD, Podgorica	-	500.000
Addiko bank AD, Podgorica	3.000.000	4.500.000
Komercijalna banka AD, Budva	5.000.000	3.000.000
Nova banka AD, Podgorica	2.000.000	2.000.000
Lovćen banka AD, Podgorica	2.000.000	5.500.000
Ziraat bank AD, Podgorica	5.000.000	3.000.000
Zapad banka AD, Podgorica	2.000.000	2.000.000
	<u>19.000.000</u>	<u>20.500.000</u>

Kratkoročni finansijski plasmani predstavljaju kratkoročno oročene depozite na period od 90 do 365 dana, sa kamatnom stopom od 1,70 % do 2,40 % na godišnjem nivou, zavisno od banke i perioda oročenja. Ugovorima o oročenim depozitima je definisana klauzula, prema kojoj data mogućnost prijevremenog razročenja depozita na pismeni zahtjev IRFCG AD.

23. KAPITAL

Akcijski kapital IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine ukupne vrijednosti EUR 105.326.226 (2018: EUR 105.164.663) sastoji se od 105.326.226 akcija nominalne vrijednosti EUR 1 (2018: 105.164.663 nominalne vrijednosti EUR 1) koje su u vlasništvu Vlade Crne Gore.

Osnivački kapital IRFCG AD činio je cjelokupni kapital Fonda za razvoj (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) koji je umanjen za obaveze po osnovu Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju („Sl. list CG“ br. 21/04, 49/07, 60/07, 12/07 i 73/10). Kapital IRFCG AD činiće i sva sredstva koja su usmjerena Direkciji za mala i srednja preduzeća za finansiranje razvoja malih i srednjih preduzeća.

Skupština IRFCG AD je 25. maja 2018. godine donijela Odluku o emitovanju 305.701 redovnih akcija, serije A1, ukupne vrijednosti EUR 305.701. Komisija za tržište kapitala Crne Gore je 01. avgusta 2018. godine donijela Rješenje, broj 02/2e-11/3-18, o uspješnosti emisije akcija radi prodaje postojećim akcionarima po osnovu prava preče kupovine. Registracija promjene podataka po osnovu navedene emisije akcija izvršena je u Centralnom registru privrednih subjekata u Podgorici, 13. avgusta 2018. godine, pod registarskim brojem 4-0009175/028.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

23. KAPITAL (nastavak)

Skupština IRFCG AD 28. juna 2019. godine donijela Odluku o emitovanju 161.563 redovnih akcija, serije A1, ukupne vrijednosti EUR 161.563. Komisija za tržište kapitala Crne Gore je 10. septembra 2019. godine donijela Rješenje, broj 02/2e-15/4-19, o uspješnosti emisije akcija radi prodaje postojećim akcionarima po osnovu prava preče kupovine. Registracija promjene podataka po osnovu navedene emisije akcija izvršena je u Centralnom registru privrednih subjekata u Podgorici, 24. septembra 2019. godine, pod registarskim brojem 4-0009175/033.

24. DUGOROČNA REZERVISANJA

Dugoročna rezervisanja sa stanjem na dan 31. decembra 2019. i 2018. godine prikazana su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Rezervisanja za sudske sporove (napomena 31)	28.000	-
Rezervisanja za naknade zaposlenima	43.680	37.178
	<u>71.680</u>	<u>37.178</u>

Sporovi po osnovu kojih je IRFCG AD izvršio rezervisanja, do 31. decembra 2017. godine, su riješeni u korist IRFCG AD i rezervisanja su ukinuta u korist prihoda 2018. godine (napomena 11). Na 31. decembar 2019. godine, izvršeno je rezervisanje po osnovu jednog sudskog spora za koji se procjenjuje vjerovatnoća gubitka iznad 50%.

Dugoročna rezervisanja po osnovu naknada zaposlenima predstavljaju rezervisanja za otpremnine za odlazak u penziju, nakon ispunjavanja uslova, kao i rezervisanja za jubilarne nagrade. Rezervisanja su iskazana po sadašnjoj vrijednosti očekivanih budućih isplata zaposlenima na način kako je to predviđeno Pravilnikom o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u IRFCG AD.

Ovim pravilnikom je predviđeno da je IRFCG AD u obavezi da, prilikom odlaska u penziju, zaposlenom isplati otpremninu u visini EUR 2.000, u neto iznosu. Jubilarna nagrada se isplaćuje zaposlenom koji ostvari 10, 20 ili 30 godina rada u IRFCG AD, uključujući i godine rada u pravnom prethodniku - Fondu za razvoj Crne Gore. Visina jubilarne nagrade je definisana na nivou EUR 300, EUR 400 i EUR 600, u neto iznosu.

Sadašnja vrijednost očekivanih budućih isplata za otpremnine utvrđena je sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine u skladu sa pravilima aktuarske matematike. Godišnja kamatna stopa od 2,5% je korišćena za diskontovanje očekivanih budućih isplata zaposlenima.

Kretanja na rezervacijama za naknade zaposlenima su data u pregledu u nastavku:

	2019.	(Iznosi u EUR) 2018.
Stanje na početku godine	37.178	64.663
Rezervisanja u toku godine (napomena 7)	34.918	2.898
Ukidanje rezervisanja (napomena 11)	(416)	(30.383)
	<u>71.680</u>	<u>37.178</u>

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

25. DUGOROČNE OBAVEZE

Dugoročne obaveze sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine iznose EUR 264.461.899 i odnose se na obaveze po osnovu dugoročne kreditne linije odobrene od strane Evropske Investicione Banke (EIB), na obaveze po osnovu dugoročnog kredita Razvojne Banke Savjeta Evrope i na obaveze po osnovu dugoročnog kredita Kineske razvojne banke.

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2019.	31. decembar
	<u>2018.</u>	
Evropska Investiciona Banka	25.000.000	25.000.000
Evropska Investiciona Banka	25.000.000	25.000.000
Evropska Investiciona Banka	40.000.000	40.000.000
Evropska Investiciona Banka	30.000.000	30.000.000
Evropska Investiciona Banka	50.000.000	50.000.000
Evropska Investiciona Banka	50.000.000	50.000.000
Evropska Investiciona Banka	76.698.804	18.168.900
Ukupno povučeni iznos	296.698.804	238.168.900
Minus: Otplata glavnice	(31.719.656)	(20.364.316)
Ukupno obaveze po kreditu EIB	<u>264.979.148</u>	<u>217.804.584</u>
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 26)	<u>(16.526.157)</u>	<u>(10.995.884)</u>
	248.452.991	206.808.700
Razvojna banka Savjeta Evrope-povučeni iznos	7.787.960	4.546.680
Minus Otplata glavnice	(649.526)	-
Ukupno obaveze po kreditu CEB	<u>7.138.433</u>	<u>4.546.680</u>
Minus: Tekuće dospijeće 2020 (napomena 26)	<u>(649.526)</u>	<u>(649.526)</u>
	6.488.908	3.897.154
Kineska razvojna banka-povučeni iznos	19.000.000	-
Minus Otplata glavnice	(3.160.000)	-
Ukupno obaveze po kreditu CDB	<u>15.840.000</u>	-
Minus: Tekuće dospijeće 2020 (napomena 26)	<u>(6.320.000)</u>	-
	9.520.000	-
Ukupno dugoročni dio obaveza po kreditima	<u>264.461.899</u>	<u>210.705.854</u>

IRFCG AD je 10. oktobra 2012. godine zaključio ugovor o kreditu sa Evropskom Investicionom Bankom (EIB) u iznosu EUR 25.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 8 godina u koji je uključen grace period od 2 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

U martu 2014. godine IRFCG AD je zaključio drugi ugovor sa EIB-om u iznosu dodatnih EUR 25.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 8 godina u koji je uključen grace period od 2 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

25. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

U martu 2015. godine IRFCG AD je odobreno novo kreditno zaduženje kod EIB-a, u iznosu EUR 40.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 12 godina u koji je uključen grace period do 4 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

U aprilu 2016. godine IRFCG AD je odobreno novo kreditno zaduženje kod EIB-a, u iznosu EUR 30.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata.

Kredit je odobren na rok od 12 godina u koji je uključen grace period do 4 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

Vlada Crne Gore je 10. marta 2017. godine dala saglasnost za novo kreditno zaduženje IRFCG AD kod Evropske Investicione Banke, u iznosu EUR 100.000.000. Ugovor o kreditnom zaduženju u iznosu prvih EUR 50.000.000 je zaključen 20. marta 2017. godine. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 12 godina u koji je uključen grace period do 4 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

Ugovor o kreditnom zaduženju u iznosu drugih EUR 50.000.000 je zaključen 18. oktobra 2017. godine.

Vlada Crne Gore je 28. juna 2018. godine dala saglasnost za novo kreditno zaduženje IRFCG AD kod Evropske Investicione Banke, u iznosu EUR 150.000.000. Ugovor o kreditnom zaduženju u iznosu prvih EUR 100.000.000 je zaključen 04. jula 2018. godine. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 12 godina u koji je uključen grace period do 4 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

Ugovor o kreditnom zaduženju u iznosu drugih EUR 50.000.000 je zaključen 24. jula 2019. godine

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
 Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

25. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

Do datuma sastavljanja ovih finansijskih iskaza krediti su povučeni u sljedećim tranšama:

	Broj tranše	Iznos tranše	Datum priliva	Datum krajnjeg dospijeća
I ugovor 25 mil eur	1	5.543.400	15-Feb-13	15-Feb-21
	2	9.430.363	15-Oct-13	15-Oct-21
	3	9.428.712	3-Mar-14	3-Mar-22
	4	597.525	31-Jul-14	1-Aug-22
II ugovor 25 mil eur	5	5.481.814	31-Jul-14	1-Aug-22
	6	5.724.603	31-Oct-14	31-Oct-22
	7	5.018.000	24-Nov-14	24-Nov-22
	8	5.027.000	12-Feb-15	13-Feb-23
	9	3.748.583	14-Apr-15	14-Apr-23
II ugovor 40 mil eur	10	7.444.656	25-Jun-15	25-Jun-27
	11	7.063.989	23-Jul-15	23-Jul-27
	12	5.101.732	9-Nov-15	9-Nov-27
	13	5.610.570	26-Jan-16	26-Jan-28
	14	5.055.000	4-Apr-16	4-Apr-28
	15	5.100.000	13-May-16	15-May-28
	16	4.624.053	20-Jul-16	20-Jul-28
III ugovor 30 mil eur	17	5.411.639	24-Oct-16	24-Oct-28
	18	5.968.966	22-Dec-16	20-Dec-28
	19	13.114.031	25-Jan-17	25-Jan-29
	20	5.505.364	15-Feb-17	15-Feb-29
IV ugovor 50 mil eur	21	18.392.698	20-Jul-17	20-Jul-29
	22	11.387.838	13-Sep-17	13-Sep-29
	23	797.385	13-Sep-17	13-Sep-29
	24	11.753.615	25-Sep-17	25-Sep-29
	25	1.200.000	31-Oct-17	31-Oct-29
	26	5.127.798	31-Oct-17	31-Oct-29
	27	1.340.666	18-Dec-17	18-Dec-29
V ugovor 50 mil eur	28	3.580.000	27-Feb-18	27-Feb-30
	29	7.426.300	27-Feb-18	27-Feb-30
	30	12.281.000	25-Apr-18	25-Apr-28
	31	13.791.923	2-Jul-18	2-Jul-28
	32	12.920.777	23-Aug-18	23-Aug-27
VI ugovor 100 mil eur	33	18.168.900	8-Nov-18	8-Nov-29
	34	22.075.884	21-Feb-19	21-Feb-30
	35	1.300.000	21-Feb-19	21-Feb-29
	36	14.084.900	14-Jun-19	14-Jun-29
	37	1.200.000	15-Jul-19	15-Jul-28
	38	11.063.000	15-Nov-19	15-Nov-30
	39	8.806.120	26-Nov-19	26-Nov-31
		296.698.804		

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

25. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

Vlada Crne Gore je 01. marta 2018. godine dala saglasnost za kreditno zaduženje IRFCG AD kod Razvojne banke Savjeta Evrope, u iznosu EUR 30.000.000. Ugovor o kreditnom zaduženju je zaključen 21. marta 2018. godine. Kredit se može realizovati kroz najmanje tri tranše.

Do datuma sastavljanja ovih finansijskih iskaza krediti su povučeni u sljedećim tranšama:

	Broj tranše	Iznos tranše	datum priliva	datum krajnjeg dospjeća
Ugovor 30 mil eur	1	4.546.680	19-10-18	19-10-25
	2	3.241.279	18-11-19	18-11-26

Vlada Crne Gore je 14. juna 2018. godine dala saglasnost za kreditno zaduženje IRFCG AD kod Kineske razvojne banke, u iznosu EUR 19.000.000. Ugovor o kreditnom zaduženju je zaključen 09. jula 2018. godine. Sredstva su povučena 17. juna 2019. godine. Kredit se otplaćuje u jednakim polugodišnjim ratama. Posljednje dospjeće je 17. juna 2022. godine.

Dospjeće dugororočnog i kratkoročnog dijela obaveza po kreditu EIB-a prikazano je u tabeli u nastavku:

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
2019. godina	-	10.995.884
2020. godina	16.526.157	16.675.550
2021. godina	29.287.318	25.166.026
2022. godina	31.869.360	26.417.746
2023. godina	28.426.284	22.675.925
2024. godina	28.965.931	22.392.378
2025. godina	29.248.886	22.629.083
2026. godina	29.534.785	22.868.377
2027. godina	28.687.633	21.974.259
2028. godina	23.374.920	16.650.582
2029. godina	14.686.613	9.008.382
2030 godina	3.278.436	350.392
2031. godina	1.092.825	-
	264.979.148	217.804.584

Dospjeće dugororočnog i kratkoročnog dijela obaveza po kreditu Razvojne banke Savjeta evrope prikazano je u tabeli u nastavku:

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
2019. godina	-	649.526
2020. godina	649.526	649.526
2021. godina	649.526	649.526
2022. godina	1.297.782	649.526
2023. godina	1.297.782	649.526
2024. godina	1.297.782	649.526
2025. godina	1.297.781	649.524
2026. godina	648.254	-
	7.138.433	4.546.680

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

25. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

Dospijeće dugoročnog i kratkoročnog dijela obaveza po kreditu Kineske razvojne banke prikazano je u tabeli u nastavku:

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
2020. godina	6.320.000	-
2021. godina	6.320.000	-
2022. godina	3.200.000	-
	15.840.000	-

26. KRATKOROČNE FINANSIJSKE OBAVEZE

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Tekući dio dugoročnih obaveza po osnovu kredita EIB (napomena 25)	16.526.157	10.995.884
Tekući dio dugoročnih obaveza po osnovu kredita Razvojne banke Savjeta Evrope (napomena 25)	649.526	649.526
Tekući dio dugoročnih obaveza po osnovu kredita Kineske razvojne banke (napomena 25)	6.320.000	-
	23.495.683	11.645.410

27. OBAVEZE IZ POSLOVANJA

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Obaveze po osnovu faktoringa (10% ili 20%)	1.663.294	868.737
Obaveze prema dobavljačima u zemlji	22.398	7.683
Obaveze po osnovu primljenih avansa	334.314	459.127
Ostale obaveze iz poslovanja	41.145	65.880
	2.061.151	1.401.427

28. OSTALE KRATKOROČNE OBAVEZE I PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Obračunate obaveze za kamatu EIB	350.144	331.640
Obračunate obaveze za kamatu Razvojna banka Savjeta Evrope	4.401	4.729
Obračunate obaveze za kamatu Kinseka razvojna banka	12.936	-
Razgraničeni prihodi od naknada	1.132.553	896.328
Obračunate obaveze za neto zarade	-	-
Obračunate obaveze po osnovu poreza i doprinosa na zarade	327	-
	1.500.361	1.232.697

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

29. OBAVEZE PO OSNOVU POREZA NA DOBIT

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Obaveze po osnovu poreza na dobit	223.906	6.497
	223.906	6.497

30. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	31. decembar 2019.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2018.
Neopozive obaveze za davanje kredita	59.114.636	25.898.048
Ugovorene a neiskorišćene pozajmice	95.513.237	107.284.420
Ostele stavke vanbilansne izloženosti	19.589.028	7.631.188
	174.216.901	140.813.656

31. SUDSKI SPOROVI

IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine vodi sudske sporove u kojima se javlja kao tužilac i kao jedna od tuženih strana.

IRFCG AD je tužena strana u osam sporova. Procijenjena vrijednost sudskih sporova, koju je moguće utvrditi, bez procijenjenih efekata zateznih kamata i krajnjih troškova postupka, u kojima je IRFCG AD jedna od tuženih strana, odnosno u kojima solidarno odgovara sa ostalim državnim fondovima iznosi EUR 5.755.883.

IRFCG AD je izvršio rezervisanja za eventualne obaveze po sudskim sporovima, na 31.12.2019. godine, u iznosu EUR 28.000. IRFCG AD nije izvršio dodatna rezervisanja po sudskim sporovima u kojima solidarno odgovara sa ostalim državnim fondovima iz razloga što se procjenjuje da, na osnovu dosadašnje sudske prakse kada su u pitanju slični sporovi pokrenuti protiv IRFCG AD, iako nije sa sigurnošću moguće predvidjeti konačan ishod sporova, IRFCG AD neće biti izložen materijalno značajnim potencijalnim gubicima po ovom osnovu.

Ukupna vrijednost potraživanja, po raskinutim ugovorima o kreditima i faktoring aranžmanima koje je IRFCG AD procesuirao pred javnim izvršiteljima, kao i Upravnim i Privrednim sudom, na dan 31. decembra 2019. godine, iznosi EUR 4.656.288 .

Najveći dio se odnosi na priznato potraživanje u stečajnom postupku, nad društvom „Montavar-metalac“ DOO Nikšić, AD radi naplate duga po osnovu izdate garancije ovom privrednom društvu, u iznosu EUR 1.608.712, i priznata potraživanja koja IRFCG AD ima prema Atlas i IBM banci u stečaju, u visini od EUR 1.066.373. Ostatak vrijednosti se odnosi na nenaplaćena potraživanja po direktnim kreditnim i faktoring aranžmanima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

32. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza, pravna lica se tretiraju kao povezana ukoliko jedno pravno lice ima mogućnost kontrolisanja drugog pravnog lica ili vrši značajan uticaj na finansijske i operativne odluke drugog lica ili su zajedno kontrolisani od istog subjekta. Prilikom razmatranja svih mogućih vrsta odnosa između povezanih pravnih lica, pažnja se usmjerava na suštinu odnosa, a ne samo na pravnu formu.

Priroda odnosa između povezanih lica sa kojima je IRFCG AD ušlo u transakcije većeg obima ili sa njima ima značajnija neizmirena salda na dan 31. decembra 2019. godine je prikazana u tabeli niže. Transakcije sa povezanim pravnim licima su izvršene tokom redovnog toka poslovanja ili pod normalnim tržišnim uslovima.

IRFCG AD identifikuje kao povezane strane zavisno pravno lice Turistički centar „Durmitor“ DOO Žabljak, koje je u 100% vlasništvu IRFCG AD zatim lokalne samouprave (opštine), koje predstavljaju javna pravna lica, državne institucije i ministarstva.

U toku 2019. godine IRFCG AD nije povećavao vrijednost uloga u zavisnom društvu Turistički centar „Durmitor“. Dana 11. decembra 2019 godine je zaključen ugovor o kratkoročnoj pozajmici društvu, u iznosu EUR 110.750. Rok za povraćaj pozajmice je 01. septembar 2020. godine. Nije bilo drugih transakcija, u toku 2019. godine, sa zavisnim pravnim licem.

IRFCG AD posredstvom organa upravljanja društva utiče na poslovne odluke zavisnog pravnog lica.

U pregledu u nastavku je prikazana izloženost IRFCG AD prema opštinama u Crnoj Gori, po osnovu direktnih kreditnih aranžmana, kao i prihodi od kamata ostvarenih po ovom osnovu. Ranije je navedeno da su ovi aranžmani, osim za opštinu Plužine, obezbijeđeni Ugovorima o cesiji sa Ministarstvom finansija Crne Gore, iz čijeg Egalizacionog fonda IRFCG AD naplaćuje dospjela potraživanja.

Salda i transakcije sa povezanim pravnim licima na dan i za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine i 31. decembra 2018. godine su prikazane kao što slijedi:

Potraživanja po osnovu odobrenih kredita:	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2019.	31. decembar 2018.
Opština Cetinje	111.798	178.913
Opština Plužine	142.974	191.605
Opština Bijelo Polje	167.767	305.753
Opština Danilovgrad	111.291	202.721
Opština Kolašin	374.892	431.911
Opština Pljevlja	156.970	285.968
Opština Nikšić	178.974	325.887
Opština Plav	39.035	71.103
Opština Andrijevica	550.000	-
Opština Ulcinj	324.755	392.257
Opština Šavnik	69.960	106.016
Opština Rožaje	1.579.895	1.812.618
	3.808.311	4.304.752

IRFCG AD iskazuje u poslovnim knjigama i obavezu po primljenim avansima, prema navedenim opštinama, na dan 31. decembra 2019. godine, u iznosu EUR 33.332.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

32. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Prihodi kamata:	(Iznosi u EUR)	
	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Opština Cetinje	5.822	8.404
Opština Plužine	6.012	7.705
Opština Bijelo Polje	9.528	14.829
Opština Danilovgrad	6.321	9.837
Opština Kolašin	15.942	18.134
Opština Pljevlja	8.915	13.875
Opština Nikšić	10.348	16.098
Opština Plav	2.217	3.450
Opština Andrijevica	11.799	3.307
Opština Ulcinj	19.879	23.483
Opština Šavnik	3.581	4.992
Opština Rožaje	67.505	76.565
	<u>167.869</u>	<u>200.679</u>

Izloženost IRFCG AD prema javnim preduzećima, javnim institucijama i ministarstvima Vlade Crne Gore, po kreditnim i faktoring aranžmanima, je prikazana u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	<u>31. decembar</u>	<u>31. decembar</u>
	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Vodovod i kanalizacija doo, Podgorica	2.861.766	3.255.871
Komunalno doo, Danilovgrad	110.909	134.485
JP za nacionalne parkove Podgorica	175.619	216.227
JP Komunalno stambeno Budva	80.446	-
Montefarm Podgorica	176.646	106.679
Vodovod i kanlizacija Podgorica –faktoring-regresni dužnik	500.000	-
	<u>3.905.386</u>	<u>3.713.262</u>

IRFCG AD iskazuje u poslovnim knjigama i obavezu po primljenim avansima, prema preduzeću JP Nacionalni parkovi, na dan 31. decembra 2019. godine, u iznosu EUR 495.

Ostvareni prihodi od kamata na kredite javnih preduzeća za godinu koja se završava sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine iznose EUR 182.943(2018: EUR 199.074)

Dugoročni krediti dati zaposlenima sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine iznose bruto EUR 1.525.456 (2018: EUR 1.589.308).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

33. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Nakon izbijanja pandemije korona virusa - Covid 19 (u daljem tekstu korona virus) u Svijetu i Evropi, koji se prvo pojavio u decembru 2019 u Kini, i proširio na Evropu i ostatak svijeta od januara 2020, a u Crnu Goru od polovine marta 2020 godine, IRFCG AD, kao odgovoran entitet, je preduzeo sve neophodne mjere u cilju zaštite svojih zaposlenih, klijenata, kreditora i poslovnih partnera. Mjere su preduzete na način da se stvore sigurni uslovi za rad IRFCG AD, poštujući preporuke Instituta za javno zdravlje Crne Gore kao i mjere Vlade Crne Gore, a koji omogućavaju nesmetano obavljanje poslovnih aktivnosti IRFCG AD.

Sami tok i eskalacija korona virusa je nepredvidljiv, pa veliki izazov IRFCG AD predstavlja predviđanje implikacije istog na ekonomske i poslovne performanse što za posledicu može imati procjene i pretpostavke koje će zahtijevati revidiranje a to može dovesti do materijalno značajnih korekcija knjigovodstvene vrednosti sredstava i obaveza u toku naredne poslovne godine. Takođe, neizvjesnost se odnosi i na set državih mjera za suzbijanje i širenje virusa, koje su već preduzete i koje će se preduzimati u budućnosti. Mjere mogu uticati na poslovanje cjelokupne privrede Crne Gore, i posljedično na poslovanje IRFCG AD. Po preliminarnim procjenama menadžmenta IRFCG AD novonastala pandemija bi u konkretnom slučaju mogla uticati na likvidnost, distribuciju kredita, kvalitet kreditnog portfolija, obezvređenje, ispravku vrijednosti i sl. Na likvidnost IRFCG AD najviše će uticati moratorijum na otplatu kredita i drugih potraživanja od pravnih i fizičkih lica u periodu od najmanje 90 dana, počev od 31. marta 2020. godine, kao i bilo koji drugi događaji u vezi sa tim.

Takođe u okviru ukupnih hitnih mjera Vlade, IRFCG AD je 24. marta 2020. godine donio odluku o novoj kreditnoj liniji, namijenjenoj za obezbjeđenje likvidnosti. Kreditna sredstva su namijenjena za poboljšanje likvidnosti postojećih preduzetnika, mikro, malih, srednjih i velikih preduzeća. Ova kreditna linija će biti upotrijebljena isključivo za potrebe rješavanja problema nelikvidnosti nastale kao direktna posljedica izazvana ukupnom situacijom u kojoj se nalazi naša država i cijeli svijet. Sredstva se mogu upotrijebiti za nabavku proizvoda, poluproizvoda, sirovina, plaćanje zakupa kao i za isplatu plata. Po ovoj kreditnoj liniji iznos kredita može biti do EUR 3 miliona. Maksimalan period otplate kredita je 8 godina uz grace period do 2 godine, u zavisnosti od realnih potreba preduzeća. Kamatna stopa je 1,5% uz korišćenje sredstva iz EIBa, odnosno 2% uz korišćenje sredstava iz drugih izvora. S tim u vezi evaluiran je efekat ovih mjera ali i kompletne situacije na poslovanje klijenata i IRFCG AD. Procijenjen je određen negativan efekat na novčane tokove 2020. godine, po osnovu umanjenja priliva od anuiteta, uslijed odobrenih moratorijuma, ali koji neće ugroziti likvidnost i solventnost IRFCG AD. Takođe u svom budućem djelovanju u cilju ublažavanja negativnih posledica koronavirusa IRFCG AD će analizirati situaciju i optimalno alocirati raspoložive resurse vodeći pri tome računa o održivosti poslovanja sa aspekta likvidnosti, solventnosti i operativnih rizika.

Sve nabrojane neizvjesnosti u dijelu predviđanja uticaja pandemije, brzine širenja virusa i državih mjera koje će biti preduzete u cilju zaštite i sprečavanja širenja virusa, efekte na finansijski rezultat IRFCG AD nije moguće predvidjeti sa visokim stepenom sigurnosti.

Na dan izdavanja ovih finansijskih izveštaja IRFCG AD i dalje ispunjava svoje obaveze o roku dospeća te stoga nastavlja da primenjuje načelo stalnosti poslovanja kao računovodstvenu osnovu za sastavljanje finansijskih iskaza.

Rukovodstvo IRFCG AD smatra da nije bilo drugih značajnijih događaja nakon datuma iskaza o finansijskoj poziciji koji bi uticali na finansijske iskaze za 2019. godinu, zahtijevali korekciju ili dodatno objelodanjivanje.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

34. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE – KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST

Naredna tabela prikazuje klasifikaciju finansijskih sredstava i obaveza IRFCG AD i njihovu fer vrijednost:

Iznosi u EUR	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine		
Gotovinski ekvivalenti i gotovina	39.219.562	39.219.562
Plasirani krediti preko poslovnih banaka neto	82.531.627	82.531.627
Kredit i potraživanja od klijenata neto	178.839.618	178.839.618
Ulaganja u hartije od vrijednosti	7.394.654	7.394.654
	307.985.461	307.985.461
Dugoročne obaveze –kredit	222.351.263	222.351.263
	222.351.263	222.351.263
Stanje na dan 31. decembra 2019. godine		
Gotovinski ekvivalenti i gotovina	57.068.293	57.068.293
Plasirani krediti preko poslovnih banaka neto	69.931.330	69.931.330
Kredit i potraživanja od klijenata neto	242.587.721	242.587.721
Ulaganja u hartije od vrijednosti	4.110.814	4.110.814
	373.698.158	373.698.158
Dugoročne obaveze –kredit	287.957.581	287.957.581
	287.957.581	287.957.581

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

34. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE – KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST (nastavak)

Sredstva koja se vode po fer vrijednosti

Finansijska sredstva koja se vode po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat na dan 31. decembra 2019. godine u iznosu od EUR 4.110.814 (2018: EUR 7.394.654 su prikazana po fer vrijednosti korišćenjem tehnike procjenjivanja gdje su uzeti svi inputi koji imaju značajan uticaj na zabilježenu fer vrijednost, ili direktno ili indirektno (Nivo 2 u hijerarhiji fer vrijednosti).

31. decembar 2019. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti	-	4.110.814		4.110.814
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica	-	-	10.121.648	10.121.648
Ukupna sredstva	-	4.110.814	10.121.648	14.232.462

31. decembar 2018. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti	-	7.394.654	-	7.394.654
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica	-	-	10.542.965	10.542.965
Ukupna sredstva	-	7.394.654	10.542.965	17.937.619

35. UPRAVLJANJE RIZICIMA

Glavni ciljevi upravljanja rizikom IRFCG AD su sljedeći:

- Dopriniti razvoju raznih poslovnih linija uz optimizaciju ukupnog rizika;
- IRFCG AD mora biti kvalitetan i konkurentan subjekt na crnogorskom tržištu, ne zanemarujući kvalitet kreditnog portfolia i učinkovitu kontrolu rizika;
- Osiguravanje održivosti IRFCG AD kroz korišćenje adekvatnih mehanizama upravljanja i kontrole rizika.

Model upravljanja rizicima IRFCG AD zavisi od:

- Adekvatnog modela donošenja odluka i upravljanja, i to od Odbora direktora do lokalnih operativnih timova;
- Adekvatne interne procedure i okvira smjernica;
- Kontinuiranog nadzora od strane nezavisnih tijela.

IRFCG AD je uglavnom izložen kreditnom riziku, a time i najveći fokus je dat na upravljanju i kontinuiranom razvoju i unaprjeđenju upravljanja kreditnim rizikom, ali ne zanemaruje se uticaj drugih rizika kojima je IRFCG AD izložen u svojim aktivnostima kao što su rizik likvidnosti, operativni rizik, tržišni rizici, reputacioni rizik i slično.

Odbor direktora ima cjelokupnu odgovornost za uspostavljanje i nadzor nad okvirom za upravljanje rizikom IRFCG AD. Odbor direktora je osnovao Odbor za upravljanje aktivom i pasivom i Kreditni odbor koji zajedno sa Internim revizorom su odgovorni za razvoj i praćenje politika upravljanja rizicima IRFCG AD u svojim određenim područjima.

Politike upravljanja rizicima IRFCG AD su zasnovane na tome kako identifikovati i analizirati rizike s kojima se suočava IRFCG AD, kako bi se postavila primjerena ograničenja i kontrole, te da prate rizike i pridržavanje ograničenja. Politike i sistemi upravljanja rizicima se redovno pregledaju i odražavaju promjene u tržišnim uslovima, proizvoda i usluga koje se nude. IRFCG AD, putem standardnih procedura za upravljanje i obukom zaposlenih, ima za cilj razvoj disciplinovanog i konstruktivnog kontrolnog okruženja u kojem svi zaposleni razumiju svoje uloge i obaveze.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

35. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Odbor direktora je usvojio sledeće akte:

- Pravilnik o upravljanju kreditnim rizikom u IRFCG AD;
- Pravilnik o kriterijumima za odobrenje kredita i popunjavanje kreditnog prijedloga;
- Pravilnik o upravljanju finansijskim plasmanima ;
- Pravilnik o radu unutrašnje kontrole;
- Politika kolaterala;
- Program za sprečavanje pranja novca i ostalo;

Interna revizija IRFCG AD prati usklađenost sa politikama i procedurama za upravljanje rizikom IRFCG AD i preduzima redovne i ad - hoc kontrole procedura za upravljanje rizicima, a rezultati se izveštavaju Odboru direktora.

Odbor direktora IRFCG AD je odgovoran za analizu finansijskih iskaza IRFCG AD, analizu i praćenje sistema internih kontrola, aktivnosti koje preduzima Izvršni direktor kako bi se informisao Odbor direktora, u skladu sa zakonom, propisima i aktima IRFCG AD. Odboru direktora pomaže Interna revizija u navedenim funkcijama.

Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskih gubitaka kao rezultat neispunjenja dužnikovih ugovornih obaveza prema IRFCG AD.

Kako bi upravljao nivoom kreditnog rizika, IRFCG AD:

- analizira kreditnu sposobnost klijenata koji apliciraju za kredite i ostale kreditne proizvode
- uspostavlja kreditna ograničenja na osnovu procjene rizika,
- bavi se sa klijentima dobre kreditne sposobnosti i uzima odgovarajuće instrumente obezbeđenja.

Klijenti se prate kontinuirano i limiti rizika se prilagođavaju ako je neophodno. Limiti rizika takođe uzimaju u obzir razne vrste kolaterala.

Primarna izloženost IRFCG AD kreditnom riziku proizilazi iz kredita za mala i srednja preduzeća, preduzetnike, fizička lica (poljoprivredni proizvođači), opštine, javna preduzeća itd. Iznos kreditne izloženosti u tom pogledu predstavlja knjigovodstvenu vrijednost u aktivi bilansa.

Osnovni principi kreditnog portfolia su:

- Diversifikacija kredita po djelatnostima;
- Diversifikacija po regiji;
- Diversifikacija izlaganjem (limiti)
- Diversifikacija po dospelju;
- Diversifikacija po proizvodima.

Kreditni se odobravaju kroz kreditni odbor a zavisno od nivoa izloženosti.

Služba za upravljanje rizikom i finansijskom analizom kontinuirano prati i mjeri nivo kreditnog rizika, te priprema mjesečne izvještaje o nivou kreditnog rizika i izvještava menadžment.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

35. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Kreditni rizik

Sljedeća tabela prikazuje bruto maksimalnu izloženost kreditnom riziku bilansnih pozicija:

	31.12.2019.		31.12.2018.	
	Bruto	Neto	Bruto	Neto
Pregled aktive				
<i>Dugoročni finansijski plasmani</i>				
Učešća u kapitalu	92.910.076	14.232.462	92.910.076	17.937.619
Ostali dugoročni finansijski plasmani	223.445.022	212.331.029	201.965.017	191.769.894
<i>Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina</i>				
Potraživanja	43.290.708	40.478.536	24.762.854	21.736.040
Kratkoročni finansijski plasmani	61.961.315	59.838.396	48.703.375	47.580.026
Gotovina	57.168.776	57.068.293	39.284.053	39.219.562
	478.775.897	383.948.716	407.625.375	318.243.141

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

35. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Kreditni rizik (nastavak)

Analiza kašnjenja portfolija po danima prikazana je u narednoj tabeli.

31. decembar 2019. godine	Manje od 30 dana	Od 30 do 60 dana	Od 61 do 90 dana	Više od 91 dan	Ukupno
Plasirani krediti preko poslovnih banaka, bruto	69.775.741	-	-	1.513.219	71.288.960
Kreditni i potraživanja od klijenata, bruto	242.587.969	2.485.969	4.788.377	3.912.365	253.774.680
Javni sektor	7.037.052	-	-	-	7.037.052
Komercijalni klijenti	229.513.993	2.425.108	4.606.784	3.560.084	240.105.969
Fizička lica	4.511.468	60.861	181.593	352.281	5.106.203
Ostalo	1.525.456	-	-	-	1.525.456
Ulaganja u hartije od vrijednosti	4.110.814	-	-	-	4.110.814
1. decembar 2018. godine	Manje od 30 dana	Od 30 do 60 dana	Od 61 do 90 dana	Više od 91 dan	Ukupno
Plasirani krediti preko poslovnih banaka bruto	83.433.611	-	-	-	83.433.611
Kreditni i potraživanja od klijenata, bruto	180.815.199	3.624.236	179.991	5.005.417	189.624.843
Javni sektor	8.018.014	-	-	-	8.018.014
Komercijalni klijenti	166.970.012	3.507.329	125.336	4.614.054	175.216.731
Fizička lica	4.237.865	116.907	54.655	391.363	4.800.790
Ostalo	1.589.308	-	-	-	1.589.308
Ulaganja u hartije od vrijednosti	7.394.654	-	-	-	7.394.654

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine**

35. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Kreditni rizik (nastavak)

Kvalitet finansijskih sredstava izloženih kreditnom riziku prikazan je kako slijedi:

	S1	S2	S3	Ukupno	Ispravka vrijednosti S1	Ispravka vrijednosti S2	Ispravka vrijednosti S3	Ukupno ispravka vrijednosti	Neto
31.12.2019.									
Plasirani krediti preko poslovnih banaka, bruto	69.775.741	-	1.513.219	71.288.960	168.188	-	1.189.442	1.357.630	69.931.330
Kreditni i potraživanja od klijenata, bruto	173.064.369	31.141.578	9.177.761	213.383.708	1.114.987	4.286.756	5.375.627	10.777.370	202.606.338
Javni sektor	6.956.606	80.446	-	7.037.052	45.078	8.464	-	53.542	6.983.510
Komercijalni klijenti	160.751.365	30.592.080	8.371.553	199.714.998	1.035.254	4.223.002	4.811.958	10.070.214	189.644.784
Fizička lica	3.830.942	469.052	806.208	5.106.202	24.770	55.290	563.669	643.729	4.462.473
Ostalo	1.525.456	-	-	1.525.456	9.885	-	-	9.885	1.515.571
Factoring	34.467.391	5.473.581	450.000	40.390.972	130.687	21.718	452.124	604.529	39.786.443
Ukupno	277.307.501	36.615.159	11.140.980	325.063.640	1.413.862	4.308.474	7.017.193	12.739.529	312.324.111

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

35. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Kreditni rizik (nastavak)

Kvalitet finansijskih sredstava izloženih kreditnom riziku prikazan je kako slijedi:

31.12.2018.	Neproblematična potraživanja	Problematična potraživanja	Ukupno	Ispravka vrijednosti neproblematičnih potraživanja	Ispravka vrijednosti problematičnih potraživanja	Ukupna ispravka vrijednosti	Neto
Plasirani krediti preko poslovnih banaka bruto	82.331.046	1.102.565	83.433.611	-	901.985	901.985	82.531.626
Kreditni i potraživanja od klijenata, bruto	159.497.382	8.083.650	167.581.032	5.508.576	4.759.770	10.268.346	157.312.687
Javni sektor	7.911.335	-	7.911.335	145.145	-	145.145	7.766.190
Komercijalni klijenti	145.992.458	7.287.142	153.279.600	5.155.875	4.285.414	9.441.289	143.838.310
Fizička lica	4.004.281	796.508	4.800.789	207.556	474.356	681.911	4.118.878
Ostalo	1.589.308	-	1.589.308	-	-	-	1.589.308
Faktoring	21.143.811	900.000	22.043.811	105.185	630.000	735.185	21.308.626
Ukupno	262.972.239	10.086.215	273.058.454	5.613.761	6.291.755	11.905.516	261.152.939

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

35. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Kreditni rizik (nastavak)

U tabelama ispod dat je pregled restrukturiranih potraživanja:

31.12.2019. Plasirani kreditni preko poslovnih banaka bruto Kreditni i potraživanja od klijenata, bruto	Restruktuirana potraživanja- Bruto izloženost	S 1 restruktuirana potraživanja	S2 restruktuirana potraživanja	S3 restruktuirana potraživanja	Ispravka vrijednosti restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S 1 restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S 2 restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S 3 restruktuiranih potraživanja	Učešće restruktuiranih potraživanja u bruto izloženosti	Iznos sredstava obebeđenja za restruktuirana potraživanja
Javni sektor	15.213.163	4.521.303	9.904.315	787.545	1.786.291	29.299	1.455.892	301.100	0,00%	56.892.933
Komercijalni klijenti	2.191.721	2.191.721	-	-	14.203	14.203	-	-	0,68%	-
Fizička lica	12.933.778	2.294.986	9.904.315	734.477	1.733.696	14.872	1.455.892	262.932	3,99%	56.307.120
Ostalo	87.664	34.596	-	53.068	38.392	224	-	38.168	0,03%	585.813
	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00%	0

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

35. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Kreditni rizik (nastavak)

	Restruktuirana potraživanja- Bruto izloženost	Restruktirana neproblematična potraživanja	Restruktuirana problematična potraživanja	Ispravka vrijednosti restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti neproblematičnih potraživanja	Ispravka vrijednosti restruktuiranih problematičnih potraživanja	Učešće restruktuiranih potraživanja u bruto izloženosti	Iznos sredstava obebeđenja za restruktuirana potraživanja
31.12.2018.								
Plasirani	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
kreditirani preko poslovnih banaka bruto								
Kreditirani potraživanja od klijenata, bruto	6.276.861	5.895.135	381.726	950.310	718.952	231.358	2,31%	15.856.790
Javni sektor	2.431.721	2.431.721	-	268.049	268.049	-	0,89%	-
Komercijalni klijenti	3.759.561	3.427.670	331.891	646.278	450.900	195.378	1,38%	15.270.977
Fizička lica	85.579	35.744	49.835	35.983	3	35.980	0,03%	585.813
Ostalo	-	-	-	-	-	-	0,00%	-

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2019. godine

35. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Kreditni rizik (nastavak)

Geografska koncentracija izloženosti IRFCG AD kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

31.12.2019.	Crna Gora	Evropska Unija	Ostalo	Ukupno
Plasirani krediti preko poslovnih banaka, bruto	71.288.960	-	-	71.288.960
Kreditni i potraživanja od klijenata, bruto	213.383.708	-	-	213.383.708
Javni sektor	7.037.052	-	-	7.037.052
Komercijalni klijenti	199.400.580	-	-	199.400.580
Fizička lica	5.420.620	-	-	5.420.620
Ostalo	1.525.456	-	-	1.525.456
Factoring	40.390.972	-	-	40.390.972
31.12.2018.	Crna Gora	Evropska Unija	Ostalo	Ukupno
Plasirani krediti preko poslovnih banaka, bruto	83.433.611	-	-	83.433.611
Kreditni i potraživanja od klijenata, bruto	167.581.032	-	-	167.581.032
Javni sektor	7.911.336	-	-	7.911.336
Komercijalni klijenti	153.279.599	-	-	153.279.599
Fizička lica	4.800.789	-	-	4.800.789
Ostalo	1.589.308	-	-	1.589.308
Factoring	22.043.811	-	-	22.043.811

35. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da IRFCG AD neće moći da obezbijedi dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihovog dospijanja, ili rizik da će za izmirenje dospjelih obaveza morati da pribavlja novčana sredstva uz značajne troškove. IRFCG AD održava likvidnost konstantno prateći usklađenost izvora i plasmana, da bi na taj način bio u mogućnosti da sve svoje obaveze izmiruje u rokovima dospijanja.

U cilju adekvatnog praćenja ovog rizika IRFCG AD je usvojio i odgovarajuće dokumenta koja obuhvataju politiku upravljanja rizikom likvidnosti, plan upravljanja likvidnošću u uslovima ugrožene likvidnosti i neprevidenih okolnosti i proceduru za testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija.

Politika upravljanja likvidnošću predviđa da IRFCG AD svakodnevno prati koeficijent minimalne dnevne likvidnosti izražen kroz odnos likvidne aktive i dospjelih obaveza i da se kvartalno izvještava Odbor za upravljanje aktivom i pasivom o kretanju ovog koeficijenta. Minimalna vrijednost koeficijenta iznosi 1.

IRFCG AD osim mjerenja operativne dnevne, dekadne i likvidnosti na mjesečnom nivou redovno prati finansijske pokazatelje kvaliteta i kretanja dinamike i ročne strukture aktive i pasive.

31.12.2019	1mjesec	2-3 mjeseca	4-6 mjeseci	7-12 mjeseci	2- 4 godina	preko 4 godine	Ukupno
Gotovinski ekvivalenti i gotovina	57.068.293	-	-	-	-	-	57.068.293
Plasmani	19.113.876	28.219.959	17.930.822	32.313.284	139.214.054	88.271.645	325.063.640
Kredit	9.011.589	7.788.789	10.564.653	29.821.938	139.214.054	88.271.645	284.672.668
Factoring	10.102.287	20.431.170	7.366.169	2.491.346	-	-	40.390.972
Ukupno	76.182.169	28.219.959	17.930.822	32.313.284	139.214.054	88.271.645	382.131.933
Pozajmice	1.418.267	1.827.491	7.301.152	12.948.773	132.611.762	131.850.137	287.957.582
Ostale obaveze	397.857	2.030.775	-	-	-	-	2.428.632
Ukupno	1.816.124	3.858.266	7.301.152	12.948.773	132.611.762	131.850.137	290.386.214
Razlika Kumulativni GAP	74.366.045	24.361.693	10.629.670	19.364.511	6.602.292	(43.578.492)	91.745.719
	<u>74.366.045</u>	<u>98.727.738</u>	<u>109.357.408</u>	<u>128.721.919</u>	<u>135.324.211</u>	<u>91.745.719</u>	

35. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik da će promjena tržišnih cijena, kao što su kamatne stope, cijene kapitala i devizni kursevi uticati na prihode IRFCG AD ili vrijednost njihovih finansijskih instrumenata. Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnom riziku unutar prihvatljivih parametara, uz optimizaciju povraćaja na rizik.

Devizni rizik je rizik da će se vrijednost finansijskih instrumenata mijenjati zbog promjena u deviznom kursu. S obzirom da IRFCG AD nema pozicija u stranim valutama izloženost ovom riziku trenutno nije prisutna.

Rizik promjene kamtnih stopa za nove tranše kredita Evropske Investicione banke je prisutan ali s obzirom na tendenciju kretanja ovih stopa u prethodnom periodu može se reći da je ovaj rizik na prihvatljivom nivou za IRFCG AD. Po pitanju ostalih tržišnih rizika tu je rizik uticaja promjene kamatne stope na prihod od kamate na oročena sredstva u poslovnim bankama. IRFCG AD nastoji da ovaj rizik minimizira odabirom najpovoljnijih ponuda poslovnih banaka i pored prisutnog trenda pada prosječne visine kamtnih stopa na oročena sredstva na domaćem tržištu.

Operativni rizik

U skladu sa odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju IRFCG AD, od 27.11. 2018. godine, usvojena su interna akta, Politika i Procedura za upravljanje operativnim rizicima, koji regulišu identifikaciju, praćenje i kontrolu operativnih rizika u IRFCG AD.

U skladu sa internim aktima Služba za unutrašnju kontrolu sačinjava izvještaje na nedjeljnom, mjesečnom i godišnjem nivou.

U skladu sa Politikom upravljanja operativnim rizicima razvijena je matrica kategorija operativnih rizika na osnovu koje se na mjesečnom nivou od organizacionih jedinica dobijaju informacije o nastalim štetnim događajima.

Na osnovu mjesečnih izvještaja dostavljenih od strane rukovodilaca organizacionih jedinica, u 2019. godini, nije bilo štetnih događaja koji bi uticali na poslovanje IRFCG AD.

Takođe, u skladu sa Procedurom operativnog rizika, rukovodioci službi putem posebnog Upitnika vrše identifikovanje i ocjenjivanje operativnih rizika.

Ocjena rizika za 2019. godinu, na osnovu popunjenih upitnika je prikazana u tabeli u nastavku.

Ocjena rizika	Broj identifikovanih rizika
vrlo nizak	10
nizak	3
nizak do umjeren	19
umjeren do visok	2
visok	2
vrlo visok	0
UKUPNO	36

U skladu sa standardima Bazelskog komiteta prihvatljiv nivo rizika za IRFCG AD je nizak do umjeren nivo operativnog rizika.

Kada su u pitanju operativni rizici procijenjeni sa ocjenom umjeren do visok i visok, IRFCG AD će u narednom periodu nastojati da kroz sistem praćenja i kontrola i ove rizike svede na prihvatljiv nivo.

35. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

Rizik koncentracije

Velika kreditna izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica predstavlja koncentraciju kreditnog rizika.

U cilju adekvatnog identifikovanja kreditnog rizika, neophodno je sagledati rizike koncentracije izloženosti i poštovanje interno definisanih limita.

U tom smislu, za izloženosti prema licima povezanim sa IRFCG AD primenjuju se sljedeći interni limiti:

- ukupna izloženost IRFCG AD prema svim licima povezanim sa IRFCG AD ne smije biti veća od 200% sopstvenih sredstava IRFCG AD;
- ukupna izloženost prema licu koje je član odbora direktora, odbora za reviziju ili izvršni direktor, uključujući i članove njegove uže porodice, smije iznositi najviše 2% sopstvenih sredstava IRFCG AD;
- ukupna izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom lica iz tačke 2 ovog stava i/ili članova njihove uže porodice smije iznositi najviše 10% sopstvenih sredstava IRFCG AD;
- ukupna izloženost prema zaposlenom koji nije lice iz tačke 1 ovog stava smije iznositi najviše 1% sopstvenih sredstava IRFCG AD;
- zbir ukupne izloženosti IRFCG AD prema pravnim licima koje kontroliše ne smije iznositi više od 20% sopstvenih sredstava IRFCG AD.

Izloženost IRFCG AD prema jednom licu ili grupi povezanih lica, koja je jednaka ili veća od 10% sopstvenih sredstava, smatra se velikom izloženosti IRFCG AD.

Zbir svih velikih izloženosti IRFCG AD ne smije biti veći od 800% sopstvenih sredstava IRFCG AD.

Ukupna izloženost klijenta ili grupe povezanih lica, ne može prelaziti iznos od EUR 15 miliona po svim direktnim proizvodima IRFCG AD (ne uključujući klasični faktoring sa regresom). Odbor Direktora IRFCG AD može donijeti odluku o odobrenju i veće izloženosti od definisanog internog limita za maksimalnu izloženost klijenta ili grupe povezanih lica pri čemu ukupna izloženost IRFCG AD prema jednom licu ili grupi povezanih lica ne smije biti veća od 25% sopstvenih sredstava IRFCG AD.

Analiza rizika koncentracije izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica obavlja se saglasno regulatorno definisanim limitima, kao i definisanim limitima na nivou IRFCG AD.

**INVESTICIONO-RAZVOJNI FOND
CRNE GORE A.D.**

Izvještaj menadžmenta

Podgorica, mart 2020. godine

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2019. GODINU

I. Opšti podaci i korporativno upravljanje

Investiciono razvojni fond Crne Gore AD, Podgorica (u daljem tekstu – IRF CG) osnovan je, u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Zakon“) („Sl. list CG“, br. 88/09, 40/10 i 80/17).

IRF CG posluje u cilju podrške ekonomske politike Vlade Crne Gore i podsticanja:

- dinamiziranja rasta mikro, malih, srednjih i velikih privrednih subjekata,
- ravnomjernijeg regionalnog razvoja, konkurentnosti i likvidnosti privrednih subjekata,
- proizvodnje i usluga orijentisanih prema izvozu,
- proizvodnje kojom se smanjuje uvozna zavisnost,
- finansiranja infrastrukturnih projekata, projekata vodosnabdijevanja, tretmana otpadnih voda i zaštite životne sredine, efikasnog sprovođenja i okončanja procesa privatizacije prodajom kapitala stečenog u procesu svojinske i upravljačke transformacije,
- podsticanja finansiranja drugih projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

S tim u vezi djelatnost IRF CG je:

- odobravanje kredita, obavljanje faktoringa i drugih oblika otkupa potraživanja i izdavanje garancija kojima se naročito:
 - podstiče osnivanje, razvoj i održivost mikro, malih, srednjih i velikih privrednih subjekata i preduzetnika;
 - pruža podrška infrastrukturnim projektima, projektima vodosnabdijevanja i zaštite životne sredine;
 - finansiraju projekti od lokalnog, regionalnog i državnog značaja;
 - podstiče konkurentnost crnogorskih proizvoda i usluga;
 - podstiče zapošljavanje;
- izdavanje garancija za uredno izmirenje obaveza korisnika kredita, čije pokrće čine sredstva Garantnog fonda;
- osiguranje izvoza roba i usluga iz Crne Gore od netržišnih rizika;
- kreditiranje u funkciji podrške socijalnom preduzetništvu, samozapošljavanju, iniciranju novog investicionog ciklusa i razvoju i jačanju početnog biznisa;
- obavljanje poslova vezanih za prodaju kapitala u portfelju IRF CG;
- obavljanje ostalih poslova i aktivnosti kojim se obezbjeđuje podrška unaprijeđenju preduzetništva i ekonomskom razvoju, i
- obavljanje i drugih poslova utvrđenih zakonom.

IRF CG je osnovan kao jednočlano akcionarsko društvo u skladu sa odredbama Zakona o Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore i Zakona o privrednim društvima. IRF CG je pravno lice koje posluje samostalno i svoju djelatnost obavlja pod uslovima i na način utvrđen Zakonom o Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore, Statutom i opštim aktima IRF CG.

Prava i dužnosti osnivača IRF CG u skladu sa Zakonom vrši Vlada Crne Gore. Akti poslovne politike IRF CG, utvrđuju se u skladu sa ekonomskom politikom i strateškim dokumentima Vlade.

Organi IRF CG su Skupština IRF CG, kao organ i predstavnik osnivača, Odbor direktora, kao organ upravljanja i rukovođenja, Izvršni direktor, kao izvršni organ.

Skupština donosi Statut, imenuje i razrješava članove Odbora direktora i revizora, odlučuje o politici naknada i o naknadama članova Odbora direktora, donosi odluku o raspolaganju imovinom IRF CG (kupovini, prodaji, zakupu, zamjeni, sticanju ili raspolaganju na drugi način) čija je vrijednost veća od 20% knjigovodstvene vrijednosti imovine IRF CG, usvaja godišnje finansijske iskaze sa mišljenjem revizora i izvještaj o radu, obavlja druge poslove utvrđene zakonom i Statutom.

Skupštinu IRF CG čini predstavnik kojeg imenuje Vlada. Redovna Skupština saziva se jednom godišnje, a najkasnije 3 mjeseca nakon završetka finansijske godine.

Odbor direktora je organ upravljanja i rukovođenja i nadzora nad tekućim poslovanjem. Odbor direktora ima tri člana, koji između sebe biraju Predsjednika. Članove Odbora direktora imenuje i razrješava Skupština IRF CG.

Odbor direktora IRF CG: predlaže Statut, utvrđuje poslovnu politiku i strategiju poslovanja; donosi akt o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta; utvrđuje investicionu politiku; donosi godišnji plan rada, finansijski plan i srednjoročni programa rada, uz saglasnost Vlade, donosi odluke o korišćenju sredstava, u skladu sa aktima poslovne politike IRF CG; odlučuje o plasiranju sredstava po kriterijumima i uslovima utvrđenim aktima poslovne politike, odlučuje i o drugim pitanjima u skladu sa Statutom i zakonom.

- Članovi Odbora direktora IRF CG na dan 31. decembar 2019. su:
dr Zoran Vukčević, predsjednik Odbora
Irfan Husović, član
Džemal Radončić, član
- Članovi Kreditno-garantnog odbora, na dan 31. decembar 2019. godine, su:
Aleksandra Popović, predsjednica Odbora
Zoran Vujović, član
Nikola Milosavljević, član
Vladislav Dužević, član
Mirko Mašković, član
mr Branislav Janković, član.
- Članovi Odbora za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), na dan 31. decembar 2019. godine, su:
Jelena Strugar, predsjednica Odbora
dr Zoran Vukčević, član
Ana Cmiljanić, član
Antoaneta Krivokapić, član
Asmir Pepić, član.

Na dan 31. decembar 2019. godine, Izvršni direktor IRF CG Podgorica je dr Zoran Vukčević.

Interni revizor IRF CG, Podgorica, je mr Tina Darmanović.

Tokom 2019. godine Odbor direktora IRF CG je održao ukupno 69 sjednica od čega 42 redovne sjednice i 27 korespondentskih sjednica.

Izvršnog direktora IRF CG imenuje i razrješava Odbor direktora.

Izvršni direktor IRF CG predstavlja i zastupa IRF CG i odgovara za zakonitost rada IRF CG, organizuje i vodi poslovanje i vrši nadzor nad radom zaposlenih, izvršava odluke Odbora direktora; zaključuje ugovore u ime i za račun IRF CG; obavlja druge poslove predviđene Zakonom, Statutom i drugim opštim aktima.

Izvršni direktor imenuje stalne i povremene komisije i radna tijela iz sastava zaposlenih u IRF CG. Nadležnost, sastav, mandat i broj članova komisija i radnih tijela i visina naknade za njihov rad, utvrđuje se odlukom o imenovanju.

U okviru IRF CG djeluje Kreditno - garantni odbor, Odbor za upravljanje aktivom i pasivom i Revizorski odbor.

Kreditno - garantni odbor je stručno tijelo koje radi po pravilima struke koja važe u finansijskim institucijama, Uputstvima Odbora direktora, kriterijumima utvrđenim internim aktima i godišnjim programom rada.

Kreditno - garantni odbor razmatra zahtjeve koji se odnose na plasman sredstava i izdavanje garancija za kredite čiji su korisnici mikro, mala, srednja, velika preduzeća i preduzetnici, i daje mišljenja i preporuke Odboru direktora radi donošenja konačne odluke o dodjeli sredstava i odluke o izdavanju garancija po svakom pojedinačnom korisniku kredita.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom prati rizike (rizik likvidnosti, kreditni rizik, tržišni i drugi rizici) kojima IRF CG može biti izložen u svom poslovanju, analizira i upravlja strukturom bilansnih stanja, analizira i predlaže mjere i aktivnosti za usklađivanje ročne strukture, održavanje likvidnosti, upravljanje rizicima, povećanje profitabilnosti i daje preporuke i mišljenja Odboru direktora.

Način rada, odlučivanja i druga pitanja od značaja za rad Odbora IRF CG uređena su aktima IRF CG.

- **Organizaciona struktura**

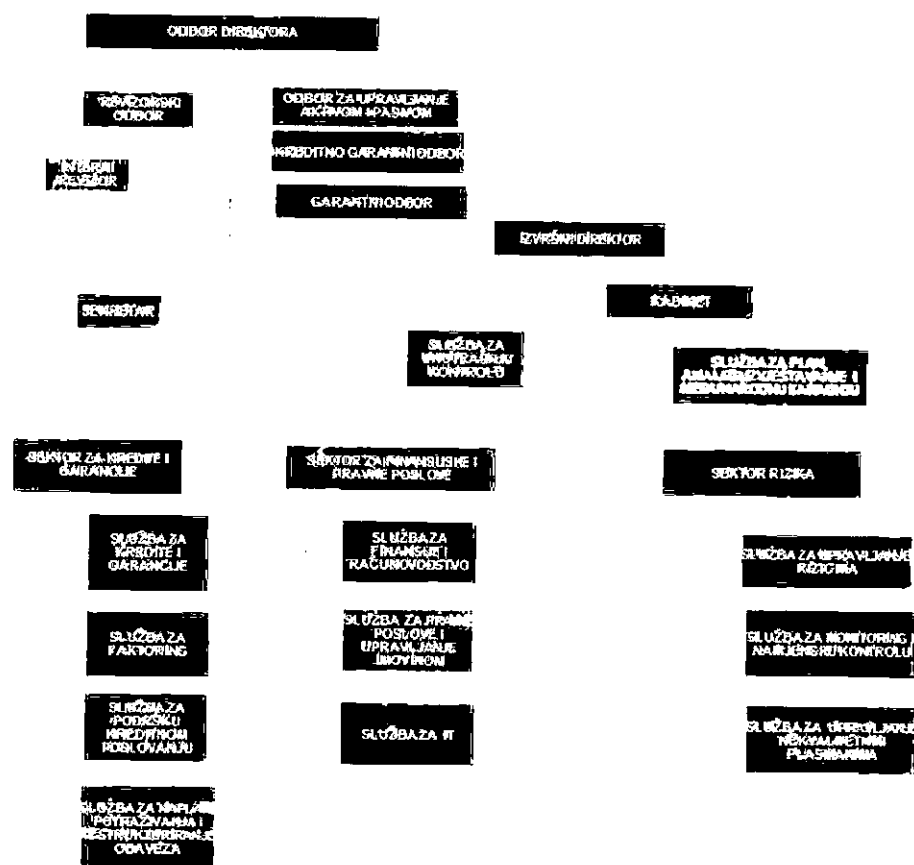
Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta postavljena je da ostvari ciljeve IRF CG i da bude u funkciji efikasne i efektivne realizacije poslovnih procesa kojima se obezbjeđuje ostvarivanje cjelishodnosti, ekonomičnosti i funkcionalnosti, s jedne strane i uzajamne povezanosti poslova, s druge strane, poštujući načela:

- grupisanja istovrsnih ili srodnih i međusobno povezanih poslova u odgovarajuće organizacione jedinice;
- obezbjeđenja djelotvornog i skladnog rada i efikasnog nadzora nad sektorima i službama;
- obezbjeđenja efikasnog i efektivnog postupanja po zahtjevima klijenata;
- obezbjeđenja zakonitosti rada .

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2019. GODINU

Osnovne organizacione jedinice IRF CG grupisane su u 4 cjeline: Kabinet, Sektor za kredite i garancije, Sektor za finansijske i pravne poslove i Sektor rizika. Pored osnovnih organizacionih jedinica postoje i službe koje su nezavisne organizacione jedinice, kao i službe u okviru osnovnih organizacionih jedinica.

Tim IRF CG čini 78 zaposlenih, a prosječna starost je 39 godina. Tokom 2019.godine fokus edukacija zaposlenih je bio usmjeren na specijalistička i stručna znanja, kao i na unaprjeđenje vještina zaposlenih koji rade sa klijentima. Poštovanje, podrška, kreativnost, želja za radom i pozitivan stav doprinose našem uspjehu na tržištu. Kroz team buldinge i interne edukacije jačamo povezanost među zaposlenima, a tokom 2019. godine na 26 različitih eksternih edukacija učestvovalo je 40% zaposlenih. Preporuka za naredni period je podizanje svijesti zaposlenih o operativnom riziku i smanjenju oštre podvojenosti poslova i proširivanju opšteg bankarskog znanja.

II. Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja

Investiciono-razvojni fond je u 2019. godini ostvario pozitivan poslovni rezultat (dobit) u iznosu 1.773.016 EUR (u 2018. godini 710.296 EUR).

Ukupni prihodi su iznosili 9.694.918 EUR (u 2018. godini 8.743.839 EUR), a ukupni rashodi 7.921.901 EUR (u 2018. godini 8.033.543 EUR).

Operativni prihodi iz poslovanja su iznosili 9.499.254 EUR i čine ih prihodi od kamata i naknada po kreditima i faktoringu, u iznosu 8.773.217 EUR (u 2018. godini 6.706.474 EUR). U ovom segmentu je ostvaren rast od 31% zahvaljujući intenzivnoj kreditnoj aktivnosti po osnovu direktnih plasmana IRF CG. Adekvatno upravljanje raspoloživim novčanim sredstvima je dovelo i do rasta prihoda od kamata na oročene depozite koji su na kraju 2019. godine iznosili 378.963 EUR. Ostali prihodi od kamata (kamata po viđenju, kamata na stambene kredite) kao i prihodi od zateznih kamata po kreditima i faktoringu su ostvareni u iznosu od 347.073 EUR.

Ukupni rashodi su iznosili kao što je već navedeno 7.921.901 EUR. Od toga se na troškove rezervacija po odobrenim plasmanima odnosilo 787.845 EUR (trošak ovih rezervacija u 2018. godini je iznosio 3.026.993 EUR).

Finansijski rashodi, po osnovu kamate i naknade po osnovu izvora finansiranja su u 2019. godini iznosili 2.865.713 EUR (u 2018. godini ovi troškovi su iznosili 2.136.714 EUR).

Vrijednost aktive (imovine) IRF CG, na 31. decembar 2019. godine, iznosi 388.857.354 EUR (u 2018. god. 323.419.529 EUR).

Obaveze po osnovu nedospjele i dospjele glavnice kreditnih plasmana na kraju 2019. godine iznose 280.778.873 EUR (u 2018. godini 247.056.797 EUR). Ostale značajne pozicije imovine IRF CG su učešća u kapitalu drugih preduzeća (akcije i udjeli naslijeđeni od Fonda za razvoj Crne Gore, učešće u kapitalu TC Durmitor), kao i potraživanja po faktoring aranžmanima (u iznosu od 40.390.972 EUR), kratkoročni depoziti oročeni kod poslovnih banaka (u iznosu od 19.000.000 EUR) i novac na poslovnim računima

Obaveze po osnovu izvora finansiranja na kraju 2019. godine iznose 287.957.581 EUR dok su na kraju 2018. godine ove obaveze iznosile 222.351.264 EUR. Tokom 2019. godine IRF CG je koristio finansijska sredstva odobrena od strane Evropske investicione banke, Razvojne banke Savjeta Evrope i Kineske razvojne banke.

Fokus tokom poslovne 2019. godine je, kao i do sada bio na kreiranju dugoročno održivog poslovnog rezultata imajući u vidu misiju IRF CG koja se prevashodno odnosi na unaprijeđenje poslovnog ambijenta, kreiranje i obezbjeđivanje adekvatne finansijske podrške za MMSP sektor koji dovode do otvaranja novih radnih mjesta i poboljšavanja životnog standarda građana Crne Gore.

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2019. GODINU

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI - BILANS STANJA			
POZICIJA	2019	2018	
AKTIVA			
A. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL			
B. STALNA IMOVINA	230.868.383 €	214.264.425 €	
C. ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA			0 €
D. STALNA SREDSTVA NAMENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	460.065 €	367.785 €	
E. OBRTNA SREDSTVA	157.528.906 €	108.787.318 €	
F. UKUPNA AKTIVA	388.857.354 €	323.419.529 €	
PASIVA			
A. KAPITAL	96.995.919 €	98.345.179 €	
B. DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE	264.533.579 €	210.743.033 €	
C. ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE	41.157 €	36.674 €	
D. KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE	27.286.699 €	14.294.643 €	
E. UKUPNA PASIVA	388.857.354 €	323.419.529 €	

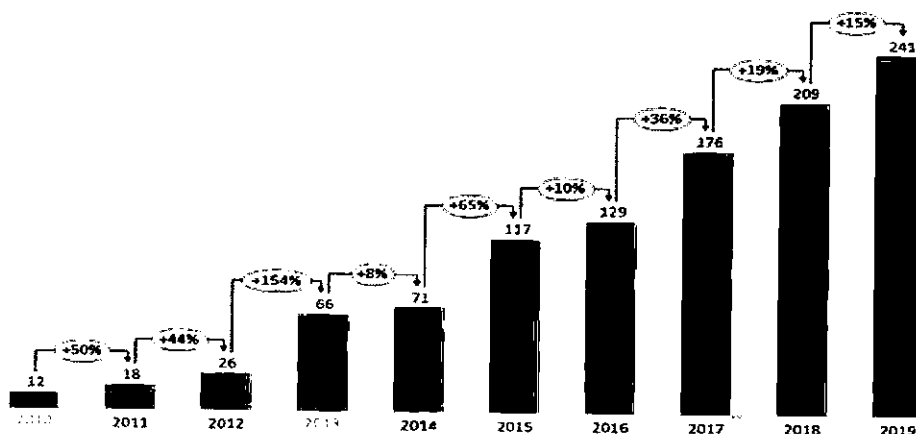
ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU - BILANS USPJEHA			
Redni broj	Pozicija	2019	2018
I	POSLOVNI PRIHODI	9.550.672 €	7.786.648 €
II	POSLOVNI RASHODI	3.289.465 €	2.804.033 €
A	POSLOVNI REZULTAT	6.281.206 €	4.982.615 €
I	FINANSIJSKI PRIHODI	0 €	315.247 €
II	FINANSIJSKI RASHODI	2.865.713 €	2.136.714 €
B	FINANSIJSKI REZULTAT	-2.865.713 €	-1.821.467 €
I	OSTALI PRIHODI	144.246 €	641.944 €
II	OSTALI RASHODI	1.558.334 €	3.079.891 €
C	REZULTAT IZ OSTALIH AKTIVNOSTI	-1.414.088 €	-2.437.947 €
D	REZULTAT IZ REDOVNOG POSLOVANJA PRIJE OPOREZIVANJA	2.001.406 €	723.200 €
E	NETO REZULTAT POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO		
F	REZULTAT PRIJE OPOREZIVANJA	2.001.406 €	723.200 €
G	DRUGE STAVKE REZULTATA /POVEZANE SA KAPITALOM		
H	PORESKI RASHOD PERIODA	228.389	12.904
I	NETO REZULTAT	1.773.016 €	710.296 €

III. Ukupna kreditna aktivnost tokom 2019.godine

Realizacija za 2019.godinu u ukupnom iznosu (za kredite i za faktoring) iznosila je 241,4 mil€.

Od svog osnivanja do danas, za period od 10 godina, IRF CG je plasirao preko 1mlrd€.

Tokom proteklih godina bilježi se konstantan porast ostvarene realizacije koja po godinama/u mil€ izgleda kao na grafiku u nastavku:

Grafik br.1

Aktivnosti i investicije IRF CG direktno proizilaze iz programa rada Vlade i odnose se na :

- Unapređenje poslovnog ambijenta radi poboljšanja konkurentnosti privrede uz povećanje zaposlenosti i to kroz unapređenje postojećih i kreiranje novih kreditnih linija u cilju podsticanja razvoja biznisa. Primjenjuju se instrumenti i mehanizmi finansijske podrške koji obezbjeđuju podršku razvoju prioritetnih sektora, ravnomjeren regionalni razvoj, unapređenje poslovanja i likvidnosti mikro, malih i srednjih preduzeća, optimizaciju korišćenja kapaciteta velikih sistema u cilju adekvantog uvezivanja repro lanca i diversifikaciju ekonomskih aktivnosti.
- Stvaranje uslova za veće zapošljavanje, povećanje radne aktivnosti i mobilnosti radnika kroz podršku posebnim ciljnim grupama: (mladi, početnici, žene, visokoškolci, tehnološki viškovi, individualni poljoprivredni proizvođači, zanatlije, osobe sa invaliditetom i slično).
- Ostvarivanje veze poljoprivrede sa trgovinom i turizmom kroz diversifikaciju ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima
- unapređenje infrastrukture neophodnu za razvoj i povezivanje ruralnih područja; poboljšanje uslove i kvalitet života za ostanak stanovništva na selu.

3.1. Razvoj preduzetništva

Uključivanje mladih, žena, individualnih poljoprivrednika i preduzetnika u kreiranje dodatne vrijednosti društva je važan preduslov cjelokupnog napretka društva i poboljšanje životnog standarda. S tim u vezi IRF CG realizuje kreditnu podršku preduzetništvu kroz kreditne linije koje imaju za cilj motivisanje pomenutih ciljnih grupa za započinjanje sopstvenog biznisa i to uz veoma povoljne uslove finansiranja.

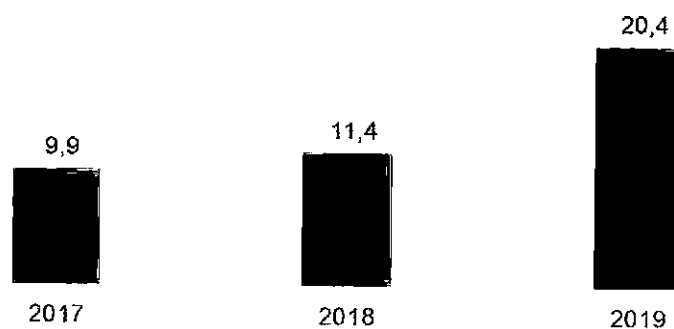
Unapređenje životnog standarda kroz dinamički ekonomski rast zahtijeva kontinuiranu podršku razvoja preduzetništva sa ciljem proširivanja preduzetničke baze i motivisanje posebnih ciljnih grupa za osmišljavanje i realizaciju preduzetničkih ciljeva. Ciljne grupe koje je potrebno kvalitetno integrisati su: mladi, žene, visokoškolci, tehnološki viškovi, individualni poljoprivredni proizvođači, dakle, u najvećoj mjeri početnici u biznisu.

IRF CG poseban fokus ima na pružanju podrške visokoobrazovanim mladim ljudima kako bi se smanjila nezaposlenost te ciljne grupe. Osim toga, kontinuirana podrška se pruža promovisanju samozapošljavana žena, kako bi se olakšalo njihovo uključivanje u poslovne tokove i omogućilo im se da ostvare ekonomsku nezavisnost. U cilju uvećanja preduzetničke baze kao preduslova za stvaranje novih radnih mjesta ali i ravnomjernog regionalnog razvoja značajan segment preduzetničkog potencijala prepoznat je i u individualnim poljoprivrednim proizvođačima jer poljoprivreda predstavlja značajniji izvor prihoda, posebno stanovništva Sjevernog regiona.

Takođe IRF CG u saradnji sa Ministarstvom ekonomije - Direktoratom za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i upravljanje EU fondovima i Zavodom za zapošljavanje Crne Gore, raspisuje nefinansijsku i finansijsku podršku radi poboljšanja uslova za razvoj preduzetništva u Crnoj Gori.

Za razvoj preduzetništva u toku 2019.godine IRF CG je izdvojio 20,4 mil€. što je za oko 9mil€ (ili 80%) više nego je za iste namjene izdvojeno u 2018. godini, a za više od 2 puta nego je za preduzetništvo izdvojeno u 2017.godini. Tako da je u period 2017-2019 godina plasirano preko 40 mil EUR

Preduzetništvo

Grafik br.2

3.2. Podrška postojećim mikro, malim i srednjim preduzećima

Značajan i konstantan rast mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori obavezuje da se posveti više pažnje ali i resursa.

S tim u vezi IRF CG je prepoznat kao institucija koja pruža značajnu podršku razvoju mikro, malih i srednjih preduzeća, kako novoosnovanih tako i postojećih. Posebna prilika za kreiranje novih radnih mjesta je prepoznata u stimulaciji dodatnog investiranja u okviru postojećih mikro, malih i srednjih preduzeća tako da se u konituinuirano analiziraju potencijali postojećih preduzeća i nude posebne kreditne linije za realizaciju njihovih razvojnih projekata.

MMSP ostvaruju značajan uticaj na stabilan ekonomski razvoj Crne Gore i bitno doprinose rastu društvenog proizvoda, otvaranju novih radnih mjesta i smanjenju nezaposlenosti, a takođe su i značajan izvor inovacija i povećanja konkurentnosti na domaćem tržištu uz snažan uticaj i ulogu u ravnomjernijem regionalnom razvoju.

Dostupne kreditne linije usmjerene su na podršku mikro, malih i srednjih preduzeća kroz razvoj i modernizaciju proizvodnje, poljoprivrede i proizvodnje hrane, turizam i ugostiteljstvo kao strateški važne djelatnosti za razvoj ekonomije Crne Gore. Njihovim razvojem se omogućava direktan prihod i doprinos BDP-u, kao i značajan multiplikativni (direktni i indirektni) efekat koji on ima na druge sektore.

Samo u 2019.godini je plasirano 31,6 mil€ kredita za mikro, mala i srednja preduzeća, a za zadnje tri godine plasirano je preko je 130 mil€

3.3. Podsticaj likvidnosti

Najveći dio sredstava neophodnih privrednim subjektima kao podrška poboljšavanju likvidnosti i očuvanju radnih mjesta tokom 2019. obezbijeđen je kroz *otkup potraživanja - factoring* u iznosu od 101,8mil€, što je za preko 60% više od obezbijeđenog iznosa tokom 2018.godine. Predmet faktoringa su postojeća i buduća potraživanja za isporučenu ili ugovorenu robu, izvršene usluge i druga potraživanja za koja postoji nedvosmislena obaveza plaćanja od strane dužnika.

Imajući u vidu izazove sa kojima se suočavaju mala i srednja preduzeća značajno je istaći da je direktno i indirektno pružena podrška za oko 200 preduzeća, kroz četiri kreditne linije. Njihova likvidnost je time značajno poboljšana i omogućeno im je nesmetano poslovanje.

Ukupno odobrena sredstva za podsticaj likvidnosti, kroz sve kreditne linije, u 2019.godini iznosila su 141.6 mil€, u 2018.godini 122,8 mil€ a u 2017.godini 96.6mil€.

3.4. Podsticaj konkurentnosti crnogorskih proizvoda i usluga

Polazeći od toga da je za ukupni ekonomski razvoj od posebnog značaja spoljna trgovina i prodaja domaćih proizvoda/usluga u inostranstvu, kroz ovaj Program upravo se žele podržati projekti koji su spoljnotrgovinski orijentisani.

Kreditni su namijenjeni isključivo pripremi robnog izvoza i naplati istog, dok je izvoz usluga isključen, izuzimajući izvoz građevinskih, transportnih, softverskih i konsultantskih usluga, te ako je izvoz usluga neposredno vezan za izvoz roba (montaža i sl.).

Za ovaj program podrške za zadnje tri uporedne godine (2019/2018/2017) ukupno je izdvojeno blizu 5 mil€.

3.5. Podrška realizaciji green fielda i brown field investicija

Cilj programa je pružanje finansijske podrške green field, brown field i ostalim investicijama u cilju podsticanja novog zapošljavanja, povećavanja kapaciteta i unapređenja konkurentost.

Green field investicije podrazumevaju ulaganje u izgradnju potpuno novog biznisa, koji do tada nije postojao na targetiranom tržištu ili tržišnom području. Direktno investicije kroz novu izgradnju fabrika, postrojenja, pogona, poslovnih jedinica ili filijala, startuju od kupovine zemljišta za izgradnju, sa ili bez prateće komunalne i saobraćajne infrastrukture.

Brown field investicije su takva vrsta investicija koje startuju na već kupljenom zemljištu sa pratećom infrastrukturom, a ulaganjem u razne prazne hale, napuštena vojna postrojenja, skladišta i sl., ista se vraćaju u stanje ponovne upotrebe.

Za ovaj program podrške za zadnje tri uporedne godine (2019/2018/2017) ukupno je izdvojeno 32,5 mil€.

3.6. Podrška infrastrukturnim projektima

Cilj Programa je realizacija investicionih projekata iz oblasti infrastrukture (saobraćajnice, vodovodi, prečišćavanje otpadnih voda i sl.) na lokalnom i državnom nivou, koji su funkciji iskorišćavanja privrednih potencijala i stvaranju uslova za razvoj biznisa, kao i finansiranje projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

Projekti koji će se finansirati iz kreditne linije treba da doprinesu održivom razvoju, valorizaciji prirodnih resursa i podsticaju razvoja biznisa.

Program se realizuje putem dvije kreditne linije.

Kroz 4 projekta za ove namjene u 2019.godini finansirano je 47.7 mil€, što je značajno više u poređenju sa 2018.godinom kad je finansirano 4 mil€ ili u 2017.godini kad je taj iznos bio 2.3 mil€.

3.7. Podrška za zaposlenost

Finansiranjem ukupno 516 projekata, kroz kreditne i faktoring projekte, očekuje se da bude otvoreno/sačuvano 10 317 radnih mjesta u 2019.godini.

Za 10 godina postojanja, IRF CG je podržao preko 2 700 projekata, a otvoreno je/ sačuvano preko 16 000 radnih mjesta.

Otvaranje novih radnih mjesta i kompletna podrška zapošljavanju i očuvanju radnih mjesta su strateški prioriteti, tako da su sve aktivnosti IRF CG usmjerene na kreiranje podsticajnog ambijenta, koji doprinose razvoju novih i postojećih preduzeća, unaprijeđenju preduzetništva i samim tim smanjenju nezaposlenosti.

3.8. Odobrena sredstva prema djelatnostima

Promjene u strukturi BDP-a pokazuju da se ekonomija Crne Gore tokom prethodnih godina ubrzano pomjerala od tradicionalnih industrijskih ka uslužnim sektorima.

U prilog tome je i činjenica da je IRF CG u toku 2019.godine za uslužne djelatnosti izdvojio 101,4 mil.€, ili 42% ukupno realizovanih sredstava, što je opet za više od 2,5 puta veće ulaganje nego predhodne 2018.godine.

IRF CG je nastavio da i u 2019. godini, kroz kreditne linije, stimuliše prioritetne sektore crnogorske privrede, a u zajedničkoj saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, Ministarstvo ekonomije i Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja dodatno su bili obezbijeđeni instrumenti podrške kroz razne stimulacije kako bi se dodatno uticalo na razvoj, prije svega, turizma i poljoprivrede.

Dosadašnje iskustvo ukazuje da se veliki dio investicione aktivnosti obavlja u okviru turizma i ugostiteljstva, što je razumljivo imajući u vidu je turizam jedan od strategijskih prioriteta razvoja crnogorske privrede.

Za ovu djelatnost IRF CG je u 2019.godini investirao blizu 32 mil.€.

Turizam je strateški važan za Crnu Goru, ne samo što omogućava direktan prihod i doprinos BDP-u, već i zbog značajnog multiplikativnog (direktnog i indirektnog) efekta koji on ima na druge sektore. Posebno, treba naglasiti veze sa prerađivačkom industrijom (kao što je potrošnja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda), transportom, ICT i korišćenje biznis usluga.

To je naročito značajno imajući u vidu komplementarnost ovih djelatnosti koja će imati sinergetski efekat na ukupan razvoj društva i prepoznatljivost Crne Gore kao turističke destinacije.

Međutim raste udio ulaganja u poljoprivredu i proizvodnju hrane, imajući u vidu da Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, kroz Agro budžet pruža značajne benefite kao i kroz IPARD programe. Zajednički nastup Ministarstva i IRF CG ima veliki značaj u kompletnoj promociji i pružanju podrške MMS preduzećima jer IRF CG na osnovu razvojnih prioriteta Vlade kreira konkretne kreditne linije za podšku poljoprivrednim proizvođačima.

Tokom 2019.godine u poljoprivredu i proizvodnju hrane uloženo je 35,3 mil.€, što je skoro 50% više nego u 2018.godini kada je realizovano 24 mil.€

Proizvodna djelatnost sa realizovanih 40,1mil.€ je povećanje 25% u odnosu na 2018.godinu kada je za ovu djelatnost izdvojeno 32,3 mil.€.

3.9. Odobrena sredstva po regionima

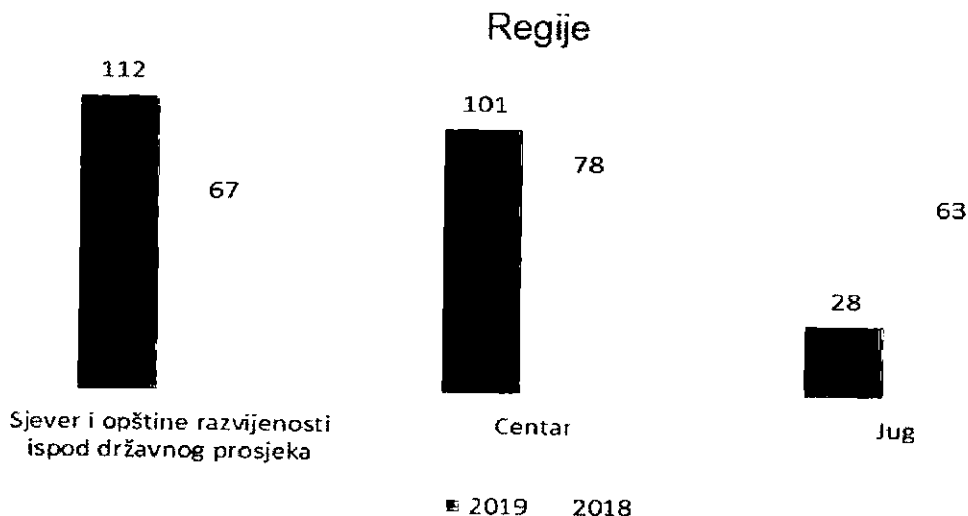
Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore za period 2014-2020 godine, definisana je neophodnost postizanja ravnomjernijeg socio-ekonomskog razvoja svih jedinica lokalne samouprave i regiona, zasnovanog

na konkurentnosti, inovativnosti i zapošljavanju a sve u cilju unapređenja životnog standarda u Crnoj Gori .S tim u vezi podizanje konkurentnosti na svim nivoima prepoznato je kao osnovni problem čije prevazilaženje treba da doprinese povećanju zaposlenosti i produktivnosti.

U tom kontekstu i tokom 2019.godine, IRF CG je fokus svoje finansijske aktivnosti usmjerio na projekte koji utiču na smanjenje razlika između razvijenih i manje razvijenih opština kroz podršku i dodatne stimulacije za projekte čija je realizacija planirana za sjevernu regiju i opštine sa prosjekom razvijenosti ispod državnog prosjeka.

Ravnomjerniji regionalni razvoj i dugoročan rast i razvoj privrede u cjelini, obuhvata, između ostalog i kontinuiran razvoj malog i srednjeg preduzetništva, odnosno podizanje njihove konkurentnosti. Sveobuhvatan zakonski, strateški i institucionalni pristup razvoju malog i srednjeg preduzetništva je pretpostavka su jačanja konkurentske sposobnosti ekonomije i ravnomjernijeg regionalnog razvoja.

Na grafiku koji slijedi dat je uporedni prikaz odobrenih sredstava (kredit i faktoring) po regijama 2019/2018.godine (u mil€).

Grafik br.4

Za regiju „sjever i opštine razvijenosti ispod državnog prosjeka“ u 2019.godini izdvojeno je ukupno 112,4 mil ili 46% odobrenih sredstava, što je za 67% više nego što je za ovu regiju odobreno predhodne godine.

Ovdje treba napomenuti da je kredit odobren klijentu Monte put doo Podgorica u iznosu od 38,2 mil€, opredijeljen za realizaciju infrastrukturnih projekata na sjeveru, imajući u vidu očekivani efekat na razvoj iste u narednom periodu.

Odobreni plasmani u 2019.godine u „centralni dio“ (Podgorica) iznose 101,1mil€ ili 42% ukupne realizacije, dok na „južni region“ ide iznos od 28 mil€ ili 12% realizacije.

3.10. Plasmani prema načinu odobrenja

Plasiranje kreditnih sredstava IRF CG vrši direktnom realizacijom i realizacijom preko komercijalnih banaka.

I tokom 2019.godine evidentira se dalji rast direktno plasiranih IRF CG sredstava, u odnosu na plasmane preko komercijalnih banaka. Odnos finansiranja po tipu kreditnog aranžmana je 94% : 6% u korist direktnih kredita.

3.11. Kamatne stope IRF CG i mjere stimulacije

Politiku kamatnih stopa IRF CG kreira i prati u zavisnosti od stanja na crnogorskom finansijskom tržištu kao i u zavisnosti od uslova dobijanja kreditnih sredstava sa međunarodnog finansijskog tržišta.

Svojim ponudom i uslovima IRF CG održava konkurentnost u odnosu na ostale finansijske institucije na domaćem tržištu, nudeći kamatne stope za direktno plasirane kredite u rasponu od 0% (za kreditne linije: visokoškolski, tehnološki viškovi, žene u biznisu start-up) do 4,5% (za kreditne linije: ugostiteljstvo, uslužne djelatnosti, refinansiranje tekućih kreditnih zaduženja, trajna obrtna sredstva).

Na taj način IRF CG je jedina finansijska institucija u Crnoj Gori sa takvom vrstom ponude.

Osim povoljnih kamatnih stopa IRF CG je obezbijedio i posebne uslove kreditiranja u vidu stimulativnih mjera.

One se prvenstveno odnose na subjekte koji projekte realizuju u opštinama sjevernog regiona i opštinama sa stepenom razvoja ispod državnog prosjeka razvijenosti, kao i za subjekte koji realizacijom projekta zaposle 5 ili više novih lica. U ovim slučajevima odobrava se stimulacija u vidu smanjenja kamatne stope za 0,5 p.p., kao i niže visine naknade na odobreni kredit.

Stimulacije se odnosi i na direktne kredite aranžmane , za koje bi se odobrila garancija neke od poslovnih banaka, na način što se inicijalna kamatna stopa umanjuje za 1 p.p..

Krajnji korisnici kreditnih aranžmana IRF CG mogu biti samo subjekti koji od Poreske uprave obezbijede potvrdu da uredno izmiruju svoje poreske obaveze dok je za one najurednije koji se nađu Bijeloj porskoj listi obezbijedena stimulaciju u vidu niže kamatne stope za 0,5pp.

Još jedna vrsta stimulacije, tj. niže kamatne stope od 0,5pp ,odnosi se i za projekte finansirane iz sredstava EIB-a.

IV. Privatizacija

Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. posluje u cilju podrške ekonomske politike Vlade Crne Gore i radi podsticanja efikasnog provođenja i okončanja procesa privatizacije tj. prodaje preostalog kapitala iz svog portfelja, prenijetog na IRF u skladu sa Zakonom o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji, Zakonom o privatizaciji privrede ili stečenog na drugi način shodno zakonu.

Kao i prethodnih nekoliko godina, i u 2019. godini, izraženo je smanjeno interesovanje investitora u dijelu procesa privatizacije preostalih društava iz portfelja IRF CG. Posebno je to izraženo kod Društava čije su akcije predviđene za prodaju putem berze. IRF CG je u 2019. godini nastavio sa aktivnostima na privatizaciji društava iz svog portfelja, u skladu sa ciljevima i smjericama definisanih Planom privatizacije za 2019. godinu. Planom privatizacije koji donosi Vlada Crne Gore na predlog Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte utvrđeni su osnovni ciljevi privatizacije i drugi aspekti ovog procesa, metode i načini privatizacije, sa utvrđenim spiskovima društava i procentom akcijskog kapitala za privatizaciju. Modeli privatizacije definisani Planom privatizacije za 2019. godinu su: javni tender, berzanska prodaja i valorizacija lokaliteta ili društava kroz javno-privatno partnerstvo.

Što se tiče društava iz portfelja Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, Planom privatizacije za 2019. godinu obuhvaćena su sljedeća društva, prema definisanim modelima privatizacije, i to:

Prodaja akcija putem javnog tendera

Planom privatizacije za 2019. godinu obuhvaćena je prodaja akcija putem javnog tendera Instituta "dr Simo Milošević" ad Igalo, kao nastavak privatizacionih aktivnosti definisanih Planom privatizacije za 2018. godinu. Shodno pozitivno pravnim propisima iz oblasti privatizacije provođenje kompletnog postupka prodaje akcija putem javnog tendera u nadležnosti je tenderske komisije koju formira Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte.

Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte je formirao Tendersku komisiju i u oktobru 2018. godine raspisao javni poziv za prodaju 56,4806% kapitala Instituta "Dr Simo Milošević" AD Igalo. U predviđenom roku, definisanom javnim pozivom, dostavljena je 1 (jedna) ponuda od strane konzorcijuma koji čine češka kompanija Philibert a.s. i crnogorska Vile Oliva d.o.o.

S tim u vezi, tokom 2019. godine, posebna pažnja IRF CG, kao jednog od vlasnika državnog akcijskog kapitala u Institutu Igalo, bila je usmjerena na okončanju pregovora o zaključenju ugovora o prodaji 56,48 odsto akcijskog kapitala Instituta za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju „dr Simo Milošević“ ad Igalo, koji tenderska komisija Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte vodi sa ponuđačem – konzorcijumom koji čine češka kompanija Philibert a.s. i crnogorska Vile Oliva d.o.o.

Berzanska prodaja akcija

U skladu sa Planom privatizacije za 2019. godinu IRF je putem berzanske prodaje, ponudio na prodaju akcije sljedećih društava: HTP "Berane" AD Berane, Agrotransport" AD Podgorica, "Crnogoracoop" AD Podgorica i "Kotor projekt" AD Kotor.

Početkom 2019. godine IRF je u skladu sa Pravilnikom o postupku privatizacije akcija, udjela i imovine u vlasništvu IRF, putem Javnog poziva, izvršio izbor brokerske kuće, VIP BROKER DILER ad Podgorica preko koje je akcije navedenih društava ponudio na prodaju putem berze.

Tokom 2019. godine, za kupovinom akcija navedenih društava nije bilo zainteresovanih kupaca. Naime, društva "Crnogoracoop" AD Danilovgrad, HTP "Berane" ad Berane i Agrotransport" ad Podgorica karakterišu značajni finansijski, organizacioni i imovinski problemi, te kao takva nijesu bila atraktivna za potencijalne investitore, i pored činjenice što su akcije istih nuđene na prodaju putem berze po cijeni koja je umanjena za 95% u odnosu na nominalnu vrijednost.

Akcije društva „Kotor - projekt“ ad Kotor IRF je stekao primjenom člana 8 Zakona o privatizaciji privrede sredinom 2019. godine. S tim u vezi, po predlogu IRF-a, Vlada Crne Gore je u septembru 2019. godine donijela Odluku o dopunama Odluke o planu privatizacije za 2019 godinu, kojom je u Plan privatizacije za 2019. godine dopunjen berzanskom prodajom akcijskog kapitala društva „Kotor - projekt“ ad Kotor.

U vezi ukupnih privatizacionih aktivnosti, treba naglasiti, da je i tokom 2019. godine, kao što i prethodnih godina, IRF ostvarivao značajnu saradnju sa ostalim prodavcima državnog kapitala u vezi tekućih pitanja iz oblasti privatizacije.

V. Akcije / Udjeli

Akcije

Akcije, kao vlasničke hartije od vrijednosti koje glase na dio kapitala akcionarskog društva, čine najznačajniji dio portfelja IRF čine. U portfelju IRF-a se nalazi 22 akcionarska društva koja su registrovana kod Centralnog klirinškog depozitarnog društva AD Podgorica (CKDD). Radi se o društvima koja je IRF CG preuzeo iz portfelja bivšeg Fonda za razvoj RCG, a koje je Fond za razvoj RCG stekao kroz postupak svojinsko upravljačke transformacije i privatizacije privrede. Od navedenog broja, određeni broj društava obavlja svoju poslovnu djelatnost i posluje u skladu sa zakonom, dok preostala društva godinama ne obavljaju svoju djelatnost, nemaju svoje organe upravljanja i najveći broj njih je u postupku stečaja ili likvidacije.

Društva iz portfelja IRF-a registrovana kod CKDD

Tabela: Društva IRF registrovana kod CKDD na 31.12.2019. godine:

R.B.	Naziv društva	Broj akcija IRF-a	Nominalna vrijednost akcije	% IRF
1	"Barska plovidba" AD Bar	371,465	4.2806	16.1562
2	"Institut Simo Milosevic" AD Igalo	90,411	154.9369	23.6461
3	"Montepranzo Bokaproduct" AD Tivat	57,710	22.4457	51.4010
4	HTP "Ulcinjaska rivijera" AD Ulcinj	116,567	39.5005	7.6468
5	"13. Jul-Plantaže" AD Podgorica	39,844,589	0.5113	22.2278
6	"Marina" ad Bar	258,283	5.7926	16.9992
7	"Montecargo" AD Podgorica	1,236	5.2285	0.0370
8	"Crnogoracoop" AD Danilovgrad	54,651	6.6341	10.6294
9	"Kotor-projekt" AD Kotor	748	105.8374	16.6518

Pored Društava navedenih u tabeli, IRF je na dan 31.12.2019. godine vlasnik akcijskog kapitala u Društvima registrovanim kod CKDD, koja već godinama ne obavljaju svoju djelatnost, nemaju organe upravljanja koji funkcionišu, nemaju zaposlenih radnika, i to: "Agrotransport" AD Podgorica, HTP "Berane" AD Berane, Jugooceanija" AD Kotor i "Market" AD Podgorica.

Pitanja korporativnog upravljanja u društvima u kojima IRF CG ima udjela/učešća regulisana su Pravilnikom o korporativnom upravljanju privrednim društvima u vlasništvu IRF CG A.D. Navedenim aktom su definisani načini zaštite prava IRF u društvima u kojima posjeduje kapital i participira u vlasničkoj strukturi, kao i pitanja predstavljanja i zastupanja kapitala, zaštite interesa Fonda, uslova, načina predlaganja i izbora predstavnika IRF u odborima direktora društava u kojima posjeduje kapital, prava, obaveze i odgovornosti predstavnika IRF-a, kao i druga pitanja od značaja iz ove oblasti.

Kao i prethodnom periodu, IRF CG je i tokom 2019. godine, putem punomoćnika aktivno uzeo učešća na skupštinama akcionara društava iz portfelja IRF-a i učestvovao u donošenju odluka na skupštinama akcionara.

Društva iz portfelja IRF CG registrovana kod CKDD koja su u postuplu stečaja i likvidacije

U svom portfelju IRF CG posjeduje i akcije 9 društava, nad kojima je otvoren stečajni ili likvidacioni postupak.

Tokom 2019. godine, IRF CG je po pitanju statusa ovih društava i provođenja postupka stečaja ili likvidacije, imao komunikaciju sa stečajnim organima ili likvidacionim upravicima imenovanim u ovim društvima. Kod Društava gdje je zaključen neki od ovih postupaka, vršeno je brisanje istih iz evidencije IRF.

Tabela: Društva IRF CG u postupku stečaja i likvidacije na 31.12.2019. godine.

R.B.	Naziv društva	Broj akcija IRF-a	Nominalna vrijednost akcije	% IRF
1	"Mašinopromet rezervni djelovi" AD Podgorica	1,095	255,65	36.0078
2	"Opštegrađevinsko Gorica" AD Podgorica	43,106	0.3319	0.1406

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2019. GODINU

3	"El Obod" AD Cetinje	2,810,168	0.5113	8.8583
4	"Preduzeće za izgradnju Podgorice" AD Podgorica	5,693	16.1057	28.7903
5	Fabrika elektroda "Piva" AD Plužine	147,093	25.5646	42,1864
6	"Lovćen" AD Podgorica	21,280	40.9000	52.4513
7	"Rudnici boksita" AD Nikšić	524	6.3074	0.0163
8	"Trgokoop " AD Podgorica	3,978	10.6519	18,9645
9	"Ibarmond" AD Rožaje	8,255	5.1129	5,0664

Društva "Lovćen" AD Podgorica i "Trgokoop " DD Podgorica su u postupku likvidacije

Tokom 2019. godine zaključeni su stečajni postupci nad društvima "Duvanski kombinat" ad Podgorica, "Maksim" AD Murino, "Gornji Ibar" AD Rožaje, ŠP "Pljevlja" AD Pljevlja i "Vunko" AD Bijelo Polje. Navedena društva brisana su iz registra CRPS i CKDD.

Udjeli

Društva registrovana u CRPS u kojima IRFCG ima udjela:

R.B.	Naziv društva	% IRF
1	"Turistički centar Durmitor" doo Žabljak	100.00
2	JP "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva	12,1

- **Turistički centar Durmitor doo Žabljak**

IRF CG je osnivač Društva sa ograničenom odgovornošću "Turistički centar Durmitor" doo Žabljak (100% vlasničkog udjela), koje upravlja skijalištem »Savin Kuk« na Žabljaku. Cilj osnivanja ovog Društva je bio unapređenje turističke ponude u Crnoj Gori i privredni razvoj durmitorskog kraja, kroz osavremenjivanje skijališta »Savin Kuk« i sadržaja koje ono nudi. IRF je u prethodnom periodu uložio značajna sredstava u rekonstrukciju i modernizaciju skijališta „Savin Kuk“, a sve u cilju podizanja kvaliteta usluga i bezbjednosti ovog skijališta, pri čemu je više puta vršena dokapitalizacija ovog društva. Na dan 31.12.2019.godine, udio IRF u društvu "Turistički centar Durmitor" doo Žabljak čine novčani i nenovčani ulog, u ukupnom iznosu od 3.299.687,50€.

Krajem 2017. godine, Vlada Crne Gore je osnovala privredno društvo "Skijališta Crne Gore" doo Mojkovac, sa tendencijom da upravlja svim skijalištima u Crnoj Gori, uz valorizaciju postojećih aktivnih skijališta i izgradnju novih, a što se odnosi i na Skijalište Savin Kuk, koje posluje u sastavu "Turističkog centra Durmitor" doo Žabljak.

S tim u vezi, tokom 2018. godine pokrenuta je inicijativa za restrukturiranje društva "Skijališta Crne Gore" doo Mojkovac, i unos kapitala društva "Turistički centar Durmitor" doo Žabljak u ovo novoosnovano društvo. Fond je podržao realizaciju predmetne inicijative, i s tim u vezi angažovao konsultanstku kuću "Ernst & Young" koja je izvršila procjenu fer vrijednosti neto imovine društva "Turistički centar Durmitor" Žabljak a u svrhu podrške

unosu vlasničkog udjela u novoformirano privredno društvo "Skijališta Crne Gore" doo Mojkovac sa stanjem na dan 31.03.2019. godine. Po pitanju realizacije predmetne inicijative, IRF CG je tokom 2019. godine resornim ministarstvima Vlade Crne Gore i društvu "Skijališta Crne Gore" doo Mojkovac ukazivao potrebu da se postupak restrukturiranja ovog Društva okonča u što kraćem roku, u skladu sa zakonom.

- **Javno preduzeće "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva**

IRF posjeduje udio u kapitalu Javnog preduzeća "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva nominalne vrijednosti 7,9 miliona eura (12,10%), kod kojeg se provode aktivnosti na transformaciji ovog preduzeća u društvo sa ograničenom odgovornošću.

Vlada Crne Gore je dana 10. novembra 2017.godine donijela Odluku o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni Vodovod Crnogorsko primorje“ DOO Budva (Sl.list CG br.79/17). Navedenom odlukom vrši se transformacija JP "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva u "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" d.o.o. Budva, i to kao jednočlano društvo, gdje je osnivač Vlada Crne Gore. Shodno navedenoj Odluci Vlada je jula 2019. godine usvojila i Statut novoosnovanog Društva. Time su stvoreni uslovi da se javno preduzeće transformiše u jednočlano društvo sa ograničenom odgovornošću, kako je predviđeno Odlukom Vlade Crne Gore.

Tokom prethodnog perioda, IRF CG je u cilju definisanja statusa svog udjela u ovom preduzeću, prema nadležnim ministarstvima i JP "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" pokrenuo inicijativu rješavanja pitanja uloženi sredstava Fonda, odnosno učešća u kapitalu novoosnovanog društva, te u vezi s tim predložio modele rješenja – unosom udjela IRF-a u novoosnovano društvo ili u nemogućnosti prihvatanja ovog modela, da Vlada Crne Gore otkupi udio IRF-a u javnom preduzeću.

JP "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" je tokom 2019. godine bilo predmet revizije od strane Državne revizorske institucije, gdje je DRI konstatovala da prilikom transformacije javnog preduzeća u novoosnovano društvo nije unijeto učešće/udio IRF CG, odnosno da nije realizovan nijedan od prednje navedenih modela koje je predložio IRF CG.

VI. Investicione nekretnine i stečena aktiva

U vlasništvu IRF CG nalazi se značajan broj investicionih nekretnina u Podgorici, Herceg Novom, Nikšiću, Bijelom Polju i Cetinju koje je IRF CG u prethodnom periodu kupovao na osnovu zaključaka i preporuka Vlade Crne Gore u cilju njihove dalje valorizacije ili sticao na drugi zakonit način.

Takođe, u vlasništvu IRF CG se nalaze i nekretnine stečene po osnovu naplate problematičnih plasmana iz založenih kolateralna po osnovu odobrenih kredita. IRF CG je pored ranije stečenih nepokretnosti po ovom osnovu, tokom 2019. godine, stekao nove nepokretnosti koje se nalaze u Nikšiću, Mojkovcu i Danilovgradu.

Shodno Pravilniku o upravljanju nepokretnostima u svojini IRF CG A.D., IRF je tokom 2019. godine, razmatrao mogućnosti valorizacije po principu individualnog pristupa svakoj nepokretnosti pojedinačno.

S tim u vezi, u toku 2019. godine, shodno odlukama organa IRF CG i objavljenom Javnom pozivu za prodaju nepokretnosti u vlasništvu IRF CG, prodata je nepokretnost u Bijelom Polju.

Tokom 2019. godine, IRF CG je izdao u zakup investicionu nekretninu u Podgorici kao i stečenu nepokretnost u Nikšiću. Krajem 2019. godine IRF je Prijestonici Cetinje dao saglasnost za izdavanje u zakup stečenih nepokretnosti na Cetinju, nad kojima IRF ima pravo susvojine.

IRF CG je vlasnik nepokretnosti koje se nalaze u Podgorici, u zoni Detaljnog urbanističkog plana "Drač – Vatrogasni dom", koji je prestao da važi krajem 2018. godine. Dana 26.03.2019. godine Gradonačelnik Glavnog grada Podgorice donio je Odluku o izradi Detaljnog urbanističkog plana "Drač Vatrogasni dom" čija se realizacija očekuje tokom 2020. godine, a čime će se stvoriti pretpostavke za dalju valorizaciju ove nepokretnosti.

VII. Upravljanje rizikom i finansijskim plasmanima

IRF CG je dužan rizike u poslovanju svoditi na najmanju mjeru. Efikasan i fleksibilan sistem upravljanja rizicima predstavlja ključ dugoročnog uspjeha i razvoja.

U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Investiciono razvojnom fondu usvojenim u 2017. godini, kontrolu poslovanja Fonda počinje da vrši CBCG i bilo je predviđeno da posebnim propisima uredi minimalne standarde za upravljanje rizicima u Fondu i koeficijent adekvatnosti kapitala Fonda. To je i urađeno donošenjem dvije odluke 27/11/2018 od strane CBCG i to Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u IRF CG kao i Odluke o načinu izračunavanja koeficijenta adekvatnosti kapitala IRF CG, sa početkom primjene od aprila 2019. U skladu sa navedenim IRF CG je pristupio usklađivanju internih akata i donošenju novih kako bi se ispoštovale odredbe pomenutih odluka. Svi akti su usaglašeni početkom 2019 godine i isti su doživjeli svoju punu primjenu tokom 2019 godine.

Kao jedna od najznačajnijih izmjena kojoj je IRF CG pristupio u dijelu usaglašavanja sa odlukama CBCG jeste primjena MSFI 9 standarda u obračunu umanjenja finansijske imovine, koji je počeo da se primjenjuje od januara 2019. godine.

Takodje u cilju praćenja i kontrolisanja rizika u poslovanju Fonda, posebno kreditnog rizika, uspostavio se redovan sistem izvještavanja nadležnih organa o svim rizicima.

Sa aspekta analize i praćenja kreditnog rizika na pojedinačnoj osnovi i dalje se značajna pažnja posvetila praćenju koncentracije rizika po korisnicima i limitiranju rasta kreditnog rizika po tim korisnicima. Ovdje se prevashodno misli na dio portfolija IRF CG koji se odnosi na kredite realizovane posredstvom poslovnih banaka gdje je koncentracija rizika posebno izražena kod pojedinih poslovnih banaka u Crnoj Gori.

S obzirom na nastavak intezivne kreditne aktivnosti u 2019. godini akcenat je takođe bio na što kvalitetnijoj identifikaciji kreditnog rizika prilikom odobravanja plasmana, kroz sveobuhvatniju prezentaciju relevantnih informacija za ocjenu kreditnog rizika po pojedinačnim plasmanima i korisnicima kao i analizu svih aspekata rizika plasmana.

Sa aspekta analize i praćenje kreditnog rizika na nivou portfolija takođe se posebna pažnja posvetila analizi portfolija po različitim segmentima, uz kvalitetnije izvještavanje o istima. Sistemom „ranih znaka upozorenja“ nastoji se pratiti i preventivno djelovati na potencijalni rast kreditnog rizika po pojedinačnim plasmanima. Poseban akcenat u 2019 godini stavljen je na praćenju kako ukupnog portfolia Fonda po različitim segmentima, tako i na nivou pojedinačnih plasmana, a sve u cilju preduzimanja svih potrebnih mjera za umanjeње potencijalnog gubitka.

Na osnovu člana 15 Zakona o IRF CG („Službeni list CG“ br. 88/09, 40/10 i 80/17) i čl. 18 i 43 Statuta IRF CG („Sl. list CG“ br. 25/10, 26/11, 3/12, 16/12, 51/13, 10/14, 34/14, 50/14, 57/15, 43/16, 55/17, 82/17, 15/18 i 58/18), Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju IRF CG („Sl. list CG“ br. 79/18), Odbor direktora IRF CG, na trideset sedmoj sjednici održanoj dana 28.03.2019. godine, donosi:

- 1) Politiku za upravljanje kreditnim rizikom IRF CG;
- 2) Proceduru upravljanja kreditnim rizikom IRF CG.

Politikom upravljanja kreditnim rizikom IRF CG, definišu se minimalni standardi za identifikaciju, mjerenje, praćenje i ublažavanje, odnosno uspostavljanje sistema upravljanja kreditnim rizikom kome je IRF CG izložen ili može biti izložen u svakodnevnom poslovanju.

Prilikom upravljanja kreditnim rizikom poštuju se osnovna načela koja podrazumijevaju: adekvatno i efikasno upravljanje kreditnim rizikom na nivou pojedinačnog plasmana i na nivou ukupnog kreditnog portfolija, održavanje nivoa kreditnog rizika koji umanjuje negativan uticaj na finansijski rezultat IRF CG, klasifikovanje plasmana u skladu sa nivoom rizičnosti, praćenje i ocjenu vjerovatnoće slabljenja kvaliteta portfolija i uspješnosti naplate dospjelih obaveza.

IRF CG je definisao načela koja podrazumijevaju da kreditni rejting dužnika, u momentu odobravanja kredita, mora biti zadovoljavajući, namjena kredita mora biti poznata, precizno definisana, imati smisla i poslovno opravdanje, a za slučaj da dužnik zapadne u nepredviđene teškoće, zbog kojih bi se naplata dovela u pitanje, IRF CG mora unaprijed obezbijediti instrumente naplate potraživanja.

Procedurom upravljanja bliže se definišu minimalni standardi uspostavljanja sistema upravljanja kreditnim rizikom, kao i područje primjene tj. organizacioni djelovi IRF CG koji proceduru operativno sprovode

MONITORING PORTFOLIA

Imajući u vidu da IRF CG, kako na dnevnom tako i na mjesečnom nivou, vrši dostavljanje podataka Centralnoj banci Crne Gore o novoodobrenim kreditima, tako da u skladu sa procedurama CBCG sačinjava izvještaje na nivou cjelokupnog portfolija po klasifikacionim grupama.

U sledećoj tabeli prikazana je struktura 1.774 aktivna plasmana.

6.1. Struktura plasmana prema intervalima kašnjenja

Interval kašnjenja	Broj kredita	% u ukupnom broju plasmana	Saldo kredita	% u ukupnom saldu plasmana
0-31	1,700	95.83%	313,183,753.52	96.82%
32-61	9	0.51%	5,189,261.93	1.60%
62-90	2	0.11%	126,123.69	0.04%
91-151	7	0.39%	405,913.56	0.13%
152-270	11	0.62%	850,144.99	0.26%
271-365	2	0.11%	498,594.69	0.15%
preko 365	43	2.42%	3,206,825.46	0.99%
UKUPNO	1,774	100.00%	323,460,617.84	100.00%

Kredit i garancije koji čine nekvalitetnu aktivnu (kredit u kašnjenju većem od 90 dana) čine zbirno 1.53 % ukupnog salda kredita i garancija na dan 31.12.2019. godine.

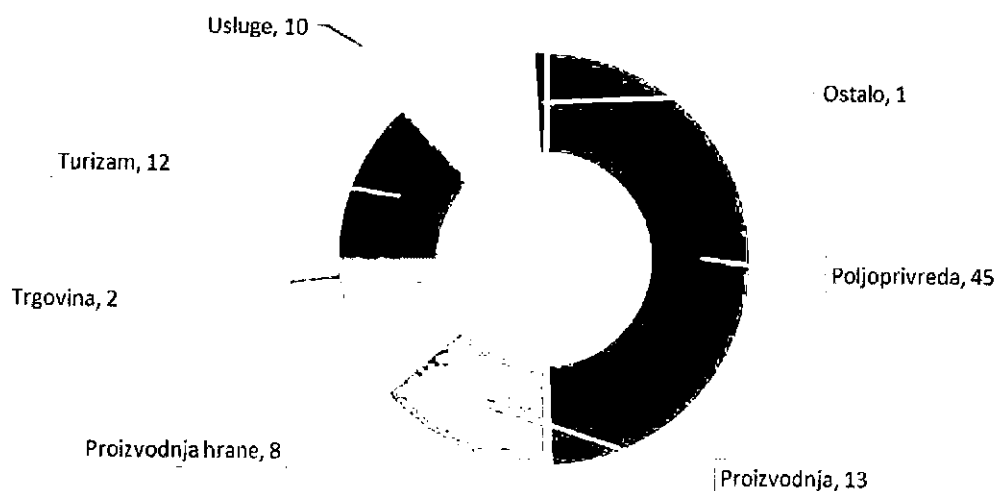
6.2. Struktura plasmana prema klasifikacionim grupama

Klasifikacione grupe	Broj kredita	% u ukupnom portfoliju	Saldo kredita	% u ukupnom portfoliju	Iznos rezervacija
A	515	29.03%	116,903,522.80	36.14%	0
B1	399	22.49%	130,339,309.48	40.30%	2,593,935.83
B2	709	39.97%	65,370,139.06	20.21%	4,574,159.74
C1	64	3.61%	3,686,441.13	1.14%	737,288.23
C2	14	0.79%	821,879.59	0.25%	328,751.84
D	19	1.07%	2,620,756.53	0.81%	1,834,529.57
E	54	3.04%	3,718,569.25	1.15%	3,718,569.25
UKUPNO	1,774	100.00%	323,460,617.84	100.00%	13,787,234.45

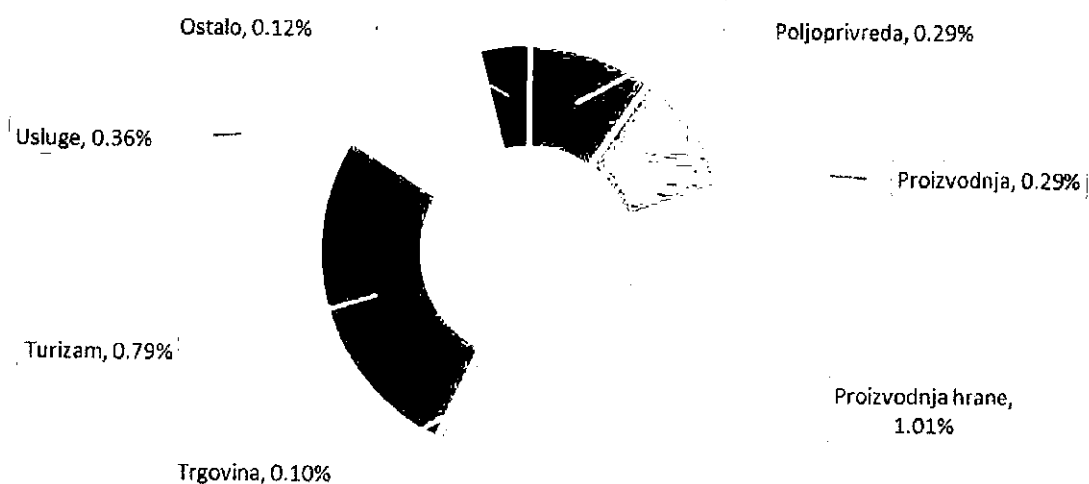
Kredit i garancije koji čine nekvalitetnu aktivnu (kredit klasifikovani u C1, C2, D i E) čine zbirno 3.35% ukupnog salda kredita i garancija na dan 31.12.2019. godine.

Direktni kreditni plasmani IRF CG klasifikovani u kategorijama C1, C2, D i E, posmatrani u odnosu na ukupan broj i saldo direktnih aktivnih kredita prikazani su na grafiku broj 1 i 2:

Aktivni direktni krediti koji su klasifikovani u C1, C2, D i E klasifikaciju po broju i po djelatnostima

Aktivni direktni krediti koji su klasifikovani u C1, C2, D i E klasifikaciju po saldu i po djelatnostima

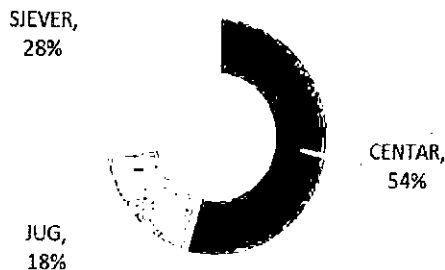

Dakle, posmatrajući nekvalitetnu aktivnu IRF CG u kategorijama C1, C2, D i E po broju odobrenih kredita, najviše je bilo onih kredita koji su odobreni i realizovani u poljoprivrednoj djelatnosti (45 plasmana odnosno oko 49.50%).

Međutim, ukoliko se posmatra trenutno stanje tj. saldo problematičnih plasmana u odnosu na ukupan saldo direktnih aktivnih kredita, u tom slučaju najveće stanje ovakvih kredita je u oblasti Proizvodnje hrane (1,01%).

Posmatrano po mjestu realizacije investicije odnosno po regionu u kom su se realizovala sredstva, struktura po broju i saldu je sljedeća:

Struktura po broju kredita

Struktura po saldu

Rizik likvidnosti

Savjet Centralne banke Crne Gore je, na sjednici održanoj 27.11.2018.godine, donio Odluku o minimalnim standardima za upravljenje rizicima u poslovanju IRF CG.

U skladu sa navedenom odlukom IRF CG je dužan da rizike kojima je izložen u svom poslovanju svodi na najmanju moguću mjeru, rukovodeći se načelima sigurnosti, solventnosti, likvidnosti, disperzije rizika i očuvanju realne vrijednosti kapitala.

Na pomenutoj sjednici Odbora direktora, IRF CG je usvojio dokumenta u cilju praćenja rizika likvidnosti:

- 1) Plan upravljanja rizikom likvidnosti u kriznim situacijama u IRF CG;
- 2) Pravilnik o upravljanju rizikom likvidnosti u IRF CG;
- 3) Procedura za testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija u IRF CG.

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da IRF CG neće moći da obezbijedi dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihovog dospjeća, ili rizik da će IRF CG za izmirenje dospjelih obaveza morati da pribavlja novčana sredstva uz značajne troškove.

Politika upravljanja likvidnošću predviđa da IRF CG svakodnevno prati koeficijent minimalne dnevne likvidnosti izražen kroz odnos likvidne aktive i dospjelih obaveza i da se o tome obavještavaju nadležni organi IRF CG.

Likvidnim sredstvima se smatraju:

- ✓ sredstva na računima kod domaćih banaka – depoziti po viđenju
- ✓ sredstva na računima kod domaćih banaka – oročeni depoziti ukoliko sadrže klauzulu o mogućnosti deponenta da bezuslovno povuče oročena sredstva u roku od 7 dana od dana podnošenja zahtjeva

Dospjelim obavezama se smatraju:

- ✓ dospjele obaveze po osnovu primljenih kredita
- ✓ dospjele obaveze po kamatama i naknadama
- ✓ 10% obaveza po osnovu odobrenih a neiskorišćenih kredita i odobrenih neiskorišćenih limita po faktoring aranžmanima
- ✓ ostale dospjele obaveze

Minimalna vrijednost koeficijenta iznosi 1.

IRF CG je uveo praksu dnevnog praćenja koeficijenta likvidnosti, koji na 31.12.2019. godine iznosi 7,25 što znači da su likvidna sredstva IRF CG značajno veća od dospelih obaveza, tako da se može reći da je rizik likvidnosti na niskom nivou.

IRF CG osim mjerenja dnevne, dekadne i kvartalne likvidnosti, redovno prati finansijske pokazatelje kvaliteta i kretanja dinamike i strukture aktive i passive koji na dan 31.12.2019 iznose:

- Likvidna aktiva/ukupne obaveze - 0,20
- Likvidna aktiva/ukupna aktiva – 0,15
- Krediti/Ukupna aktiva – 0,83
- Osnovna sredstva/Ukupna aktiva- 0,004
- Pozajmljena sredstva/Ukupna pasiva – 0,74

Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital IRF CG zbog promjene vrijednosti bilansnih i vanbilansnih pozicija, uzrokovanih kretanjem cijena na tržištu.

Ova vrsta rizika obuhvata devizni rizik, rizik promjene kamatnih stopa i cjenovni rizik kod hartija od vrijednosti (HOV), kojima se aktivno trguje.

IRF CG ne posjeduje u porfoliju ovu vrstu hartija od vrijednosti.

Devizni rizik

Devizni rizik je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital IRF CG usled promjene deviznog kursa.

IRF CG je dužan da u procesu upravljanja deviznim rizikom:

- a) mjeri devizni rizik za sve stavke iz kojih proizilazi rizik;
- b) devizni rizik mjeri na agregatnoj osnovi i individualno po valutama;
- c) mjerenje rizika vrši na bazi pretpostavki o normalno očekivanim, kao i značajnim promjenama u deviznim kursovima, radi ocjene uticaja tih promjena na prihod i kapital IRF CG.

IRF CG na 31.12.2019.godine nema potraživanja ili obaveze u stranim valutama, tako da nije izložen deviznom riziku.

Rizik kamatne stope

Rizik kamatne stope se ispoljava kao rizik pada prihoda usled pada vrijednosti finansijske aktive ili rizik povećanja finansijskih obaveza, a kao posledica neželjenog kretanja kamatnih stopa. Obzirom da IRF CG koristi finansijske aranžmane sa fiksnom kamatnom stopom ne postoji izloženost ovoj vrsti rizika.

OPERATIVNI RIZIK

Operativni rizik se odnosi na mogućnost nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital IRF CG, a koje su posledica propusta u radu zaposlenih, neodgovarajućih internih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima, kao i usled eksternih događaja. Ova vrsta rizika uključuje i pravni rizik.

U cilju upravljanja operativnim rizikom, Odbor direktora IRF CG usvojio dokumenta za praćenje ove vrste rizika:

- 1) *Politika upravljanja operativnim rizicima u IRF CG ;*
- 2) *Procedura upravljanja operativnim rizicima u IRF CG.*

U skladu sa navedenim internim aktima, IRFCG prati rizike i pravi procjene efekata štetnih događaja po osnovu operativnog rizika, a nadležnost za praćenje i izvještavanje ove vrste rizika je na Službi unutrašnje kontrole IRF-a.

Tokom 2019. godine, nije bilo evidentiranih štetnih događaja, dok je identifikovano 36 operativnih rizika sa nivoom rizika prihvatljivim za Fond i dva koji će biti predmet pažnje nadležnih službi kako bi se nivo rizika sveo na prihvatljiv nivo.

RIZIK SOLVENTNOSTI

Rizik solventnosti predstavlja mogućnost da IRF CG nema dovoljno raspoloživog kapitala da pokrije nastale gubitke generisane svim vrstama rizika.

Zakonom o IRF CG propisan je minimalni koeficijent solventnosti od 8%.

Koeficijent solventnosti se izračunava na osnovu Odluke o načinu izračunavanja adekvatnosti kapitala IRF CG, koju je usvojila Centralna banka Crne Gore, počev od 2019. godine. I na kraju 2019.godine iznosi 30,41%

VIII. Međunarodna saradnja

Uspostavljanje i razvijanje međunarodne saradnje je jedan od prioriteta IRF CG, a sve u cilju pružanja podrške rastu i razvoju ekonomije Crne Gore. Uloga IRF CG jeste podrška razvoju crnogorske privrede, u saradnji sa domaćim i međunarodnim finansijskim institucijama i uz podršku Vlade Crne Gore, kroz obezbjeđenje finansijske i druge podrške biznisu, usmjerene ka održivim, orjentisanim biznisima u svim sektorima.

IRF CG posluje pod tržišnim principima tj. sredstva obezbjeđuje na međunarodnom finansijskom tržištu, pa je ova aktivnost od posebnog značaja i predstavlja uslov za pružanje povoljnih i dostupnih sredstava crnogorskim privrednicima. Imajući u vidu misiju IRF CG, a u kontekstu kontinuiranog razvoja mehanizama finansijske i nefinansijske podrške MMSP-a, zadatak IRF CG je da pored postojećih instrumenata finansijske podrške obezbijedi i dodatne izvore finansiranja.

Saradnja sa međunarodnim i domaćim institucijama koje obavljaju iste ili slične poslove podrazumijeva razmjenu informacija i znanja, nabavku sredstava, uporedna iskustva, smanjenje rizika, ali i druge vidove saradnje, kao i realizaciju uspješnih kreditnih linija koje se nalaze u finansijskoj ponudi IRF CG.

Glavni međunarodni partneri tokom 2019. godine u dijelu obezbjeđivanja finansijskih sredstava su bili:

EIB grupa

a. Evropska investiciona banka (EIB)

Evropska investiciona banka (EIB) je finansijska institucija Evropske unije. Kroz investicione projekte i programe, podstiče uravnotežen razvoj i ekonomsku i socijalnu koheziju u državama članicama EU, kao i van Evropske unije. EIB je najveća multilateralna kreditna institucija na svijetu.

Sve do danas saradnja naših dvaju institucija se razvijala kako se povećavao ukupni portfolio IRF CG. EIB je vremenom postao glavni strateški međunarodni partner IRF CG. Ukupno zaključeni kreditni aranžmani sa EIB-om su do sada vrijedni 370 mil €. Ova sredstva su namijenjena kao podrška crnogorskim preduzetnicima, mikro, malim i srednjim preduzećima, ali i institucijama javnog sektora i velikim preduzećima što dovoljno govori o značaju EIB-a kao najvažnijeg internacionalnog partnera IRF CG.

U cilju podrške zapošljavanja mladih ljudi u Crnoj Gori, IRF je dio „EYET“ inicijative EIB-a. Ovom inicijativom se dodatno stimulišu privrednici da, ukoliko zaposle izvjesni broj mladih osoba u zavisnosti od veličine preduzeća, dobiju dodatno umanjenje kamatne stope.

b. Evropski investicioni fond

Evropski investicioni fond je specijalizovan u domenu pružanja finansijskih usluga mikro, malim i srednjim preduzećima širom Evrope. Član je EIB grupe. Vlasnici ovog fonda su Evropska Investiciona Banka, Evropska Unija kao i širok spektar javnih i privatnih banaka i finansijskih institucija.

IRF CG je uspostavio saradnju koja se odnosi na implementaciji COSME programa, kao i programa zapošljavanja i socijalne inovacije (EaSI):

- **COSME program** - U skladu sa postojećom finansijskom perspektivom Evropske Unije na snazi je i COSME program EIF-a. Ovo je program namijenjen za poboljšanje konkurentnosti mikro, malih i srednjih preduzeća. Realizuje se kroz dva modula – Garantni fond i Instrument za ulaganje u vlasnički kapital. IRF CG je predao aplikaciju za učešće u Garantnom Fondu u prvom dijelu 2018. godine koja je prihvaćena, te je Ugovor potpisan 28.03.2019. godine. Ovim Ugovorom je pokriven obim portfelja do 75 mil EUR u periodu od 3 godine.
- **Program zapošljavanja i socijalne inovacije (EaSI)** - instrument finansiranja na nivou EU a pokrenut od strane Evropske Komisije namijenjen promociji visokog nivoa kvalitetnog i održivog zapošljavanja, garantujući adekvatnu i pristojnu socijalnu zaštitu, borbu protiv socijalne isključenosti i siromaštva i poboljšanja uslova rada. Jedan od tri programska postulata EaSi programa je „Mikrofinansiranje i socijalno preduzetništvo“ u okviru koje funkcioniše finansijski instrument - EaSi garantni fond, čiji je organ upravljanja Evropski Investicioni Fond (EIF), namijenjen podršci mikrofinansiranja. Garantni instrument je posebno namijenjen mikrofinansiranju i socijalnom preduzetništvu. Jedan od njegovih ključnih ciljeva je povećati dostupnost i pristup finansijama ugroženim grupama koje žele da pokrenu sopstveni biznis, mikro preduzeća i socijalna preduzeća, kako u fazi pokretanja tj. osnivanja preduzeća, tako i u razvoju. S tim u vezi dozvoljeni obim portfelja pokrivenog EaSi garancijom iznosi 5 miliona eura, koji će početi sa realizacijom početkom 2020. godine.

IRF CG ima za cilj da, uspostavljanjem i pružanjem novih finansijskih usluga u sadejstvu sa pristupom COSME garantom fondu, EaSi garantnom fondu i WB EDIF garantnom fondu za mlade omogući lakši pristup povoljnim finansijama za što veći broj privrednika u Crnoj Gori sa posebnim akcentom na preduzetnike sa perspektivnim poslovnim idejama koji imaju poteškoća u obezbjeđenju dovoljnog kolaterala.

Razvojna banka Savjeta Evrope (CEB)

Razvojna banka savjeta Evrope je multilateralna razvojna banka sa socijalnim opredjeljenjem. Osnovana je sa ciljem da bi rješavala probleme izbjeglih lica, da bi kasnije proširila spektar djelovanja na oblasti koje direktno doprinose jačanju socijalne kohezije (uravnoteženog socijalnog razvoja) u Evropi. CEB čini 40 zemalja članica, uključujući 18 iz Centralne i Istočne Evrope. CEB funkcioniše u okviru Savjeta Evrope i podržava njegove prioritete. Međutim, ona je zaseban pravni subjekt i finansijski je nezavisna.

CEB predstavlja glavni instrument politike solidarnosti u Evropi, kako bi pomogla državama članicama ostvarenje održivog i uravnoteženog razvoja. U skladu s tim učestvuje u finansiranju socijalnih projekata, odgovara na hitne situacije i na taj način, doprinosi poboljšanju uslova života većine ugroženih djelova stanovništva.

CEB doprinosi implementaciji socijalno orjentisanih investicionih projekata kroz tri sektorske linije, redom:

- Jačanje socijalne integracije,
- Zaštita životne sredine,
- Podrška javnoj infrastrukturi sa socijalnim opredjeljenjem.

IRF CG je prepoznao mogućnost saradnje sa ovom razvojnom Institucijom te je nakon stupljenog kontakta sa istom aplicirao za finansijski okvir kojim bi se podržalo preduzetništvo i razvoj MSP kao okosnice crnogorske privrede. IRF CG je odobreno 30 mil EUR tako da se u oktobru 2018. godine započelo sa realizacijom ovog kreditnog aranžmana povlačenjem sredstava namijenjenih za mikro i male biznise.

Namjena je da se sredstvima CEB-a podržavaju krediti do 100,000.00 EUR uz maksimalan udio CEB-a do 50,000.00 EUR odnosno 50% i to za finansiranje onih klijenata koji se nalaze u ekonomski nepovoljnijim regionima u Crnoj Gori kao i za finansiranje ekonomski ugroženih grupa građana poput radnika proglašanih tehnoloških viškova iz procesa tranzicije, svršenim visokoškolicima, ženama u biznisu, početnicima u biznisu, kao i malim poljoprivrednim proizvođačima.

Ono što je komparativna prednost CEB-a u odnosu na ostale međunarodne finansijske institucije je socijalni mandat, tj. mogućnost finansiranja preduzetnika, mikro i malih preduzeća koji imaju ograničen pristup finansijama ili finansijske institucije nude manje povoljne uslove finansiranja za ovu grupu privrednika, dok je nekima i potpuno onemogućen pristup finansijama. Ovu ciljnu grupu čine mali porodični biznisi, zanati ali i mala poljoprivredna gazdinstva koja nijesu zvanično registrovana u CRPS-u. Ovih subjekata je u Crnoj Gori skoro 48 hiljada prema poslednjim dostupnim podacima. Time će se osigurati snažan socijalni uticaj jer mali biznisi kreiraju proporcionalno više radnih mjesta od velikih preduzeća. Treba imati u vidu podatak da sektor MMSP u Crnoj Gori čini 99,8% ukupnog broja privrednih društava.

WB EDIF (Western Balkan Enterprise Development and Innovation Facility)

WB EDIF (Western Balkan Enterprise Development and Innovation Facility) je zajednička inicijativa Evropske unije, međunarodnih finansijskih institucija (EIF, EIB, EBRD, KfW), bilateralnih donatora i Vlada zemalja Zapadnog Balkana (Srbija, Hrvatska, Crna Gora, Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Makedonija). Program je zvanično pokrenut 5. decembra 2012. godine u cilju poboljšanja pristupa finansijskim sredstvima za mala i srednja preduzeća i ekonomskom razvoju Zapadnog Balkana. U okviru WB EDIF platforme je otvoren poziv za garantni fond za zapošljavanje mladih osoba.

U okviru WB EDIF programa Crna Gora ima posebne obaveze u okviru ENIF Fonda u dijelu odlučivanja o instituciji koja će imati ulogu jednog od „investitora“, kao i finansijska participacija.

ENIF - Fond za inovativna preduzeća obezbijuje finansiranje u vlasnički kapital za inovativna MSP od početne do razvojne faze (ulaganje u equity – akcije, kapital od emisije preferencijalnih akcija i kapital od emisije hibridnih–zamjenjivih obveznica t.j. obveznice zamjenjive u dionice, konvertibilni krediti, mezanin finansiranje). Ulaganje je u vrijednosti od 170,000 do 1 mil €. Fond pruža mogućnost da nekoliko MSP iz Crne Gore budu izabrana za investiranje.

Kineska banka za razvoj

Odlukom Vlade Crne Gore, IRF CG je pristupio među-bankarskoj asocijaciji Kine i Centralno-istočnih Evropskih zemalja (CEEC – China-Central Eastern Countries) u septembru 2016 godine u liniji sa 16 razvojnih institucija iz zemalja članica i partnerskoj instituciji – Kineskom Bankom za razvoj. Cilj ove asocijacije je

produblivanje saradnje između finansijskih institucija zemalja članica i Kine u cilju razvoja ekonomija, društva, trgovine i investicija između zemalja konstituenata.

Nakon intenzivnih pregovora, dogovoreno je da se realizuje prvi kredit na iznos od 19 mil EUR. Ugovor je potpisan u april 2019. godine i realizacija je u toku.

IX. Unutrašnja kontrola

Sistem unutrašnje kontrole IRF-a je proces, uspostavljen od strane Menadžmenta namijenjen za postizanje strateških i poslovnih ciljeva, ciljeva izvještavanja i usklađenosti sa pravilnicima, procedurama i politikama IRF CG.

Zadatak unutrašnje kontrole IRFCG je da preventivno djeluje kako bi se operativni rizik u dijelu prenosa kreditnih sredstava sveo na najmanju moguću mjeru. Akcenat rada Službe za unutrašnju kontrolu u 2019. godini, bila je kontrola plasmana kreditnih sredstava u skladu sa odlukom Odbora direktora i namjenom odobrenja, kontrola kompletnosti dokumentacije u skladu sa procedurama, programima i politikama Fonda.

Takođe, zadatak Službe unutrašnje kontrole je da preventivno djeluje na događaje koji prouzrokuju operativni rizik, ublaži efekte koji su nastali u okviru operativnog rizika i primijeni adekvatnu kontrolu nastale štete.

Ukupan broj kontrolisanih predmeta *Sektora za kredite i garancije* u 2019. godini je 444 predmeta za koje je odrađeno 1 910 kontrola.

Takođe u 2019. godini, odrađena je kontrola rada *Službe za Monitoring i namjensku kontrolu* u dijelu namjenske upotrebe kreditnih sredstava. Po metodi slučajnog uzorka odrađena je kontrola 8 predmeta ukupne vrijednosti 836.590€.

Upravljanje operativnim rizicima i njihovo praćenje je takođe bio fokus rada Službe za unutrašnju kontrolu u 2019. godini. U skladu sa Politikom i Procedurom upravljanja operativnim rizicima metodom popunjavanja Upitnika o nastalim štetnim događajima i Upitnika o identifikaciji operativnih rizika, konstatovano je da u 2019. godini, nije bilo evidentiranih štetnih događaja, dok je identifikovano 36 operativnih rizika sa nivoom rizika prihvatljivim za Fond i dva koji će biti predmet pažnje nadležnih službi kako bi se nivo rizika sveo na prihvatljiv nivo.

X. Mjere zaštite životne sredine

IRF CG obavljanja svoje djelatnost ekološki svjesno i angažovano, vodeći računa o mjerama zaštite životne sredine. To podrazumijeva planiranje i sprovođenje aktivnosti tako da se u najmanjoj mjeri prouzrokuju promjene u životnoj sredini, tj. da predstavljaju najmanji mogući rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi. Ukoliko se bude smatralo da određena aktivnost može imati uticaj na životnu sredinu, tražiće se instrukcija/saglasnost nadležnog organa.

Osim toga u okviru svoje kreditne djelatnosti IRF CG ne odobrava finansijsku podršku projektima koji se smatraju štetnim po okolinu i opasnim po zdravlje ljudi.

XI. Podaci o aktivnostima istraživanja i razvoja

- Istraživanje i razvoj

IRF CG kontinuirano ulaže u sisteme unaprijeđenja i automatizaciju poslovanja kroz primjenu savremenih rješenja informacionih tehnologija.

- Ulaganje u obrazovanje kadrova

Motivisanost zaposlenih jedan je od prioriteta razvoja IRF CG-a. Usmjereno i pravovremeno ulaganje u ljude tj. zaposlene daje nam dugoročno održivu konkurentnost na tržištu.

Pružamo mogućnost zaposlenima da upravljaju sopstvenom karijerom i da kontinuirano rade na razvoju ličnih i profesionalnih vještina. Podstičemo i unapređujemo timski rad, podstičemo otvorenu internu komunikaciju i edukaciju i radimo na razvoju vještina i sposobnosti zaposlenih potrebnih za ostvarivanje poslovnih ciljeva.

Aktivnosti zapošljavanja novih kadrova u IRF CG-u usmjerene su ka privlačenju kvalitetnih pojedinaca, koji su usko specijalizovani za određenu oblast, koji posjeduju dodatna znanja, vještine i kompetencije za obavljanje poslova koji su u nadležnosti IRF CG-a.

XII. Planirani budući razvoj

Realizacija aktivnosti baziranih na strateškoj viziji razvoja Crne Gore kontinuirano doprinosi kreiranju mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta, diversifikaciju crnogorske ekonomije sa fokusom na prioritetne sektore kao što su : obnovljivi izvori energije i energetska efikasnost; održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane; novi materijali i održive tehnologije; održivi i zdravstveni turizam; i ICT,

Kroz svoje djelovanje IRF CG direktno daje podsticaj kreiranju novih potencijala, unaprijeđenju postojećih, otvaranju novih radnih mjesta, ravnomjernom regionalnom razvoju i kreiranju konkurentnih uslova na tržištu, a sve u cilju unaprijeđenja kvaliteta života u Crnoj Gori.

Tokom 2020.godina IRF CG će kao i do sada biti posvećen promociji i realizaciji programam podrške namijenjenih mikro, malim, srednjim i velikim preduzećima u cilju otvaranja novih i očuvanja postojećih radnih mjesta, kreiranju dodate vrijednosti i unapređenju konkurentnosti crnogorske privrede, što podrazumijeva i podršku razvoju izvoznih potencijala. Osim toga završetak gradnje dijela autoputa predstavlja rješenje dijela izazova sa kojim se Crna Gora suočava u domenu infrastrukture i umanjenja biznis barijera koje se odnose na mobilnost, kao i na održivo i efikasno poslovanje. Zato će kroz namjenske programe podrške a li i putem uspostavljanja novih partnerskih relacija sa relevantnim institucijama IRF CG biti usmjeren i na ulaganja u infrastrukturne projekte i projekte iz oblasti zaštite životne sredine, energetike i energetske efikasnosti. Investiciona aktivnost će se bazirati na postojećim i novim kreditnim instrumentima sa naglaskom na proširivanje preduzetničke baze kroz promovisanje garantnih šema. Takođe u saradnji sa nadležnih ministarstava sagledati će se mogućnosti obezbjeđenja sredstva za podršku programa stručnog usavršavanja preduzetnika, subvencionisanje kamata, osiguranje izvoza.

IRF CG je prepoznat ne samo lokalno, već i od strane međunarodnih finansijskih i ostalih institucija kao značaj partner u kreiranju adekvatnog poslovnog ambijenta i obezbjeđivanju finansijske podrške sektoru MMS preduzeća u Crnoj Gori.

Naravno, u svom djelovanju IRF CG će se kao i do sada rukovoditi principima odgovornog i održivog poslovanja.

To podrazumijeva i kontinuirano praćenje situacije na međunarodnom finansijskom tržištu u cilju obezbjeđivanja najpovoljnijih sredstava raspoloživih za dalje plasiranje u crnogorsku privredu. Tokom 2019.godine su potpisani ugovori sa Kineskom razvojnom bankom, Evropskim investicionim fondom a uspostavljena je saradnja i sa drugim međunarodnim finansijskim institucijama čiji se još intezivniji angažman očekuje tokom 2020.godine.

Realizacija navedenih ciljeva i zadataka će se ostvariti kroz pojedinačne Programe podrške koji će se definisati za 2020.godinu.

Izvršni direktor

Dr Zoran Vukčević

Direktor Sektora za finansijske i pravne poslove

Branislav Janković

Direktor Sektora za kredite i garancije

Zoran Vujović

Menadžer sektora rizika

Vladislav Dulović

Podgorica, 2020.